RENKLER

SERVET ÇOLAK

RENKLER

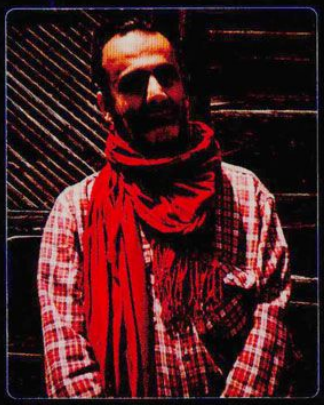
(ÖYKÜ)

İNSANCIL YAYINLARI

Ayağa kalktım. Hiçbir şey söylemeyen başkalarını düşündüm. Onların ne zaman ayağa kalkacaklarını merak ettim. Belki bir gün...

Pencereye yaklaşıp dışarıya baktım. Gün çoktan gecenin siyah koynuna girip kaybolmuş, yeni günü döllemişti. Güneş daha fazla görmek istemediği, kalbi taşlaşıp içten içe çürümüş bu kenti, karanlığa terk etmiş, çekingen soluk ışığını toplayıp başka yere göçmüştü. Kentte mezar sessizliği egemendi. Bulutlar perde çekse de, Sabah Yıldızı'nın her zamanki yerinde parladığını biliyordum.

Kriz Öyküsünden

ISBN 975-7446-89-0

9 789757 446897

SERVET ÇOLAK

Renkler

Bu eser hiçbir ödüle aday gösterilemez

İnsancıl Yayınları: 84
Öykü : 9
ISBN 975-7446-89-0
1. Basım, Haziran 2005

Renkler

Servet Çolak

Yayımcı: *Berrin Taş*
Yönetmen: *Cengiz Gündoğdu*
Ofset Hazırlık: *Deniz Saraç*
Kapak Fotoğraf: *Özlem Tecer*
Kapak Tasarımı: *Saffet Hoşcan*
Baskı: Can Matbaası

©İNSANCIL YAYINLARI
rmakkapı, İpek Sok. Zafer Han, No.10
Beyoğlu-İstanbul
Tel-Faks: 0212 249 80 19
ail: insancildergisi@hotmail.com
www.insancil.com

SERVET ÇOLAK

Renkler

KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ

Servet Çolak, 1967 yılında Hatay'ın Samandağ ilçesine bağlı Yeşilyazı (Ziri) köyünde doğdu. 1973'te Yeşilyazı Köyü İlkokulu'na başladı. Aile ekonomik nedenlerden Antakya'ya göç ettiğinden Cengiz Topel İlkokulu'na (Antakya) geçti. 1978 yılında kaydolduğu Antakya Lisesi'nin ortaokul ve lise bölümlerini 1984'te bitirdi. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni (İngilizce) kazandı. Dört yıl sonra "akademik başarısızlık" nedeniyle ilişiği kesildi. 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne başladı. 1994'te tıp doktoru unvanıyla buradan mezun oldu. 1994-1996 yıllarında Gaziantep'in İslahiye ilçesinde sırasıyla Kalaycık Köyü Sağlık Ocağı, Yeşilyurt Beldesi Sağlık Ocağı'nda çalıştı. 1996'da kendi isteğiyle memuriyetten istifa etti. Bugüne kadar farklı yerlerde hekimlik yaptı. Halen Türkiye İnsan Hakları Vakfı İstanbul Temsilciliği'nde başvuru hekimi olarak çalışıyor.

Ortaokuldayken Ö. Seyfettin, A. Nesin'le başlayan okuma süreci lisede O. Kemal, L. Tolstoy, V. Hugo... ile sürdü. 1989 yılında başarısız bir şiir denemesinden sonra sekiz yıl yazmadı. Neyse ki, aşk yeryüzünde bitmemiştir. Böylece, sanatın, edebiyatın kimi insanlara özgü bir yetenek olduğu inancı 1997'de kendiliğinden, paldır küldür yıkıldı. El yordamıyla, estetik bilgiden yoksun da olsa, lirik şiirler yazdı.

2001 yılında BEKSAV yazarlık, estetik, kültür seminerleri düzenler. S. Çolak, Cengiz Gündoğdu'nun burada verdiği Yazarlık Seminerleri'ne katılır. Öykü yazmaya başlar. 2002 yılında İnsancıl Atölyesi'ne kaydolur. Burada felsefe, estetik, şiir, bilim çalışmalarına katılır. *İnsancıl Atölyesi*'nde çalışmalarını sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

Kabus 7

Refik (Arkadaş) 27

Kriz 31

Görülmemiştir 47

İki Meydan 55

Sena 61

İpotek 67

Bilge Kartal 77

Kar Yürüyüşü 88

Yargı 100

Bir Tartışma 107

Güller 124

KABUS

O gün nedenini bildiğim bir iç sıkıntısıyla uyandım. Yataktan çıkmak istemiyordum. Oysa yedi saatlik deliksiz bir uyku çekmiş, dinlenmiştim. Bir süre tavana baktım. Gözlerimi kapadım. Yorganı üstüme çektim. Sağa döndüm. Sola döndüm. Kıvrıldım.

Son günlerde böyleydim işte. Hani başımızı duyumsadığımızda baş ağrısı, midemizi duyumsadığımızda mide ağrısı olur ya. Bir yerimizi duyumsadığımızda orada sorun var demektir. Ben de yaşamı duyumsuyordum. Demek ki, diyordum kendi kendime, ben yaşam ağrısı çekiyorum.

Doğrusu durumum iyi sayılmazdı. İyileşebilir bir hastalığa yakalanmıştım. İlacım da belliydi aslında. Gelin görün ki, zamanın acımasız oku belli bir hızla ilerliyor, duvar saatinin saniye kolu göstere göstere, içimi acıtarak ömrümden çalıyordu.

İnsansızlık diyebiliriz buna. Birçok yere, yeni siyasi partilere, çay partilerine, kahvelere, kafelere, deniz kenarına, futbol kulüplerine, arkadaş toplantılarına, akraba ziyaretlerine, haftada beş gün işyerine, İngilizce kursuna, müzik kursuna, hatta bir süre resim kursuna, el sanatları kursuna, ehliyet kursuna, bilgisayar kursuna, çevreyi koruma derneklerine, sokak hayvanlarını koruma derneğine, lösemili çocuklarla dayanışma etkinliklerine, maçlara, dağcılık kulübüne, sualtı kulübüne, aşı kampanyalarına, sıtmayla savaşa, veremle savaş derneğine, kanserle mücadele etkinliklerine, kan bağışlarına katılıyordum. Bir uzaya çıkmadığım, bir de dalgıçlık yapmadığım kalmıştı. O kadar çok zaman, enerji, kan, para harcadım, o kadar kafa, pantolon,

ayakkabı patlattım ki, artık ne adım atacak gücüm, ne de insanları boşladığımdan ve de insanlara borçlandığımdan onlara bakacak yüzüm vardı. İşte, sorun da buradaydı. Her şeyin içinde olmaya çalışıyor; ama sanki hiçbir şey olamıyordum. Sayısız sosyal ortama giriyor, sayısız insanla tanışıyor; ama yine de bir tek dost, hatta bir tek arkadaş edinemiyordum. Bana soruldu mu birçok arkadaşım olduğunu söylüyordum. Ama doğrusu hiç arkadaşım yoktu.

Her neyse, yataktan çıkıp pencereye doğru yürüdüğümde, beni kurtaracak kişinin belki de o sabah göreceğim kişi olabileceğini düşündüm. İnsanın mutluluğunu başka birine bağlaması doğru muydu? Perdeyi açtığımda bulutların arasından sıyrılmıştı güneş. Sevinçli, sarı ışınlarıyla yeryüzünü yıkıyordu. Gözlerim kamaştı. Aşağıya çevirdim bakışlarımı. Sokakta yakantop oynayan çocukları görünce Zehra'nın küçüklüğünü anımsadım.

Zehra'yla çocukluk arkadaşıydık. Sonra liseyi de birlikte okumuştuk. Ama ilişkimiz kopmuştu. Ta ki bir ay önce bir toplantıda rastlaşıncaya kadar. Psikolog olmuştu Zehra. Cezaevleriyle ilgili iki saat kadar süren bir toplantıda konuşmacıydı. Ben onu görünce hemen tanımıştım. O da bir ara beni fark etmişti. Konuşmalar bitip sorular da yanıtlandıktan sonra hemen yanına gitmiştim. Biraz konuştuktan sonra çıktık. Bir saatten fazla konuşup eski günleri andık. Telefonlarımızı aldık. Görüşmek için sözleştik.

Can sıkıntısıyla uyandığım o sabah Zehra'yı görecektim işte. Aslında canımın sıkılmaması gerekirdi ya neyse... Saate baktım. Sakal tıraşı olup kahvaltı edecek kadar zamanım vardı. Tıraş olurken birdenbire yüzü görünüverdi aynada. Bir heyecan dalgası başımdan ayaklarıma yayıldı. Ürperdim. Yüzümü kestim. Tam çıkmak üzereyken çorap giymediğimi fark ettim.

Sokağa çıktığımda, birkaç ay kadar önce emniyet müdürlüğünde eşcinselleri hortumla döven *"Hortumcu Satılmış"*ın evinin önünü bekleyen iki koruma beni kuşkuyla süzdü. Aldırma-

dım. *"Ev alma komşu al"* demişler; ama onu ben seçmedim. Üsküdar'ın sağlı sollu iki sıra araba park edilerek daraltılmış sessiz sokaklarından hızlı adımlarla vapur iskelesine indim.

Pazar sabahı olmasına karşın iskelede bir hareketlilik vardı. Kiminin elindeki öte beriden kır gezisine gittiği anlaşılıyordu. Adalar'a, Fethi Paşa Korusu'na, Anadolu Kavağı'na herhalde. Kimi sevgilisinin elinden tutmuş, kimi de sabah yürüyüşüne çıkmıştı. İskelenin yanındaki gazetecinin hemen ötesinde avurtları çökmüş, ayakkabısı yırtık, temiz; ama yamalı pantolonun üstüne kahverengi kazak giymiş, on yaşlarında esmer bir çocuk, küçük boya sandığının ardında, ters çevirdiği silindir bir yağ tenekesinin üstüne oturmuş, müşteri bekliyordu. Turnikelerin girişine yakın duran kendisi gibi esmer, dalgalı saçlı, hare gözlü tartıcı çocukla arada bir Kürtçe bir şeyler konuşuyordu. Ne gelip geçenler onlara aldırıyor, ne de onlar aldırır görünüyordu. Ama biri tartıya çıktı mı, ya da ayakkabısını sandığın üstüne koydu mu birbirlerini unutuyorlar, sevinçten gözleri parlıyor, yüzlerine bir gülümseme yayılıyordu.

Hava güzeldi. Vapurun üst katına çıktım. Kış bölümünde oturdum. Deniz hafifçe dalgalanıyor, rüzgar uzun süreden beri ilk kez tatlı tatlı esiyordu. Martılar da neşeli çığlıklar atıyordu. Çünkü, birileri onlara simit atıyordu.

Yanımda oturan biri kadın öbürü erkek, iki beyaz tenli, sarı saçlı Romen'in konuşmasına kulak misafiri oldum. Braila'dan gelmişler. Tuna'da bir kent. Eski adı İbrail. İnsanın kurtuluşunu dostlukta gören Panait Istrati'nin memleketi. Kumkapı'ya gidiyorlarmış. Yabancı işçi pazarının orada olduğunu duymuştum. Kadın ev işine gidiyormuş. Adam da inşaat işlerine. Bozuk Türkçeleriyle konuşuyorlardı. Kadın, adama, hakkı olan az miktardaki parayı taşerona kaptırmaması için akıl veriyordu. Adam, bu kez Beyazıt Meydanı'na çıkmaya karar verdi. Sustular.

Vapur Eminönü'ne geldiğinde, onlarca insan bir an önce vapurdan çıkmak için aşağıda sıra sıra dizildi. Vapurla iskele ara-

sı yarım metreyken, vapur daha halatlarla bağlanmamışken atlamalar, sıçramalar başladı. Bir çeşit yarıştı sanki. Kimi hızlı adımlarla uzaklaşıyor, kimi de arkasına dönüp ne kadar insanı geride bıraktığına bakıyordu. Vapurdakilerin hepsi acele ediyor, kimi hızını alamayıp koşuyordu. Bir telaş, bir telaş. Peki nereye? Neye yetişeceksiniz?

Tramvaya bindim. Sultanahmet durağında indim. Alman Çeşmesi'ne doğru yürüdüm. Sırt çantalı turistleri görmek beni rahatlattı. Ne güzel! Dünyada başka kültürler, başka ülkeler, başka insanlar, başka yaşamlar vardı. Keşke sınırlar olmasaydı yeryüzünde. Eşitçe, özgürce, sınırsızca yaşasaydık. Bunlar bir gün olacak da, ben göremeyeceğim. Gören görecek.

Aman Allah'ım... Şu güzelliğe bak. Zehra bu. Daha beni görmedi. Dalgın. Elinde sigara, bacak bacak üstüne atmış, banka sırtını yaslamış. Ne düşünüyor acaba? Kumral saçlarına kına yakmış. Biri sağda diğeri solda mavi tokalı iki ince örgü yapmış saçlarını. Sırt çantası yanında, siyah deri ceketi kucağında. Hafiften bacaklarını sallıyor.

Karşısına dikildiğimde bir de ne göreyim? İnsanlık coşkun bir ırmakmışçasına gözlerinden akıyor. Yüzünde parlak yıldızların ışıltıları dalgalanıyor. Bana uzattığı terli eli sıcacık. Alnına dökülen perçem sol gözünü gölgeliyor, gözünden sıçrayan kıvılcımlarsa ucunu tutuşturuyordu perçemin. Gözlerine bakmaktan kendimi alamıyor, nasıl olur da o iki kömür parçası böylesine aydınlık olabilir, anlamaya çalışıyordum. Öyle zorlandım, öyle çaresiz kaldım ki, sol gözüm seğirmeye başladı. Neyse ki, o yüzünü çevirdi de beni kurtardı.

Gülhane Parkı'na doğru yürüdük.

Zehra, özel bir lisede psikolog olarak çalışıyor. Bana, öğrencilerle eşit, özgür ilişkiler kurmaya çalışırken karşılaştığı zorlukları anlattı. Müdürle araları açılmış. Öğrencilere çok yüz veriyormuş, okulun ciddiyeti bozuluyormuş, öğrenciler gitgide başlarına buyruk oluyormuş, falan filan...

Gülhane Parkı'ndaki hayvanat bahçesi yolumuzun üstündeydi. İnsanın içi parçalanıyor. Zavallı hayvanlar ne suç işlediler de daracık kafeslere kapatıldılar. Kartalların, şahinlerin başları öne eğik, öylece hareketsiz duruyorlar. O sınırsız mavi gökyüzünde kanatlarını güneşe açıp kayarak uçmak nerede, şu daracık, demir çubuklu kafeste kıstırılma nerede. Zaten yetmişle yüz yıl yaşayan kartal, kafeste kırk yıl yaşıyormuş.

Şempanzelerin zeki bakışları kaybolmuş, gözkapakları uykusuz kalmış gibi ağırlaşmıştı. Anlamsız anlamsız bize bakıyorlardı. Az ötedeki kurtların, köpeklerin tüyleri dökülmüştü. Tavuklar oradan oraya koşturuyorlardı.

Zehra saçını hafifçe yana savurup bana döndü.

- *Görüyor musun,* dedi, *hayvanlar depresyonda.*

- *Onlar da depresyona giriyorlar mı bizim gibi?*

Evet gibilerinden somurtkan bir yüzle başını salladı.

- *Tabii... Yöneticilerimiz tutarlı bu konuda. İnsana yaptıklarını hayvanlara da yapıyorlar.*

- *Nasıl, anlamadım,* dedim.

- *Beyinleşme oranı diye bir şey var. Beyin ağırlığı beden ağırlığına oranlanarak bulunuyor. Şu gördüğün Rhesus maymununki iki buçuk. Bu da şu demek. Bunlardan her biri elli dört maymunla sosyal ilişki kurabilir.*

- *Sosyal ilişki derken...*

- *Hımmm... Sosyal ilişki şu demek. Topluluktaki bireyin, öbürlerinin durumundan haberdar olması, onları tanıması, çeşitli amaçlar için onlarla bir araya gelmesi, buna göre davranması. Bize gelince... Beyinleşme oranımız altı. Bunun anlamı yüz kırk sekiz insanla, sosyal ilişki kurabileceğimizdir.*

Zehra sözlerini bitirince kaç sosyal ilişkim olduğunu içimden saymaya başladım. Karıştırıp vazgeçtim. Sesli akıl yürüttüm.

- *O halde bu hayvanların mutsuzluğunun nedeni yalnızca kafeslere kilitlenmiş olmaları değil. Sözgelimi, şu iki maymun olması gerekenin ancak yirmi yedide birini yaşıyorlar.*

- Aşağı yukarı öyle. Tutarlılık da burada işte. İnsan da hayvan da yalıtılıyor.

Hayvanat bahçesini geride bıraktık. Sırt çantalarımızla Sultanahmet'teki turistlerden farksızdık. Biliyorum. Kimi Avrupalılar bize şempanze görmüş gibi bakıyorlar. Oryantalist bakış işte.

Bir ceviz ağacına ilişti gözüm. Şöyle seslendim Zehra'ya.

- Nâzım'ın izniyle... Biz iki eski arkadaşız Gülhane Parkı'nda/ Bir tek Nâzım'ın ceviz ağacı bunun farkında.

Sarayburnu'na bakan bir çay bahçesine oturduk. Bir demlik çay istedik. Zehra iki simit çıkardı çantasından. Simitlerimizi yiyor, önümüzde parıldayan Boğaz'a, Marmara Denizi'ne, Haliç'in girişine bakıyorduk.

Motorlar, vapurlar sıkça; yük gemileriyse seyrek geçiyordu. Nedense küçücük martılar açıkça seçiliyor, onlardan kat kat iri olan insanlarsa bir karartı biçiminde silik görünüyorlardı.

Zehra simidi bırakıp çantasından çıkardığı sigaradan bir tane yaktı. Duman, içmeyenin üstüne gider kuralına uyarak üstüme üstüme geliyordu. Zehra, Zehra. Neden böyle derin derin çekiyorsun dumanı? Ciğerciklerine yazık.

Zehra denizi, ben de Zehra'yla denizi izliyordum. Döndü. İnce dudaklarının titreşimlerinde, araştıran gözlerinde önemli bir şey söyleyecek olanların ifadesi vardı.

- Demin sana anlattığım beyinleşme oranını, gördüğüm kabusta biriyle konuştum. Hem de böyle mavi bir denizin üstünde başlayan bir uçak yolculuğuyla.

Sustu. Yeniden denize bakmaya başladı.

- Kiminle konuştun Zehra?

- İnanmayacaksın... ABD'nin başkanıyla.

Kahkaha attım. Üç masa ötede oturan çift, çay bahçesinin sessizliğini bozan gülüşüme, kınayan bakışlarla yanıt verdiler.

- *Yapma ya... Ne alaka?*
- *Vardır bir açıklaması.*
- *Anlatsana.*
- *Olur. Biraz uzun ama.*

Zehra'nın Kabusu

Uçaktaydım. Nereden bindiğim belli değil. Pencereden aşağı bakıyorum. Deniz masmavi, uçsuz bucaksız. Kimileyin bulutların içinden geçiyoruz. Deniz kayboluyor. Güneşse daha çok parlıyor.

New York'a yaklaştığımızı Özgürlük Heykeli'ni görünce anladım. Ama kadından mavi denize şıp şıp kan damlıyordu. Kanıyordu. Denize akan sıvının kırmızı olduğu açıkça görülüyordu. Kan, denize düşüyor, pembeleşiyor, sonra da dağılıp kayboluyordu. Kentin üstünden geçerken ikiz kule çöküntülerinin hâlâ kaldırılmadığını gördüm. Çalışmalar tüm hızıyla sürüyordu.

Uçak, manevra yaptı. Washington'a doğru. Havaalanına indiğimizde iki güneş gözlüklü ajan yanıma yaklaştı. Bir helikopterle Beyaz Saray'a uçtuk. Başkan bizi arka bahçede helikopter pistinde karşıladı. Bana sıcak davranınca gözlerim faltaşı gibi açıldı.

- *Özgürlükler Ülkesi'ne hoş geldiniz.*
- *Hoş bulduk.*

Gündüz olmasına karşın büyük avizelerle aydınlatılmış salonlardan, koridorlardan geçtik. Duvara monte edilmiş mini kameralar her yeri tarıyordu.

Başkanın dikdörtgen biçimli ofisine geldik. Meğer burası önceki başkan zamanında Oral Ofis de denilen Oval Ofis'miş. Burada ahlaksız işler döndü diye yeni başkan duvarları kırdırıp dikdörtgen biçiminde yeniden yaptırmış. Adını da Tetra Ofis diye değiştirmiş. Yerleri çamaşır suyuyla sildiriyormuş her gün.

Sonra da tütsü yaktırıyormuş. Duvardaki çarmıha gerili İsa portresi bunların tanığı olmalıydı.

Başkanla konuşuyoruz. Sigara içtiğimi, hatta içtiğim sigaranın markasını bile biliyor. Emir subayı olan kurmay albay, gümüş tepside bir paket koydu önüme. Bir tane alınca nazikçe yaktı. Sonra da uzaklaştı.

Başkan, Amerika'yı nasıl bulduğumu sordu.

- Başkan Bey, dedim, *Özgürlük Heykeli kanıyordu sanki. Bitkindi. Yığılıp okyanusa gömülecekmiş gibi duruyordu.*

- Bravo. Çok iyi bir gözlemcisiniz, dedi. *Sizi çağırtmamın bir nedeni bu zaten. İlginçtir bunu ilk kez siz söylüyorsunuz.*

- Neden kanıyor peki?

- Şimdi de nedenini merak ediyorsunuz.

- Evet.

- Düşük yaptırdık da...

Şaşırarak yüzüne baktım.

- Düşük mü yaptırdınız? Ya çocuk?

- Çocuk değil, piç demek istiyorsunuz.

- Piç mi?

- Evet, özgürlük piçi. Birisi bir gece... Anlarsınız ya... Rezaleti önlemek için uzmanlarımız düşük yaptırdılar. Çocuk çırpınıp ellerinden Atlas Okyanusu'na kayıvermiş.

- Yaşıyor mu?

- Boğulduğunu sanıyoruz.

Sustum. Başımı öne eğdim. Sabo terliklerle mi geldim buralara? Üstelik ters giymişim.

- Aman canım siz de, üzülmenize değer mi hiç. Yeterince özgürüz biz.

- Peki, olayın failleri kim?

- Teröristlerden kuşkulanıyoruz.

Şaşkın şaşkın ona bakıyordum.

- Terörist mi? Kimler yani?

- Bize karşı çıkan herkes.

- Doğru anladım mı? Sizden yana olmayan herkes terörist mi?

- Evet, öyle. Terörist olmadığını kanıtlamak istiyorsa bizden yana olmalıdır.

Masasında duran plastik küreyi eline aldı. Çevirdi.

- Şu dünyada tek devlet, tek dil, tek din, tek kültür, tek sistem kurmak istiyoruz. Üniter bir dünya istiyoruz. Tabii, uzay da bizim olacak.

İsa'ya baktım. Roma İmparatorluğu da öyle diyordu herhalde. Yıkılıp gitti ama. Roma İmparatorluğu İsa'yı çarmıha çiviledi. İnsanlık da onu tarihe çiviledi.

- Peki, bunu nasıl yapacaksınız?

- Biz devletimizin hukukunu bütün dünyaya uygulamak istiyoruz. Bütün dünya adına bir ordu kurmayı, mahkemeler yapmayı, uluslararası cezaevleri açmayı, birçok ülkeden gardiyanları görevlendirmeyi düşünüyoruz. Dünya bir çalışma kampına dönecek.

Yüreğim küt küt atmaya başladı. Ayağa kalktım.

- Olamaz... Yapamazsınız.

- Sakin olun lütfen. Öyle bir yaparız ki... Fiziki dışlama, siyasal dışlama, kültürel dışlama, bilimsel dışlama, teknolojik dışlama, askeri dışlama, genetik dışlama, psikolojik dışlama ne güne duruyor? Kısacası yalıtma.

Beynimde bir ışık çaktı.

- Öyleyse siz ülkemizdeki hücre tipi cezaevlerini onaylıyorsunuz.

- Elbette. Siz iyi bir modelsiniz. Amacımız bu sistemi dünyaya yaymak. Sözgelimi, bugünlerde Şaron, Arafat'a başarılı bir siyasi yalıtma uyguluyor.

Ayağa kalktı. Arkasındaki duvarı boydan boya kaplayan kitaplıktan bir dosya aldı. Kapağını açtı. İçinden bir rapor çıkardı.

- Bakın, buna F tipi diyormuşsunuz. Burada yazdığına göre A, B, C, D, E tipi cezaevleriniz de varmış. Şöyle bir dipnot düşülmüş. Z harfine daha yirmi iki harf varmış. Çok çalışmanız gerekli, çok. Yoksa Avrupa Birliği'ne giremezsiniz.

- Ama yalıtma insan gelişimine aykırı bir şey. Beyinleşme oranı denen bir şey var. İnsan sosyal bir varlıktır.

Onu sıkıştırdığımı düşünüyordum. Verdiği yanıtı beklemiyordum.

- Güzel bir yere dokundunuz. Bizim için önemli olan beyinsizleştirme oranıdır. Canım, biz onlar adına da düşünürüz. Boş yere yorulmasınlar.

Dosyayı kapatıp yerine koydu. Döner koltuğuna yaslandı. Koltuğunu öne kaydırdı. Masasının üstündeki kutuyu, içinden gizli bir şeyi alıyormuşçasına araladı. Bir puro çıkarıp bana uzattı.

- Havana... Zehra Hanım sizi çağırtma nedenime gelmek istiyorum. Biliyorsunuz biz dünyayı yeniden düzenliyoruz.

- Biliyorum.

- Siz stratejik bir ülkede yaşıyorsunuz. Balkanlar, Ortadoğu önemli. Ama daha önemlisi Kafkaslar, Orta Asya. Buraya yönelik stratejik harekatımızda size Psikolojik Harekat'ın sorumluluğunu vermeyi düşünüyoruz. Evet, ne diyorsunuz?

- Psikolojik harekat mı? Öhööö, öhööö... Ülkemiz önemli tabii. Üç tarafı denizle, dört tarafı düşmanla çevrilidir. Şey, öhöö, öhööö...

Öyle bir öksürük krizi tuttu ki, başkan bir bardak su uzatmasa boğulacaktım.

- Evet öyle. Bakın sizi öksürten o puroyu yapanların da hesabını görmeyi düşünüyoruz.

- Şey, ben, bilmiyorum, yapamam, yabansı yani, çok şaşırdım.

- Hemen karar vermeyin. Biraz düşünün.

- Ülkemizde sizin için çalışan yöneticiler olduğunu sanıyordum.

- Dünya Bankası'ndan atadığımız ekonomik vali beceriksiz çıktı. Neyse buna sonra döneriz.

Başımla onayladım.

- Evet, sonra konuşsak daha iyi olacak.

Derin bir soluk aldım. Boğuluyordum. Dışarıya nasıl kaçabilirim diye sağa sola bakınıyordum.

- Şimdi sizden bir ricada bulunacağım.

- Şey, tabii, buyurun.

- Geçen gün bir toplantıda eski başkanla karşılaştım. Başkan olduğu dönemde ülkenize gelmişti. Pek beğenmiş.

- Anadolu güzeldir.

- Biliyorsunuz kendisi sanatla uğraşıyor. Saksafoncu.

- Evet, bunu bilmeyen yok.

- Şunu rica etti benden. Türkiye'de devlet sanatçısı olmama yardımcı olun, dedi. Ben pek bulaşmak istemiyorum. Acaba sizin bir yardımınız dokunur mu?

Al başına ikinci belayı. Kızım Zehra, sen ne şansızsın.

- Galiba siz de gitmesinden yanasınız.

- Hem de nasıl.

Bir an düşündüm. Kime önerebilirim, kiminle konuşabilirim diye. Kimseyi bulamayınca aklıma başka bir şey geldi.

- Bakın, dedim. *Devletimizin laik olduğuna bakmayın siz. Yeri geldi mi sıkı Müslüman'dır. Eski başkanınızı bizim toplum kaldırmaz. Ama başka bir şey yapabiliriz.*

- Nasıl bir şey?

- Şöyle. Ben doğduğum köyün muhtarıyla, köy heyetiyle konuşayım. Bizim köye alalım onu.

Başkanı bu kez ben şaşırtmıştım. Soran bakışlarla yüzüme baktı.

- Köyünüze mi? Hangi kentte köyünüz?

- Manisa'da. Başkanlar köyü. Yani sizin dilinizle söylersek Presidents' Village. Alnını ovuşturdu başkan. Belleğini yokladı.

- Çıkaramadım. Bende böyle bir bilgi yok. Emekli olan başkanlar mı kalıyor o köyde?

Sırtımı iyice yasladım koltuğa. Yayıldım. Elimde olmadan gülümsedim bir ara.

- Hayır. Koyun sürülerini kollayan çoban köpeklerine Amerikan başkanlarının adlarını vermek moda oldu.

- Hakaret ediyorsunuz.

- Rica ederim. Köpek bizde sevilir. En kutsal köpek Asena...

- Yaaa...

- Yalnız adları biraz eğip büküyorlar.

- Anlamadım.

- Şöyle. Bu günlerde sürüyü koruyan saldırgan, vahşi, dalavereci köpeğe "Puşt" deniyor. İkinci köpek daha sinsi buna göre. Ona da "Dik Çene" deniyor. Emekliye ayrılanlar arasında "Çartır", "Durman", "Dikson"... da var.

Başkan sert bir bakış attı bana. Kuru bir sesle.

- Alay ediyorsunuz.

- Hayır, beyefendi, rica ederim. Ben olanı söylüyorum.

- Ya benden önceki başkan...

- Onu sürü korumasından aldılar. Onu adlandırmak kolay olmadı. Neredeyse köy ikiye bölünecekti. Kimi "Kinton" diyor-

du, kimi "Karton". Sonunda "Karton" diyenler kazandı. Sürüden uzaklaştırılınca, çocuklar kuyruğuna teneke bağlayıp köyde kovaladılar.

Dudaklarını büzdü. Ellerini masanın üstünde kavuşturdu. Kısa bir süre parmaklarıyla masada trampet çaldı.

- Peki böyle yapmak nereden akıllarına esmiş?

Omuz silktim.

- Kesin bilmiyorum.

- Ama bildiğiniz bir şey var.

- Var. Duyduğuma göre iki nedenle yapmışlar bunu.

Böyle dedim; ama pişman da olmadım değil. Keşke hiç başlamasaydım. İpin ucu kaçmıştı bir kere.

- Devam edin lütfen.

- Söylentilere göre ilk neden ekonomikmiş. Ülkemizin tütün politikalarına, devlet içindeki adamlarınız aracılığıyla müdahale etmişsiniz. Dünyanın en iyi tütünlerinden birini üreten bizim köyün ocağına incir dikmişsiniz.

- İncir diktiğimizi anımsamıyorum.

- Yahu, bu başka incir. Bir yandan kötü sigara ürettirmişsiniz, öte yandan kaliteli sigaralarınızı ülkemize kaçak sokmuşsunuz. Şimdi hayvancılıkla uğraşıyorlar. Pazarı ele geçiren sigaralarınızı içiyor, köpeklere adlarınızı veriyor, her gün ananızı, yedi sülalenizi anıyorlar.

- Ya öbür neden?

- O da insani. Manisalı gençler olarak bilinen insanlara ülkenizde eğitilmiş emniyet görevlilerinin işkence yaptıklarını düşünüyorlar. Kimisi ileri giderek işkence aletlerinin bir kısmını sizin hibe ettiğinizi söylüyor. Gençlerin ikisi bizim köyden.

Başkan ayağa kalktı. Sinirli sinirli Tetra Ofis'te dolanmaya başladı. Arada bir yan gözle bana bakıyor, başını sallıyordu. Korkmaya başlamıştım.

- Canımı sıktınız, dedi. *Bana takılan adı bir daha ağzınıza almanızı yasaklıyorum. Ama eski başkana Karton dememizin sakıncası yok.*

Koltuğuna geçti. Oturdu.

- Bu arada düşündünüz mü? Bize katılacak mısınız?

- Sanmıyorum.

- Öyleyse eski başkanla katıldığımız toplantıyı biraz açayım. O zaman sorunu daha iyi kavrayacaksınız.

- Tabii, buyurun. Sizi dinliyorum.

Teksas'ta Bir Toplantı

Geçenlerde Teksas Çölü'nde yerin iki yüz metre altında bir toplantıya katıldım. Gizliydi. Eski başkan da gelmişti.

İnanamazsınız, yeraltında yer üstünü kıskandıracak bir kent kurmuşuz. Tabii, çalışanların hepsi profesyonel. Evliler de var aralarında. Çocuk yok ama. Alışveriş merkezleri, dinlenme yerleri, spor alanları var.

Buradan tüm dünyayı izliyoruz. Her türlü bilgi akıyor buraya. Elektronik haberleşmeleri on yıl depolayıp çözümleyebiliyoruz. Bilimsel, askeri, kültürel etkinliklerimizin merkezi burası.

Soğuk Savaş döneminde başlatılan bu projenin amacı komünizmi dünyadan silmekti. Şimdi amacı, dünyayı bir tek merkezden yönetmektir. Geçmişin deneyimlerinden, teknik gelişmelerden yararlanıyoruz.

Sözgelimi, sizde Milli Güvenlik Kurulu, daha doğrusu ordu, esas yönetim organıdır. Bizde de WSC (World Security Council: Dünya Güvenlik Konseyi) yönetim organı olmakla kalmaz. Karadaki, denizdeki, havadaki, yeraltındaki, deniz altındaki, uzaydaki askeri gücümüzden, tüm dünya üzerindeki ajan ağımızdan, yerli görünümlü, satın alınmış yöneticilerden, askeri amaçlarla geliştirip ekonomik hedeflere de yönlendirdiğimiz internetten aldığı güçle yirmi birinci yüzyılda dünyayı kazanıp uzayı ele geçirmeyi tasarlıyor.

Ne güzel değil mi? Yani ele geçirmek demek istiyorum. Siz de Fatih'in torunusunuz. Anlarsınız bunu.

İşte siz Türklere bunda önemli roller düşüyor. Bir dönem atalarınız İslam'ın kılıcıydılar. Sonra NATO'nun Gladio'sunda, yani Roma Kılıcı'nda komünizme karşı uç bir karakoldunuz.

Şimdi, yapmanız gereken şu. WSC'nin Kafkaslar üzerinden Orta Asya'nın keskin kılıcı olmak. Bunun ücreti neyse eksiksiz ödenecektir. Ortadoğu'ya karışmayın. İsrail'le birlikte halledeririz.

İşte yaptığımız toplantıda, ülkenizde doğrudan bize bağlı olarak çalışacak bir birim kurma kararı aldık. Bu birimin başına sizi getirmeyi düşünüyoruz. Uzun yıllardır sizi izliyoruz. Olsa olsa bu görevi siz başarabilirsiniz.

Aaa, neden yüzünüz gerildi böyle... Söylediklerim sarstı sizi, ağır geldi galiba.

Konuyu değiştirelim biraz... Eski başkanı anlatayım size en iyisi.

Toplantı bitmişti. Yeraltı kentinin otuz dokuzuncu katında yemek yiyoruz. Sizin deyiminizle Karton'un havası sönmüş. Eskisi kadar gülmüyor. Bir futbol sahası büyüklüğündeki akvaryuma arada bir dalgın dalgın bakıyor. Koca bir köpekbalığı var. Onu izliyor.

Aslında herkesin oturacağı yer belli. Protokol var. Ama herif sırnaşık, evcil bir kedi gibi kalktı, yanıma gelip oturdu. Sırıttı.

- *Biliyor musunuz,* dedi. *Yoruldum. Bir süre başka bir ülkeye gidip kafa dinlemek istiyorum. Politikayla da uğraşmayacağım artık.*

Eh, doğrusu fena olmazdı. Sevinmedim desem yalan olur.

- *Peki, nereye gidip ne yapacaksınız?*

Köpekbalığına baktı bir süre.

- *Türkiye'yi düşünüyorum. İstanbul'u, Efes'i pek sevdim. Devlet sanatçısı olmama yardım edebilir misiniz? Ne bileyim,*

Efes'te konser veririm belki. Monica'yı da alır caz grubu kurarım.

- Elimden geleni yaparım. Bir şeyi merak ediyorum yalnızca. Neden gözünüz hep akvaryumdaki o sevimsiz yaratıkta?

Çoktandır atmadığı içten kahkahasıyla yanıt verdi soruma. Gözlerinin içi gülüyordu.

- Neden mi? Türkiye'de bir adam tanıdım. Adamın en büyük zevki ne biliyor musunuz? Köpekbalıklarını dilim dilim pişirip Bordo şarabıyla mideye indirmek. Evet, yanlış duymadınız. Ama ne olmuş sonunda. Kendisi yediği şeye benzemiş.

- Kim o?

- Devşirme kadrolarımızın sorumlusu. İri yarı, güçlü, azıcık salak. Tıpkı şu köpekbalığı gibi.

Pek kafama yatmamıştı söyledikleri. Kuşkuyla yüzüne baktım. Hem güçlü, hem salak?

- Biz nasıl olmuş da böyle birini, böyle önemli bir işin başına getirmişiz?

- Ben de bilmiyorum. Belki de sinsiliğinden. Biz teknoloji ağırlıklı istihbarat yapıyoruz ya, bu herif de insan ağırlıklı bir istihbarat ağı kurmuş. Teknolojiyi de kullanıyor elbette. Ama her yerde, derneklerde, sendikalarda, partilerde, medyada, orduda, sokakta, sınıfta, vapurda, otoparkta, havaalanında, mahallede, apartmanda bire bir ilişkilerle kurmuş ağını.

Demek ki diye düşündüm, şu üçüncü dünyada istihbarat da ucuz işgücüne dayanıyor. Şaşırdım. Şu Doğu'yu anlamak olanaklı değil. Bizde adamlar çantayla para götürüyorlar.

- İşte ben Türkiye'ye gidersem katkım olur, diye sürdürdü konuşmasını. *Ekonomi valimiz var. Acilen bir kültür valisi atamalıyız. Orhan'la Ahmet'in yolunu açtık. Ayrıca askeri vali, siyasi vali, bilim valisi, din valisi, dil valisi, tarım valisi, aile valisi, doğal kaynaklar valisi, turizm valisi, fındık valisi, fıstık valisi de atamalıyız.*

Yaaa, işte biz böyleyiz. Bütün ülkeleri yöneterek kendi kendilerini yönetme angaryasından onları kurtarmak istiyoruz. İyi niyetliyiz yani.

Eski başkan ayağa kalktı. Akvaryumun camına dokundu. Köpekbalığı bir an suda hareketsiz kaldı. Göz göze geldiler. Başkan bana döndü.

- *Size bu adamı anlatmalıyım,* dedi.

- *Anlat da, fazla uzatma.*

İstanbul'da Bir Görüşme

Biliyorsunuz karım ve kızımla birlikte bir Türkiye gezisi yapmıştım. Çırağan Sarayı'nın kral dairesinde kalıyoruz. Jakuziden yeni çıkmıştım. Pencereden Boğaz'ı anadan doğma izliyordum. Az sonra görüşeceğim adam umrumda değil.

Biz bu ülkeye geldik geleli, neden havanın güneşliyken ansızın kapandığını, hatta dün neden iri iri dolu yağdığını düşünüyorum. Doğu böyledir işte. İrrasyoneldir yani. Neyin ne zaman, nasıl olacağını bilemezsiniz.

Ben Boğaz'ın gri sularına dalmışken telefon çaldı.

- *On dakika sonra,* dedim.

Az sonra adamı yandaki salona aldılar. Bu adamı Amerikan askeri okulunda dört yıl eğitmişiz. Orta boylu, beyaz tenli, sarı saçlı, mavi gözlü biri. Görünüşte bizden ayıramazsın. Akıcı İngiltere İngilizcesi konuşuyor. Görür görmez bir şeyi battı bana, ama anlayamadım. Adamı iğneleme isteği içimde öyle kabardı, sonra bir volkan gibi öyle patladı ki, engel olamadım.

Çırağan Sarayı'nın Boğaz'ı gören bir odasındayız. İçimiz rahat. Keskin nişancılar kuş uçurtmuyor. Sahil Güvenlik yüz metre açıkta duruyor. Bizim çocuklar var içinde. Tepede uçan iki Apaçi var. İstanbul, uydulardan sokak sokak izleniyor.

Türkiye'ye ısınmıştım. Programa göre içeri giren şişman adamla yirmi dakika görüşmem gerekiyordu. Esas görüşmeler yapılmıştı da , bizimki onun bize bağlılığını göstereceği ufak bir taçlandırma töreniydi.

Adam içeri girdiğinde sırtımı kapıya çevirmiş, denizi izliyordum. Tokalaştık. Oturduk. Konuşmaya başladık. Adama kızıyordum, ama nedenini bilmiyordum. Belki de İngilizcesineydi kızgınlığım. Şöyle dedim ona:

- Demokrasi yok bu ülkede. Sözgelimi, şöyle yazılara çok sık rastladım: "Çimlere basmak yasaktır", "İnşaata girmek tehlikeli ve yasaktır", " Sigara içmek yasaktır" Biraz liberal olun. Kaldırın bunları.

Profesör göbeğini hoplatarak güldü.

- İyi ama, dedi, *ben ülkenizde eğitim alırken şöyle yazılar gördüm. "Buraya zenciler ve köpekler giremez."*

- O başka. O tür yerlere gidip de sağlıkları bozulmasın diye böyle uyarılar yapılıyor.

O an anladım. Adamın göbeğine kızıyordum ben. Evet, evet ona. Biz eğitmişiz. Ama herif hâlâ Doğulu, hem de Ortadoğulu. Spor yapmadığı belli. Oturmaktan böyle olmuş. Yine de onu fazla germemeliydim.

- Her ırktan, ulustan insanın içinde eridiği Amerikan potası vardır bizde. Amerikan ruhudur bu.

Profesör başıyla onayladı bunları. Sürdürdüm konuşmamı.

- Yine de zenciler başkadır. Bir zamanlar kölelerimiz olan, Tanrı'nın, hamurlarını pişirirken yaktığı bu yaratıkları eşitimiz görmemi beklemiyorsunuz herhalde.

Profesör göbeğini kaşıdı. Ayı yavrusundan farksızdı. İçimden, bunun karısı herhalde halı gibi dümdüz olmuştur diye düşündüm. Sanki beni sinir etmek için oynuyordu göbeğiyle. Üzerinde Doğuluların aptal küstahlığı vardı.

- Bay başkan, dedi. *Sizin kadar olmayabilir, ben de birçok ülke gezdim. Yasaksız, hapishanesiz, ordusuz ülke yok. Köpekbalığı dolması yediğimiz Çin'de bile böyle bu.*

- Köpekbalığı mı?

- Evet, öyle. Bir harikaydı. Pilav üstü köpekbalığını ilk orada yedim ben. Çinli meslektaşımla Türkiye'ye gönderilecek birkaç milyon turistin güvenliğini görüştüğümüz bir toplantıydı bu. Çin Seddi'nin dibindeydik.

- Sizin Çin'e gittiğinizden haberim olmadı benim.

- Olmadı mı ? Yaaa... Günde kaç bardak su içtiğime kadar her şeyin kaydı tutuluyor ama.

- Doğru.

- İlgileniyorsanız anlatayım.

- Anlatın bakalım. Çok kısa...

Çin Gezisi

Soğuk bir kış günüydü. Pekin Havaalanı'ndan çelik zırhlı bir arabayla aldılar beni. O kadar çok bisikletli vardı ki yavaş yavaş ilerleyebildik anacaddelerde. Kent dışına çıkınca hızlandık. Ormanlık bir tepedeki eski bir şatoyu istihbarat merkezi yapmışlar.

Çinli meslektaşım ufak tefek bir şey. Sevimli, kibar. İyi, akıcı İngilizce konuşuyor.

Tek kötü özelliği nereye gitse tükürmesi. Bunun için tas biçiminde tükürme kapları bulunduruyorlar. Yanında kendisinden uzun, pırlanta gibi kadınlar var. Bunlar ajan mı, manken mi belli değil. Neyse, gece onlardan güzel üç kadın geldi odama.

Anlatacağım olay şu. Akşam yemeğinde Çin Seddi'nin oralardayız. Çinli meslektaşım şöyle bir şey söyledi.

- Siz Türklere teşekkürlerimizi sunarım. Uzaydan görünen tek insani yapıyı, yani Çin Seddi'ni siz olmasaydınız yapamazdık.

Adam ciddi mi konuşuyor, yoksa ironi mi yapıyor belli değildi. İçtenlikle konuştuğunu anladım sonra. Sevindim.

- Eh, bizim akınlarımız buna neden olsa da siz yaptınız. Ben de sizi tebrik ederim. Gerçi bizde şöyle derler: Bir şeyi yapana değil, yaptırana bak.

Çin Seddi'nin üzerinde dolaştığımız akşamı unutamıyorum, bay başkan. Mısır piramitleri kadar etkiledi beni.

Bir milyardan fazla nüfusu olan bu ülkenin kumlu sahilleri bizimkinden az ama. Acıdım onlara. Şu deniz yok onlarda.

Tabii, bu adamlarda bizde olmayan akupunktur denen bir şey var. Baş ağrılarım için yaptırdım. İyi geldi sanki.

Bay başkan, bay başkan! Nereye kayboldunuz. Aaaa, Zehra Hanım ne işiniz var sizin burada? Başkan Bey nerede? Aman Allah'ım pencereden aşağı düşmüş. Siz attınız onu! Yakalayın, nöbetçiler!...

Profesör, meğer çalıştığım lisede kavgalı olduğum tek kişi, yani müdürmüş. Hademeyle kovaladılar beni.

Böyle işte. Çırağan Sarayı'ndan nasıl kaçtığımı, hangi koridorlardan geçtiğimi bilmiyorum. Ter içinde uyandım. Kabusmuş. Uyuyamadım sonra. Uykusuz görünüyorum. Gözlerim kırmızı, değil mi?

Ah Zehra! Gözlerin kırmızı da olsa, sarı da olsa, pembe de olsa ne fark eder! Bir gökkuşağı hep parlıyor içlerinde. Kara gözlerinin ışıltısı yaşanabilir yapıyor bu yaşamı. Onlar olmasa şu dalgalanan mavi atlasın, martıların, öncesiz sonrasız şu koskoca evrenin ne anlamı kalır.

- *Yaa, çok ilginç. Başkanı pencereden attın ha.*

Zehra!... Saçların nasıl da dalgalanıyor rüzgarda. Rüzgarı kıskanıyorum. Nasıl da okşuyor yüzünü. Sarıp sarmalıyor seni. Hey, rüzgar! Daha çok taşı kokusunu bana. Beni kara gözlerine al, sakla! Kirpiklerinde uyut beni. Saçlarına yaktığın kınadan artanı yüreğimize yaksak. Kına kardeşi olsak.

- *Öyle oldu.*

- *Küçükken de erkekleri döverdin.*

Zehra güldü. Gözlerine baktım. Kendimi gördüm. Eminim benim gözlerimde de o vardı.

REFİK (ARKADAŞ)*

Kapı küçük yumruklarla vurulduğunda dört katlı beton binanın girişindeki evde sessizce oturan iki kişi dalgınlıklarından sıyrılıp birbirine baktı. Küçük olanı sıçradı. Kapıya doğru koştu. Zaman öğleyi geçmişti. Günlerdir korkuyla karışık umutlu bir bekleyiş vardı bu evde, kentteki öteki benzerleri gibi. Gazze kuşatılmış, çatışmalar gece boyu sürmüş, kimi binalar uçaklardan fırlatılan füzelerle havaya uçurulmuştu. Bu sabah evi havalandırmak için pencereyi açtıklarında barut kokusu yine içeri dolmuştu.

Bu kaçıncı ayaklanmaydı, bilmiyorlardı. Bütün bildikleri savaşın kendilerinden önce başladığı, kendilerinden sonra da süreceği, hepsi bu. Ortalama bir insan yaşamı kadar yaşayabilenlerin artık mezara girdikleri bugünlerden çok önce, anne karnına düştükleri sıralarda bir hançer gibi saplanmıştı *"kutsal topraklar"*ın bağrına İsrail. O gün bugündür bütün halkın yaşamı pamuk ipliğine bağlıydı.

Semir kapının kolunu çevirip açarken bir taraftan da ne yapması gerektiğini geçiriyordu aklından. On bir yaşındaydı. Kahverengi düz saçları kısaydı. Üstünde beyaz kumaş pantolon, sırtında desenli kahverengi kazak vardı. Semir kapıyı açtığında onu suçlayan bakışlarla süzen bir çift kömür parçası karşısında küçüldüğünü duyumsadı. Bir an bundan kurtulmak için gerisin geriye kaçmayı bile düşündü.

Neredesin der gibi bakan Nidal sınıf arkadaşıydı. Kızgındı. Siyah kıvırcık saçlarını her zaman olduğu gibi taramamıştı. Krem rengi pantolonla kapüşonlu siyah yağmurluk giymişti. İki

gündür sokağa çıkmayan, şimdi karşısında sıkılarak duran Semir'i hemen bağışladı. Pekâlâ o da biliyordu ki, bunun nedeni annesiydi. Konuşmaya başladılar.

Semir'in annesi Refika Hanım oturduğu iskemleden kalktı. Orta boylu, esmer, saçları omzuna dökülen kadın gri etekle siyah kazak giymişti. İkisine şöyle bir baktıktan sonra pişen yemeği karıştırmak için mutfağa gitti. Gitti, ama bir kulağıyla da iki çocuğun konuşmalarını dinliyordu. Okullar birkaç gündür tatildi. Bunun nedeni İsrail uçaklarının kamu binalarına yaptığı saldırılardı. Refika Hanım iki arkadaşın gittiği okulda öğretmendi.

Aslında böyle değildi Refika öğretmen. Neşe dolu, konuşkan, yardımseverdi. Bütün çocukların sevgilisiydi. Ta ki dört yıl önce Filistinli sosyalist bir örgütün liderlerinden olan kocası bir gösteride İsrail keskin nişancılarınca vurulana kadar. O günden sonra kadının güldüğünü kimse görmedi. İçine kapandı. Semir onun geceleri gizlice ağladığını biliyor.

Oğlunun arkadaşını tanıyordu. İyi çocuktu. Derslerinde çok başarılıydı, hatta oğlundan daha çabuk kavrıyordu. Nidal'in babası inşaat işçisiydi. Annesi ev kadınıydı. İkisi kız, üç kardeşi vardı. Yoksul sayılırlardı. Babasının yaptığı iki odalı, kiremit çatılı bir evleri vardı. Refika Hanım, ne zaman İsrail sözünü duysa Nidal'in gözlerinde çakan nefret kıvılcımlarını ezbere biliyordu. Çocuğun gözleri ona kocasını anımsatıyordu. Yüreği kendinden büyük bu çocuğun çatışmalara katılmak için kaç kez sayrılığı neden göstererek okuldan kaçtığını Allah bilirdi. Oğlu da dahil beş kişilik bir çetenin lideri olduğunu biliyordu.

İşte, şimdi kapıda dikilmiş Semir'i ayartıyordu. Arada kalmıştı Semir. Annesi iyice canını sıkıyordu artık. Ayakkabı dolabını açtığı anda annesini yanında duyumsadı. Refika Hanım ikisinin arasında durdu. Nidal'i saçlarına, yüzüne uzun uzun bakarak süzdü. Çocukların ikisi de önlerine bakıyordu.

- *Nidal, kapıda öyle dikilme*, dedi. *Gireceksen, gir.*

Nidal kıpırdamadı. Gözlerini Semir'e dikmişti. Semir annesine döndü.

- *Anne, biraz sokağa çıkabilir miyim*, diye sordu.

Refika Hanım sert, kesin tavrıyla karşılık verdi.

- *Hayır, bu soğukta dışarıda işin yok. Otur dersini çalış ya da televizyon izle.*

Nidal kısık, kırgın ses tonuyla sonra görüşürüz, dedi. Sırtını dönüp uzaklaştı. Semir, ancak annesi kapıyı kapatıp mutfağa gittiğinde kendine gelebildi. Pencereye doğru yürüdü. Buğulanan camı eliyle sildi. Başını soğuk cama dayadı.

Annesi yine onu en sevdiği arkadaşı karşısında küçük düşürmüştü. Nasıl da kızıyordu ona. Kendini hapiste yatanlara benzetiyordu. Aklına koymuştu. Gidecek yer bulunca evden kaçacaktı. Gri gökyüzüne baktı. Yağmur sabaha doğru dinmişti, ama sert bir rüzgar vardı dışarıda. Çok uzak olmayan bir yerden bir patlama sesi duyduğunda ağlayacaktı neredeyse. Okul açıldığında yine aynı şey olacaktı. Öbür çocuklar çatışmalarda ne yaptıklarını göğüslerini şişire şişire anlatacaklar, susmaktan ve dinlemekten başka yapacak şeyi olmayan Semir'e küçümseyen gözlerle bakacaklardı.

Hayır, bu sefer böyle olmayacak. Olmayacak işte, olmayacak. Benim de konuşacak şeylerim olacak, diye düşünüp sokağın köşesini hızla döndüğünde savruldu. Az kalsın düşüyordu. Silah seslerinin geldiği yere doğru bütün gücüyle koşuyordu. Bir an önce Nidal'i bulmalıydı.

Semir onları gördüğünde Nidal, bir duvarın dibinde üç arkadaşıyla bir şeyler konuşuyordu. Pantolonunun paçalarını dizlerine kadar sıvamış, içi taş dolu yağmurluğunun cepleri sarkmıştı. Semir'i görünce sevindi. Semir soluk soluğa, ağzından buharlar çıkararak yaklaştı. Nidal hemen ciddileşti. Elindeki taşı göstererek ilk emrini verdi:

- *Çabuk, bu boyda bulabildiğin kadar topla*, dedi. *Az sonra saldıracağız.*

Semir aceleyle sağa sola baktı. Kazağının ucunu kıvırdı. Taşları içine doldurmaya başladı. Elleri titriyordu. Birden yorulduğunu duyumsadı. Bedeni ağırlaşmıştı sanki. Yüreği sevinçle karışık bir korkuyla küt küt atıyordu. Geri döndüğünde Nidal son yönergelerini veriyordu.

- Geçen defaki gibi yapmayın, anlaşıldı mı? Semir, sen buradan ayrılmayacaksın. Tahir sağda, Yusuf solumuzda olacak. Benle Sabri tankı vuracağız.

Duvarın ardından Sabri'yle Nidal fırladı önce. Bütün güçleriyle elli metreden uzakta olmayan bir İsrail tankına doğru koştular. Tankın makineli tüfek namlusu kendilerine çevrildi. Birkaç el silah sesi havada yankılandı. Sabri sendeledi, düştü. Nidal dalından kopup yuvarlanan bu yaprağı gördü. Daha da hızlandı. Tankla arası on beş metre ya vardı, ya yoktu. Durdu. Tankı soluna aldı. Sağ elini önce geriye, sonra hızla ileriye savurdu. Elinden kurtulan taş tankın çelik zırhında metalik bir ses çıkardı. Cebindeki taşları hızla tüketen Nidal durmadan yer değiştiriyordu. Yanında Semir'i fark ettiğinde şaşkınlığından bir an duraksadı. Tam o anda makinelinin sesi duyuldu. Semir sağından solundan geçen kurşun vızıltılarından büyülenmiş gibi dondu. Yanında patlayan çığlıkla nerede olduğunu anımsadı. Nidal yerdeydi. Yağmurluğu göğsünden akan kırmızı sıvıyla boyanmıştı.

Diz çöktü Semir. Arkadaşının kıvırcık başını kavradı. Üstüne eğildi. Öptü. Çok değil, dört ay önce boş bir arsada Nidal'in bir yerlerden bulduğu boş bir teneke kutuya uzaktan taş atarak yaptırdığı çalışmayı anımsadı. Nidal'in eliyle sımsıkı tuttuğu kana bulanmış taşı aldı. Ayağa kalktı. Tanka ağır ağır yaklaştı. Yüreği fırlayacakmışçasına göğsünü döverken elindeki taşı hızla fırlattı.

* Bu öykü, *İnsancıl* dergisinin (Nisan 2002) 138. sayısında, Yılmaz Zir adıyla yayımlandı.

KRİZ

Adım Volkan. Üç ay önce seçimle gelen yeni belediye başkanı kadrolaşma başlattı. On yedi kişi işten çıkarıldık. Beyefendi kilit yerlere, güvendiği hemşerilerini yerleştirdi. Tazminatlarımız bile ödenmedi. Dava açtık.

İşsizdim. Bir sabah boğaz ağrısıyla uyandım. İçim titriyordu. Akşam başlayan öksürük iyice artmıştı. Sanırım ateşim de vardı. Kahvaltıdan sonra battaniyeye sarındım. Uyuyakalmışım. Uyandığımda saat on beşi on geçiyordu. Kendimi daha kötü duyumsuyordum.

Kuzenim Cahit'i aradım. Klinikteymiş. Muayeneye çağırdı.

Üstümü değiştim. Çıktım. Sokak sakindi. Kutuplardan ödünç aldığımız günlerdi. Doğa, sokağa çıkma yasağı ilan etmişti. Rüzgar köşe başlarını acımasız, sert birlikleriyle tutmuştu. Beremi başıma geçirdim. Kaşkolumu boynuma doladım. Damarlarımda, gürül gürül akan asil kanı duyumsayarak yürüdüm.

Gece karanlığında toprak anamızı yağmurla dölleyen gök babamız sabaha karşı buna son vermişti. Komşu çatıda öyle bir gürültü kopmuştu ki, gürültü nedeniyle uyanmıştım. Geceden kalan damlalar şimdi kendilerini saçaklardan aşağıya bırakıyorlardı. Taş sokaklarda düştükleri yerde parçalanıyor, her parça dağılarak havaya sıçrıyordu.

Otobüs durağına geldiğimde, belediye işçilerinin iki hafta önce kazıp taşlarla ördükleri kaldırımı yeniden kazdıklarını gördüm. Bir an, yanlarına gidip işleri bittikten sonra çukuru kapat-

mamalarını önermek geçti içimden. Nasıl olsa aynı yeri yine kazacaklardı. Az sonra otobüs geldi.

Kadıköy Meydanı son durak... Durağı ardımda bırakıp denize doğru yürüdüm. Deniz dostumu özlemişim. Motorlar rüzgarın ıslıkla söylediği ninniyle sallanıyor, yan yana mışıl mışıl uyuyorlardı. Arada biri uyanıyor, gürültüyle Haydarpaşa'ya doğru uzaklaşıyordu. İlerde, Eminönü'ne giden vapur manevra yapıyordu.

Deniz de üşütmüştü müydü yoksa? Maviliği kaybolmuş, soluklaşıp grileşmişti. Sancılarla kıvranıyor, hışımla meydanın beton kenarını dövüyordu. Dalgalar, tuzlu beyaz köpük kusuyordu. Havaya sıçrayıp rüzgarla savrulan su, denizin hapşırıklarıydı. Bacaklarımın gittikçe artan sızısı bakışmamıza son verdi. *"Hoşça kal dostum Deniz,"* diyerek oradan ayrıldım.

Eminönü-Karaköy iskelesinin karşısında çiçek satan çingenelere doğru yürüdüm. Bir demet gül aldım. Işıklara doğru hızlandım. Haldun Taner Sahnesi'nin önünde, ikisi kız beş çingene çocuk şakalaşıyordu. Ayakkabıları patlayıp sudan şişmiş, üstlerindeki kirli elbiseler yırtılmıştı. Kıvırcık siyah saçlı, yedi yaşlarındaki erkek çocuğunun elinde darbuka vardı. Yanındaki uzun düz saçlı yaşıtı kız darbukayı çekiştiriyor, o ise bırakmıyordu. Sonunda ikisi de yerdeki kirli suya yuvarlandı. Az ötede, Moda'da, yaşıtlarının sıcak dersliklerde, insanlığın bilgi hazinesine doğru yolculuğa çıktıklarından habersizdiler.

Bahariye Caddesi'ne saptım. O da ne? Bu kadar çok insan ne yapıyor böyle? Mağazanın birinden çıkıp ötekine giriyorlar. Arı kovanı mı desem, karınca yuvası mı, öyle bir görüntü. Ellerinde bir sürü torba. Daha çok almak için çabalıyorlar. Daha dün haberlerde izlemiştim. Gaziosmanpaşa halinin çöplüğünü karıştıran insanlar var. Dolmuş paraları olmadığından başka semtlerden saatlerce yürüyerek geliyorlar.

Cahit'in çalıştığı kliniğin sokağına saptım. Kliniğin giriş kapısının dar oluşu bana hep şunu düşündürürdü. Bu kliniğe şişman sayrılar zor girer. Sarmal merdivenlerden çıktım. Bekleme

odasındaki masada oturan, danışma, santral görevlisi gibi işleri de başarıyla yerine getiren çok işlevli Hemşire Aycan Hanım'a iyi günler diledim. Yüzünü karşı köşedeki televizyondan bana çevirdi, gülümsedi. Hemşire Aycan, yirmi üç yaşlarındadır. Kısa boylu, normal kiloludur. Yüzü çillidir. Saçları omuzlarına dökülür. Kaloriferler yanmadığından iki büklüm olmuştu. Kızaran burnuyla beyaz teni, milli renklerimizi anımsatıyordu. Masanın altına yerleştirdiği elektrikli fanla ellerini, ayaklarını ısıtmaya çalışıyordu. Bu klinik de, bir türlü sona ermeyen ekonomik krizden dolayı, birçok işletme gibi kapanma riskiyle karşı karşıyaydı.

- *Kriz sizi üşütmüş,* dedim. Güldü.

- *Cahit Bey şu anda meşgul. Bir represantla görüşüyor.*

İçeri girmemle kesintiye uğrayan televizyon büyüsü, onu yeniden etkisine aldı. Hemşire Aycan yaşamından hoşnut değil. Kendisi söylemişti. Tansiyon ölçüyor, iğne yapıyor, nabız bakıyor, serum takıyor, cerrahi aletleri sterilize ediyor, doktora küçük cerrahi işlemlerde yardım ediyor, kan alıyor, pansuman yapıyor, dikiş alıyor, şeker bakıyor, idrar tahlili için plastik bardak veriyor, hastalara güler yüz gösteriyor, moral veriyor, kadın doğuma yardım ediyor, röntgen filmi çekiyor, negatifi banyo edip doktora götürüyor, doktor filmin yeterince net olmadığını söyleyince surat asıp söylene söylene yeniden aynı işlemleri yapıyor, farelere zehirli yem koyuyor, arada çay, sigara içiyor, cep telefonu çalarsa koşa koşa gidip açıyor, kimse aramazsa sinirleniyor, sinirlenince temizlik yapıyor... Günler böyle birbirini kovalıyor, televizyon onu azıcık rahatlatıyormuş.

Kısacası hep can sıkıcı şeyler. İşinde yeni bir şey yok. Yaşamında da. Her gün aynı. Niye yaşadığını merak ediyor.

Hemşire Aycan'ın masa düzeni daha önce de dikkatimi çekmişti. Ona küçük bir oyun oynadım. Bekleme odasından bir iş için çıktığında masanın üstündeki birçok eşyadan ikisinin, kalemlikle takvimin, yerini değiştirdim. Dönüp yerine oturduğun-

da masaya göz attı. Başını kaşıdı, gözlerini kıstı, kaşlarını çattı, alnı kırıştı, önce televizyona sonra masaya baktı, sonunda değişikliği buldu. Hemen düzeltti. Bana döndü.

- İsterseniz Cahit Bey'in odasına geçin. Doktorlar orada.

Gözünün güllere takıldığını görünce demetten bir tane çekip ona verdim. Sevindi.

Cahit'in odasına girdiğimde Doktor Zeynep fal bakıyordu.

İçerisi duman altıydı. Bana pek yaramayacaktı ya, neyse. *"Doktorun dediğini yap, yaptığını yapma"* derler. Odadakilerin üçü de Hipokrat'ın torunuydu. Hepsi de sigara içiyordu.

Selamlaştık. Gülleri, Cahit'in siyah, büyük masasına bıraktım. İlaç rehberi, Goethe'nin *Faust*'u, sepette kuruyup solmuş çiçekler gözüme çarptı.

Atilla'nın hemen yanındaki boş iskemleye oturdum. Atilla'yla aramda eğri gövdeli kauçuk çiçeği vardı. Düzelsin diye toprağına sopa dikilmiş, ikisi birbirine iple bağlanmıştı.

Masanın solundaki geniş, mavi koltukta oturan Zeynep, kısa bir aradan sonra konuşmasını sürdürdü. Zeynep geldi mi, kesinlikle Türk kahvesi yapılır. O da kırmaz, fal bakar. Şimdi elindeki fincanı sağa sola çeviriyor, ince dudakları oynuyor, kelimeler havada uçuşuyor, kulaklarımızı kadife yumuşaklığında okşuyor.

- Ne diyordum? Evet, bir haber alacaksınız. İyi bir haber... Hımmm. Paraya gelince... Miktarını bilemem; ama yakında bir kazanç görünüyor. Maaşınızdan başka. Bakın, şurada. Atilla Bey, şimdi bir dilek tutun.

Doktor Atilla bunları dinlerken ender rastlandığı üzere gülümsüyordu. Eh, para adama neşe katar. Zeynep, gelecek parayı göstermek için fincanı uzattığında, Atilla öne doğru, ikisinin arasındaki orta masaya eğildi. Otuz altı yaşlarında, orta boylu, hafif göbekli, gözlüklü bir yüzbaşıdır Atilla. Evlidir. Çalışma saati bitince, her gün kliniğe belirli bir ücret karşılığında bir saatliğine uğrar. Böylece ek gelir kazanır.

- Teşekkür ederim, dedi Atilla. *Meral Hanım'ın falına baktınız mı?*

Doktor Meral, Zeynep'in solunda kalan masadaydı. Bilgisayarda bir şeyler yazıyor, konuşulanları dinliyordu. Adı geçince oturduğu iskemlede sırtını dikleştirip geriye yaslanarak evet anlamında başını salladı. Atilla'ya döndü.

- Siz o sırada hasta bakıyordunuz, Atilla Ağabey. Bana bir gezi görünüyor. Ohhh, ne güzel. Dernek birini İspanya'ya gönderecekti zaten.

Meral, otuz yaşlarında, kilolu, kısa saçlı, orta boyludur. Klinikteki en kırılgan kişidir. Aile hekimidir. Avrupa merkezli bir arama-kurtarma organizasyonunun üyesidir. Bununla bağlantılı bir felsefe derneğinde hem öğrenci, hem de sağlık eğitmenidir.

Atilla, dört biçiminde bacaklarını üst üste atarak Meral'e döndü:

- Çalıştığın hastanelerde nöbetçi hekime ihtiyaç var mı? Sorabilir misin?

Meral olur gibisinden başını sallarken,

- Ne oldu, Atilla Ağabey? Önceleri nöbet istemiyordunuz, dedi.

Atilla yüzüne üzüntü havası vererek,

- Evet öyleydi, dedi. *Ama şimdi durum değişti. İzmir'de kooperatiften aldığımız evin taksitlerini ödemekte güçlük çekiyoruz.*

Meral, gözlüğünü çıkarıp sildi.

- Sorarım, tabii. Demek siz de aramıza katılıyorsunuz.

Zeynep, sigarasını orta masadaki küllüğün kenarına vuruyor, küllükte döndürerek ucundaki ateşi parlatıyordu. Tıp fakültesini sindire sindire on yılda bitirmişti.

- Atilla Bey, Afganistan'a, galiba Kabil'e bir Türk birliği gönderilecekmiş, dedi. *Sizi de doktor olarak göndermesinler?*

Atilla dudaklarını büzdü. Sigarasından aldığı soluğu ölçülü bir şekilde üflerken yanıtladı.

- Yok canım, göndermezler. Özel birliklerin doktorları da özeldir. Özel eğitilirler.

Koridordan gelen ayak seslerini tanıdım. Cahit içeri girdi. Sarıldık.

- Hoş geldin.

- Hoş bulduk.

- Ne var, ne yok?

- Ne olsun, iyi işte.

Yürüdü, iskemlesine oturdu. Gülleri gürültüyle kokladı.

- Hımmm, bu İstanbul'un çiçekleri kokmuyor yahu. Ortalık da öyle duman altı ki... Şimdi size sigarayla üşüme arasındaki ilişkiyi göstereceğim.

Sözlerini bitirmeden pencereyi açtı. İçerisi hızla soğudu. Zeynep kahve fincanını Cahit'e uzattı. Falına bakmasını istedi. Cahit bundan kaçınmak için şöyle konuştu:

- Zeynep Hanım, falınıza bakmak benim için bir zevktir, aslında. Ama biliyorsunuz, ben bu meslekte yeniyim. Sizin gibi bir ustanın geleceğini okumak beni aşar.

- Rica ederim. Siz de iyisiniz.

- Hem görüyorsunuz, hava kapalı. Yıldızların durumunu göremiyorum. Yanlış şeyler söylemekten korkarım.

Cahit, bunları söylerken gülümseyip bana göz kırptı. Meral, başını sağa sola sallayarak,

- Yıldızların durumuymuş. Bakmak istemiyorum desenize şuna, dedi.

Cahit, bana baktı. Sordu:

- Klinik soğuk, değil mi? Pencereyi kapatayım en iyisi.

Hizmetli Hatice Hanım içeri girdi. Boşları toplarken,

- Meral Hanım, kardeşimi getirsem muayene eder misiniz?

- Ederim. Neyi var?

- Rahminde timur çıkmış.

Meral, kahkaha attı.

- Getir, getir. Şu timuru göreyim.

Odadakiler de gülümsedi. Cahit'e sordum.

- Represantlarla aran düzeldi mi yoksa? Eskiden bu kadar oyalanmazdın.

Meral araya girdi.

- Represantları getirmek için biz uğraşıyoruz, Cahit, beş dakikada postalıyor. Numune bıraksalar fena mı olur? Bu konuda hiç çabası yok yani.

Cahit gülümsüyordu. Sol elinin parmaklarıyla masada trampet çaldı.

- Meral, ne yapmamı istiyorsun? Az önceki represantı kulaklarından tutup dışarı atacaktım. Herif ne diyor biliyor musunuz?

Meral:

- Ne diyor?

- Yaltaklanarak "Hocam" dedi, "Taksim'de üç yıldızlı bir otelde diyabetle ilgili kongremiz olacak. Yeni bir ilacın tanıtımı yapılacak. Sabahtan akşama kadar sürecek. Bir saatlik öğle tatilinde açık büfe yemekler, içecekler var. Kongre bitiminde katılım sertifikasıyla birlikte, siz değerli hocalarımıza bize zaman ayırdıklarından bir zarf içinde otuz beş milyon takdim edilecek. Katılmayı düşünür müsünüz?"

Meral :

- Fena mı olur, dedi.

Cahit:

- Evet, fena olur. Katılmayacağımı söylediğimde şaşırdı. "Siz böyle düşünen ikinci kişisiniz. Öbür doktor katılmaya karar verdi. Ama zarfı almayacak. Siz de öyle yapabilirsiniz."

Atilla oturuşunu değiştirirken düşüncesini söyledi.

- Değişik seçenekler sunmuş. Gidilebilirdi. Kongreler faydalı oluyor.

Cahit, Atilla'ya gözlerini kısıp kırpıştırarak baktı.

- Haklısınız Atilla Bey, gidilebilirdi. Hele Avrupalara gidenler varken... Ben almayayım, alanı da engellemeyeyim.

Atilla'nın suratı asıldı. Sigarasından bir fırt çekti. Meral aceleyle araya girdi.

- Ama Cahit, sponsor olmasa birçok çalışma yapılamaz ki. Sağlık Bakanlığı'na kalsa yaprak kımıldamaz. Senin yaptığın tavşanın dağa küsmesi gibi bir şey.

Zeynep sigarasını söndürürken,

- Cahit Bey bilimsel kongrelere değil, bunların ilaç firmalarınca düzenlenmesine karşı, yanlış anlamadıysam. En iyisi kafaya takmamak. Her şey olacağına varır, nasıl olsa.

Zeynep konuşurken, Cahit'in ona hayran bakışı gözümden kaçmadı. Acaba bu hayranlık konuştuklarına mı, yoksa kendisine miydi? Ulan Cahit, akıllanmayacaksın sen oğlum.

- Meral, sen sorunu yanlış koyuyorsun bir kere. Sağlık alanı yağma alanı olmuş. Represantların ev ev dolaşan pazarlamacılardan ne farkı var?

Ortalığa bir anda sessizlik çöktü. Çiğdem içeri dalmasaydı ne kadar böyle sürerdi, bilmiyorum.

- Annen aradı, dedi Meral'e. *Ne zaman evde olacağını soruyor. Özlemiş seni.*

Çiğdem sözünü bitirince Meral'in yanına oturdu. Meral esneye esneye dinlemişti Çiğdem'i. Meral, bir önceki gece nöbetçiydi. Gözlerinden uyku akıyordu.

- Ben de onu özledim. En çok da kediciğimi. Ben uyurken yanıma gelip kıvrılmasını. Ayyy, canım benim.

Çiğdem:

- Niye sustunuz? Ne konuşuyordunuz öyle bakayım?

Zeynep, Çiğdem'e gülümseyip yanıtladı.

- Sağlıkta reklamla ilgili şeyler işte. Doğrusu benim bu konuda kafam karışık biraz.

Çiğdem:

- Reklam konusunda mı?

Zeynep:

- Evet... Represantların verdiği armağanları alırken içim rahat değil.

- Seni rahatsız eden ne?

- Bu, bana hak edilmemiş bir şeyi almak gibi geliyor. Kitap, kalem neyse de, saatler, hesap makineleri, şemsiyeler, beyaz önlükler, sabo terlikler, bilgisayar parçaları, CD'ler, tişörtler, kazaklar, çocuklara göre türlü türlü armağanlar, daha neler neler...

Cahit:

- Televizyonlar, bilgisayarlar, araba lastikleri, bir ilacı çok miktarda yazarak belli bir kotayı aşınca sıfır model arabalar, ya da belirlenmiş yüzdeyle bir pay, yurtiçi ya da yurtdışı tatilleri, anlaşmalı petrol istasyonlarından arabanıza benzin de var.

Gazetede okuduğum haberi anımsadım. Araya girdim.

- İzmir'de çalışan bir doktora Marmaris'te Nataşa'lı tatil önerilmiş.

Zeynep başıyla onaylayıp devam etti.

- Evet, ben de televizyonda izledim. Çok çirkin.

Çiğdem:

- Canım verdiklerini alalım. İstediğimiz ilacı yazalım.

- Olur mu? Eczanelerden kimin ne yazdığını kontrol ediyorlar.

- Arada bir sen de alıyorsun Zeynep'ciğim.

- Doğru... Alınca da kendimi borçlu duyumsuyorum. İlaçlarını yazıyorum. Sonra bundan rahatsız oluyorum. Devekuşundan farkım yok vallahi.

Zeynep bunları söylerken *"Acaba kim ne düşünüyor?"* dermişçesine herkese bakmıştı. Devekuşu benzetmesi Çiğdem'in hoşuna gitmiş olmalı ki, kahkaha attı. Cahit masaya abanarak ekledi.

- İnsan hak ettiğini alamazsa, hak etmediğini almak zorunda kalır... İlaç şirketlerinden çıkan bir şey yok aslında. Bu giderleri ilaç fiyatlarına ekliyorlar.

Meral, tırnaklarıyla oynamayı bırakıp sol eliyle saçlarını geriye doğru taradı. Ensesini kaşıdı. Söze girdi.

- Amma büyüttünüz ha. Doktor, maaşı beş yüz dolar olursa nasıl geçinecek? Nöbetlerde sürünüp duruyoruz.

Çiğdem bir şey anımsayıp hızla ayağa kalktı. Bir şey söylemeden odadan çıktı. Az sonra elindeki dergiyle kapıda göründü. Yerine otururken sayfaları çevirmeye başlamıştı bile.

- Sağlıkta reklamla ilgili dün bir yazı okumuştum.

Meral başını eğip derginin adına bakmak istedi.

- Okuyamadım. Ne dergisi bu bakayım?

Çiğdem bulduğu sayfayı kaybetmemek için araya parmağını koyarak dergiyi ona gösterdi.

Meral:

- Haaa... Diş hekimleri dergisiymiş.

Dergiyi açan Çiğdem:

- İnternetteki reklamların insanları yanılttığı yazılmış. Bana ilginç gelen "tele-tıp" ya da "online tanı-tedavi"den söz edilmesi.

Bunları duymak beni uzun uzun düşündürdü. Sayrıya dokunmadan, yüz ifadesini görmeden, soluk alıp verişini dinleme-

den hekimlik yapılabilir mi? Sanal hekimlik... Dünya bir anda bana insansız, soğuk, ruhsuz, katlanılmazmış gibi geldi. Öksürdüm. Başım ağırlaştı sanki. Midem bulandı.

Zeynep, saçlarını toplayıp tepesinde topuz yapmakla uğraşıyordu. Sonra tükenmez kalemle tutturdu. Başını sağa sola çevirerek çıtlattı, dedi ki:

- Reklam her yerde. Klinikler, özel hastaneler aylardır kampanyalar yapıyor. Sünnet kampanyaları, check-up kampanyaları, doğumda damping ...

Cahit:

- Sürümden kazanç.

Meral, tırnaklarını yemeye ara verip sigara paketine uzandı. Bir tane yaktı. Dumanı ortaya doğru üflerken söze girdi.

- Ben size daha ilginç bir şey anlatayım... Haydarpaşa Numune'de staj yaparken yanımızdaki hastanede kimi hocalar hastaları ikiye ayırıyorlardı: ördek hasta, böcek hasta.

Çiğdem:

- Ne? Ne hasta?

Meral:

- Ördekle böcek, şekerciğim.

- Ne demek bu?

- Ördek hasta, zengin olup kendi parasıyla kalp ameliyatı olanlar. Hocanın muayenehanesinden başlayarak, hastaneye yatıp taburcu oluncaya kadar bir sürü para bırakıyorlar. Özel odalarda yatırılıyorlar. Böcek hastaysa, sosyal güvenceyle yatıp ameliyat olanlar. Bunlar kırk para bırakmıyorlar. Sevilmiyorlar. Koğuşlarda yatırılıyorlar. Haaa, şimdi anımsadım. Ördekleme diye bir şey de vardı.

İçimden, bir gün o *"böcekler"*, sırtına cüppe atıp bilim insanı geçinen, o YÖK yetiştirmesi züppeleri kıtır kıtır yerlerse ne şenlik olurdu ama, dedim. Zeynep'in kaşlarını çattığını gördüm.

Kızcağız kızmıştı. Şaşırdım çünkü, daha önce kızdığını hiç görmemiştim. Birine kızacağına içine atmayı yeğlerdi.

- Ördeklenmek mi? Çok çirkin, dedi.

Meral kahkaha attı. Sağ elinin işaret parmağını hayır anlamında salladı.

- Hayır, güzelim. Ördeklenmek değil, ördekleme. Bu işlemin aşamaları şöyledir: Önce ördek avlanır. Sonra yolunur. Kimi işlemlerden geçirilerek terbiye edilir. Sonra güzelce pişirilir. Böylece kazanç oranında tat alınmış olur.

Çiğdem, her zamanki gibi kuvvetli kahkahasını attı. Öyle güldü ki, gözleri hafiften sulandı. Meral, tombul yanaklarını şişiren gülümsemesiyle devam etti.

- Hastaneye son derece lüks ek bina yaptılar. Döşeme malzemelerini, çeşmelerini Belçika'dan getirttiler. En üst katta kral dairesi bile var. Aynı Hilton gibi. İki banyosu var. Her birinde altın kaplama birer jakuzi. Tavanda kristal avizeler. Pek hoş olmuş.

Çiğdem gözlerini kocaman kocaman açtı:

- İnanmıyorum

- İnan, inan.

Bir şeyi merak ediyordum. Mecliste kendilerini prostat ameliyatı yaptırmış gösteren kadın milletvekilleri vardı. Acaba erkek milletvekilleri ne zaman doğum yapacaktı? Peki, ya dünyayı titreten ordumuzda durum nasıldı acaba? Atilla Bey'e sormaktan kendimi alamadım.

- Atilla Bey, sizde durum nasıl?

Atilla sırtını dikleştirdi. Yukardan bakarak,

- Bizde olmaz öyle şeyler. Herkes gerekeni yapar.

- Gazetede okumuştum da... Bir yerlerde yolsuzluk olmuş.

Atilla kaşlarını çattı. Yüzü önce gerildi. Sonra kasıldı. Bana ters ters baktı. Allah Allah! Adama ne oldu böyle?

- Yok efendim, ne yolsuzluğu... Anketlere göre en güvenilir

kurum ordu, tamam mı, dedikten sonra gözlüğünü çıkarıp üfledi. Gri kazağının ucuyla sildi.

Cahit, masaya sol dirseğiyle yaslanarak güldü. Sağ elini boşver dercesine salladı.

- Anket sonuçları... Doksanlı yılların başı olmalı. Cerrahpaşa'da öğrenciyken para kazanmak için bir şirkette bir grup arkadaşla anket yapıyorduk. Yerel seçimde Refah Partisi'nin, İstanbul'un birçok bölgesinde kazanacağını anlamıştık. Öyle de oldu. Bizim yaptığımız anketin sonuçları bir gazetede yayımlandığında bir de baktık, bu parti üçüncü ya da dördüncü gösterilmiş.

Zeynep:

- Neden öyle yaptılar?

Cahit:

- Neden mi? Bilmem. Herhalde öyle olmasını istiyorlardı.

Atilla, Cahit'in sözlerinden hoşlanmadı. Zeynep oturduğu yerde hafiften gerindi. Başını hafifçe sola eğerek Cahit'e bir an baktı. Düşünceli düşünceli başını salladı. Atilla'ya döndü. Merakla bir şey arıyormuşçasına ona baktı.

- Babam kıdemli başçavuşken orduda doktor olmam için dayattı. Hep merak ederim. Doktor hanımların rahatı nasıl orduda?

Atilla'nın yüzü gevşedi. Bir kere, Zeynep ne konuşursa konuşsun Atilla'nın hoşuna giderdi. Sonra, bütün *"güzel"* kadınların konuşmaları, neyi nasıl söylediklerinden bağımsız olarak ilgisini çekerdi.

- Rahatları yerinde canım. Ordu doktor almak için her yıl sınav açıyor. İstersen sınavlara girebilirsin.

Zeynep gülümseyerek,

- Valla, o disiplin bana göre değil. Yapamam... Siz de bizim gibi Hipokrat yemini ediyor musunuz mezun olurken?

Atilla da Zeynep'e gülümsedi. Başını salladı.

- Tabii, ediyoruz. Tek farkımız üniformalı olmamız.

Cahit soran gözlerle Atilla'ya bakıyordu. Pek inanmışa benzemiyordu.

- Atilla Bey, siz kendinizi daha çok doktor mu duyumsuyorsunuz, yoksa asker mi? Yani, sizin için hangisi önceliklidir?

Atilla'nın gülümsemesi kayboldu. Ciddileşti.

- İkisi eşittir benim için.

Sonra saatine baktı. Zamanı dolmuştu, herkese iyi akşamlar dileyip çıktı. Meral de hareketlendi. Atilla'nın ardından çıktı. Koridorda ona seslendi. İsterse onu arabayla bırakabileceğini söyledi. Çiğdem, Atilla'nın boşalttığı rahat koltuğa geçti. Cahit de ayağa kalktı.

- Gel şu ciğerleri dinleyelim.

Çıktık. Muayene odasına giderken, koridorda yirmi iki yaşlarındaki sağlık memuruyla karşılaştık. Başıyla selam verdi.

Cahit önümde küçük adımlarla yürürken, bir yandan da konuşuyordu.

- Atilla Bey'i kızdırdım, herhalde. İnsan, dünya sahnesinde, yaşam denen sürede hangi rolü oynayacağına karar vermeli. Doktorculuk mu, yoksa kovboyculuk mu?

Beni muayene etti. Ciğerlerim iyiymiş. Üşütmeye bağlı üst solunum yolu enfeksiyonu geçiriyormuşum. Ecza dolabını açtı. Gülümseyerek biri vitamin, öteki ağrı kesici iki kutu ilaç verdi.

- Az önce represantları yerin dibine geçirdik. Şimdi de sana numune veriyorum. Neyse... Bunlar varken gidip ilaç alman daha saçma olur.

Nedense sağlık memuru aklıma takılmıştı. Sanki bir sorunu vardı.

- Şu sağlık memurunuz ne kadar sakin, sessiz biri. Adını unuttum.

Cahit kahkaha attı.

- Aydın'ı mı diyorsun? Sakinmiş... Ne işler çeviriyor bilmezsin. Yere bakan yürek yakan cinsten o.

- Öyle mi?

- Hem de nasıl... Nişanlısı İzmir'de. Burada da iki sevgilisi var. Nişanlısı bir şeyler bildiği için acı çekiyor; ama bizimkinin keyfi yerinde. Aydın'a demiş ki, beni aldatmana izin veriyorum.

- Kız da garip.

- Evet, öyle. Aydın üçüne de aşıkmış. Duygulu şiirler yazıyor. Hepsi arabesk tabii. Damar şarkılar dinliyor. Çabucak hoşlanıp, hemen bıkıyor.

Cahit konuşurken, yaygınlaşan bu olgunun nedenlerini düşündüm.

- Neden böyle oluyor?

- Bilmem. Nazi toplama kamplarında yakılmayı bekleyen insanlar arasında cinsel ilişkide artış, doğumlarda beklenenin tersine patlama olmuş.

- Korku mu? Psikolojik savunma mı?

Cahit düşünceli düşünceli başını salladı.

- Olabilir. Gereksinim düzeyinde yaşamak da denebilir.

- Evet.

- Peki, insan tek başınayken ne yapar?

- Anlamadım.

- Sözgelimi, hücre tipi hapishanedeyse ?

- ...

Ayağa kalktım. Hiçbir şey söylemeyen başkalarını düşündüm. Onların ne zaman ayağa kalkacaklarını merak ettim. Belki bir gün...

Pencereye yaklaşıp dışarıya baktım. Gün çoktan gecenin siyah koynuna girip kaybolmuş, yeni günü döllemişti. Güneş daha fazla görmek istemediği, kalbi taşlaşıp içten içe çürümüş bu

kenti, karanlığa terk etmiş, çekingen soluk ışığını toplayıp başka yere göçmüştü. Kentte mezar sessizliği egemendi. Bulutlar perde çekse de, Sabah Yıldızı'nın her zamanki yerinde parladığını biliyordum.

GÖRÜLMEMİŞTİR*

Sevgili A...,

Mektubunu alalı bir aya yakın zaman geçti. Sana yazamadım şu ana dek. Ne işlerimin yoğunluğundan, ne de belirli başka bir nedenden. Yazamadım işte.

Gece yarısına doğru yazıyorum sana. Gökyüzünde ne ay görünüyor, ne de bir tek yıldız. Bulutlar kaplamış gökyüzünü. Kenti siyah bir perdeyle örtmüş. Sokak ışıkları vuruyor bulutlara. Bu tür aydınlatmaya "ışık kirlenmesi" deniyor. Evet, sonunda ışığı da kirlettik. Ya da ışıkla kirlettik. Demek ki ışık da kirlenebiliyor.

Mektubunun iki paragrafıyla birkaç satırı bütünüyle karalanmış. Ne yazmış olabileceğini tasarlamaya çalıştım. Mektubunu ters çevirip ışığa tuttum. Pek bir şey çıkaramadım. Ama her sayfadaki "Görülmüştür" damgası belli ki net görülsün diye taze mürekkeple basılmış. Şunu düşündüm: Mürekkep, insana karşı da kullanılabiliyor demek ki.

Mektubunda sana gönderdiğim beş kitaptan yalnızca üçünü alabildiğini yazmışsın. Öbür ikisinin adlarını vermişler yalnızca. "Üç kitap uygulaması"nın mantığı nedir, anlayamadım. Beş kitaptan üçünü neye göre seçip verdiler, onu da anlayamadım. Çünkü, beşi de bilimsel kitaplardı. Yine de Einstein'ın *İzafiyet Teorisi* kitabını vermelerine sevindim. O kitapta *Einstein, Descartes*'ın *"Uzayda boşluk yoktur"* düşüncesine hak verir. Ben bunun duygularımızda, ilişkilerimizde de geçerli olduğunu düşünüyorum. Elimi uzattım mı dokunabiliyorum sana. Boşluk yok seninle aramda.

Bugün kirli çamaşırlarımı yıkadım. Makineyi çalıştırırken, belki senin de çamaşırlarını o sırada lavaboda soğuk suyla yıkadığını düşündüm. Bir sızı duyumsadım sol göğsümde. Bir ağrı. Göğsümü bastırdım sağ elimle. Ovdum.

Pencereyi açtım. İstanbul'da az rastlanır biçimde hava bunaltıcıydı. Her gün kulübemin önündeki çam ağacına tüneyen serçeler ortalıkta yoktu. -Birlikte diktiğimiz o bir karışlık çam ikimizin boyunda şimdi.- Çam ağacının gövdesi, daha çocukları gizleyecek kadar kalınlaşmadı. Arkasına saklanan yumurcakların bir yanları görünüyor. Dün ağacın dibindeki toprakta, toprağın sıcacık yumuşaklığını unutmadın umarım, beş çukur açtılar. Misket oynadılar. Ama fazla sürmedi oyunları. Misketleri bir yana bıraktılar. Ceplerinden çıkardıkları tasolarla yeni bir oyuna başladılar. Bu, daha uzun sürdü. Bir saat kadar. Sonunda kavga ederek, birbirlerini suçlayarak oyunu dağıttılar.

Bak, bunları yazınca solcularımızın kavgalarını anımsadım. Keşke çocuklukları bu kadar olsa. Hiç büyümedi sol sanki. Hep saf, hep çocuk...

Dün, Abide-i Hürriyet Meydanı'nda, Filistin İntifadası'na destek veren ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak işgalini protesto eden bir miting vardı. Gitmedim. On iki milyonluk İstanbul'un yüzde biri bile yokmuş alanda. Canımı sıkıyor bir süredir mitingler. Konuşmacılar kimdi biliyor musun? Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde, aydın dilekçelerinde, daha doğrusu nerede özgürlük kelimesi dillendirilse, (hatta, "ö" dersen bile yeterli olur sanırım), birdenbire mantar gibi bitiveren bir "solcu"yla bir İslamcı "aydınımız".

İddia ediyorum, dünyanın en saf solcuları Türkiye'mizde. Kimi kelimeler var. Duygusal solcularımız, bunları duydu mu, dayanamazlar. Kıpır kıpır olur yürekleri. Titreme sarar bedenlerini. Ayakları alır götürür onları. Oraya nasıl geldiklerine bile şaşarlar kimi zaman. Kapitalist sistemin insanları nasıl şartlı reflekslerle yönettiğini sorsan, en azından on dakika konuşur hiç

bilmeyeni. Pavlov'un köpeğinden girer, psikolojik savaştan çıkar. Ya kendisi? "Barış, dayanışma, mücadele, özgürlük, insan hakları" kelimelerini duydu mu, tutabilene aşk olsun. Fırlar yerinden, gerilmiş yaydan çıkan ok gibi. Birdenbire kendisini alanda bulur. Saatlerce yürür, bağırır. Duruma göre biraz da dövüşür. Böylece iki üç ayda bir toplumda sıkışmış hava boşaltılmış olur. Herkes bir süre rahatlar. Bir sonrakine kadar.

Neden kelimelerin peşinden gidiyoruz? Dilin bu gücü nereden geliyor? "Özgürlük" diye bir varlık var mıdır? Yoksa yaşanılan çağa, topluma göre mi anlam kazanır bu kavram? Gelecekte ulaşılması gereken bir yer, ya da toplumsal bir durum mudur?

Bana öyle geliyor ki, en kral materyalistlerimizde bile idealizm var.

Havada ince, derin bir uğultu vardı. Dün geceki yağmurlu fırtınanın artçısıydı belki de. Çamurlu sokaklarda tek bir insan yoktu. Gökyüzü, dişlerini sıkmış sancılanıyordu. Bulutlar, yukarılarda dalgalanıyor; ama bize bir damla bile vermiyorlardı. İki kara bulut karıştı birbirine. Biri, seni tıktıkları o F tipi hapishane dolaylarından, Trakya'dan geliyordu. Daha iri olanıysa uzun bir yolculuk yapmış olmalıydı. Ankara'nın pis, kara bulutlarına benzettim nedense.

Bu "F" konusu açılınca iki şey kafamı kurcalıyor: İlki neden a,ş,i,s,t harflerine ayrımcılık yapıldığı. Öbürüyse, insana karşı yürütülen bu savaşı hangi harfte durduracağımız...

İnan bana, can sıkıntımı arttırmak için neden aramıyorum. Bir şey var içimde, derinlerde. Onu gün ışığına çıkarmak, görmek istiyorum. Epeydir başaramadım. Kimileyin çıldıracak gibi oluyorum. Kendime yediremiyorum. Kimileyin de kendimi işe yaramaz, rüzgar o yönden estiğinde kokusu pencereden içeri dolan, üç kilometre ötedeki çöplük gibi duyumsuyorum.Tıpkı bu dünya, bu ülke gibi kirli. Kemerburgaz çöplüğü deyip küçümsemesin kimse. Binlerce martı besleniyor, onlarca insan

naylon, kağıt, demir topluyor oradan. Evet, bir yanım çürüyor. Hem de mavi gökyüzünün, sarı güneşin, kızıl yıldızların altında... Hepsi tanıktır olanlara.

Sana garip gelecek biliyorum. Mavi bir çift lens sinir ediyor beni, bir süredir. Anlatırsam, beni anlayacaksın.

Zeynep'le altı ay kadar önce ayrıldığımızı sana bir satırla da olsa yazmıştım. Ayrılmadan birkaç ay önce neredeyse iki günde bir kavga ediyorduk. Kesinlikle bir neden buluyorduk bunun için. Tabii, her şeyi onun üstüne yıkmak doğru olmaz. Benim de payım var bu tükenişte. Ama yine de suçun çoğunu onda buluyorum.

Biraz geriden başlamam gerekiyor. Biliyorsun, nişanlanmayı düşünüyorduk. Ama olmadı. Yaklaşık bir yıl önce stilist olarak çalıştığı tekstil atölyesinden bir reklam firmasına geçti Zeynep. Bir akrabası aracı oldu. Zeynep ilk günlerde çok sıkıntılıydı. Korka korka, sıkıla sıkıla gitti işe. İlk haftanın pazar günü Eminönü'nde anlattı bana olanları. Balık ekmekler elimizde, siyah poşette iki tane bira, Sarayburnu'na doğru yürüyorduk.

Çalıştığı yer Taksim'de. Patronu anasının gözü. Anlayacağın sinekten yağ çıkaran cinsten. Zeynep üç ay sigortasız çalışacakmış. Deneme süresi. Halbuki yasa değişeli bir yıldan fazla zaman geçti. İşe başlamadan önce sigorta yapılması gerekiyordu. Neyse... Ayrıca adamın bakışlarını da beğenmiyor Zeynep. Zaten büroda çalışan on iki kişinin tamamı kadınmış. Bir düzine kadın. Kadınlar arasında rekabet varmış. Onu küçümsediklerini gizleseler de, Zeynep bunu anlamış. Hele içlerinden biri bunu açık açık gösteriyormuş. Zeynep üç ay sonra sigortalı oldu. Sigortalı olunca da maaşı birdenbire iki katına çıktı. Maaşını alır almaz kuzeniyle İstiklal Caddesi'ne gitti. Kalın, yüksek topuklu bir çift ayakkabı aldı. Artık düzgün giyinmeliymiş. Çünkü, işyerindeki kadınlar, sivri burunlu, yüksek topuklu ayakkabı giyiyorlarmış. İşte ilk ciddi tartışmamız o akşam oldu. Neden dersen, ayakkabıya maaşının dörtte birini vermişti. Sinirlenince,

firmadaki en kısa boylu kadın olduğunu kaçırıverdi ağzından. Aslında boy uzatıyordu.

Önceleri yüksek topuklu ayakkabıyla yürümekte zorlandı. Sonra alıştı. Şunu fark ettim. Yüksek topuklar, poposunu belirginleştirmişti. Neden acaba? Bedeninin ağırlık merkezinde kayma oldu galiba. Dengeyi sağlamak için hafifçe öne eğilmesi gerekti.

Sonra şunlar oldu: Cep telefonunu değiştirdi. Ortalama ayda bir, telefonunun ya kapağını ya kılıfını yeniliyordu. İki dizüstü etek aldı. Yolda yürürken, eteğini tutup çekiştiriyor, zavallı eteklerse, kestirebileceğin gibi, bir türlü uzayamıyordu. Sırt çantasını kardeşine verdi. İnce kordonlu, küçük bir omuz çantası aldı kendine.

Alışverişin yetersizliğini anlaması pek uzun sürmedi. Başını keşfetti. Ne çok şey vardı burada yapılması gereken. Yanaklarına allık sürmeye başladı. Sonradan geliştirdi bunu. Önce fondoten, üstüne pudra, en üste de allık sürdü. Yanakları pembe bebek poposundan farksızdı artık. Bütün pürüzler kaybolmuştu. Kirpiklerine rimel sürdü önceleri. Sonra göz altı morluklarını gizlemek için teniyle aynı renkteki kapatıcıyı aldı. Göz kapağına gelince, inan bana buradaki işlemleri anlamak, iki bilinmeyenli denklem çözmekten daha güç. Şöyle anlatayım: Kirpiklerin hemen üstüne, siyah farla ince bir çizgi çekiyor. Çizgi, kaşına doğru uzanıyor. Sonra siyah farın biraz üstüne beyaz far, onun da üstüne yeniden siyah far sürüyor. Bütün bu işlemlerin ardından siyah renkli kalemle, kendisi buna "eyeliner" diyor, gözlerini belirginleştiriyor. Böylece sevgili dostum, gözleri daha hoş oluyormuş. Minicik dudaklarının çevresine, kalın bir dudak şekli çiziyor, daha sonra bunun içini rujla boyuyordu. Böylece dudaklar, öpülmek için bas bas bağırıyordu. İkide bir dilinin ucuyla dudaklarını yalıyordu. Kaşlarını düzelttirdi. Yay biçimi verdirtti. Yüzündeki kıllardan kurtulmak için lazerli epilasyona başladı. Kınalı saçlarını sarıya boyattırdı. Kınayı sökmek için saçlarına sürülen şey her neyse kafa derisinde alerji yaptı. Kafa-

sı yara bere içinde kaldı. Sabaha kadar ağrıdan, kaşıntıdan uyuyamadı. Cilt doktoruna gitti. Tedavi oldu. İyileşir iyileşmez kulak kıkırdaklarına ikişer, burun kanatlarına da birer delik açtırdı. Buralara küpe taktı. İleride burnuna estetik yaptırmayı düşünüyor.

Sonra aşağılara indi. Tırnak cilaları yetmedi. Türlü renklerde ojeler sürdü. Memelerini uçuşa hazır iki füze gibi diken sutyenler, onları belirginleştiren ince askılı bluzlar giyiyordu. Karnına "tatoo" yaptırdı. Sol ayak bileğine halhal taktı. Bu arada ayakkabılar vurmuş olmalı ki, topukları yaralandı. Yara bandı imdadına yetişti. Önemi neyse, ayak tırnaklarıyla da ince ince uğraştı. Sonunda ortaya öyle bir sergi çıktı ki, kendisi bunun ardında kayboldu. Bilemiyorum, belki "piyasa" yapıyordu. Mağaza vitrini ne kadar çekici yapılırsa, o kadar müşteri girer mağazaya.

Hafta sonlarında görüşemiyorduk artık. İş arkadaşlarıyla toplantılara, partilere katılmaya başladı. Bana ayıracak fazla zamanı yoktu. İşi başından aşkındı. Büyük bir kavgayla ayrıldık. Kendimi o kadar çok tutmuştum ki, bir yanardağ gibi patladım. Her tarafa saçıldı lavlar. Bırak gemileri yakmayı, canlı cansız her şey, ama her şey kül oluverdi. Geriye baktığımda yaşanılanlar düş gibi geliyor. Hayır, diyorum kimileyin kendi kendime, ben Zeynep'le hiç yaşamadım.

Topkapı Sarayı'nın bahçesinde ayrıldık onunla. Biliyorsun, onun önünde diz çökmüştüm ben. *"Sultanım beni gönül tahtınıza oturtun. Bunun için dünyayı yakabilirim"* demiştim. -Şimdi o günü acı acı gülümseyerek anımsıyorum.- Böylece başladığı yerde bitti. Bir ara kendimi kaybetmişim. Sesim yükselmiş. Gelip geçen turistlerin dikkatini çekti bu durum. Sonra Zeynep çekti gitti. Ben banklardan birine çöktüm kaldım. Bir süre kalkamadım yerimden. Üstüme dağlar yıkılmıştı. Eziliyordum.

Neyse ki, bir atasözümüzü anımsayıp toparladım kendimi: *"Meyvesiz ağacı sallama boşa."* Bu da bana şu İngiliz atasözünü çağrıştırdı: *"Ağacı meyvesinden tanırlar"*. Eve gittim, saat-

lerce onu düşünüp ağladım. Delikanlıyı bozar böyle şeyler, ama ne yapayım?

Birkaç gün sonra onu gördüm. Nereden bulmuşsa kalın çerçeveli kara bir gözlük takmış. Yüksek topuklarla poposunu sallaya sallaya yürüyordu. Çamura basmamak için uzun bir adım attığında, yırtmaçlı dizüstü eteğinden yolunmuş pilice dönmüş ağdalı bacakları iyice seçiliyordu.

Bir iki ay sonra gözlükleri çıkardı. Bir arkadaşım söylemişti de ancak, dün görebildim. Yanlışlıkla benim de bindiğim dolmuşa bindi de. Mavi lens takmış. Dünyaya donuk donuk bakıyordu. Gözbebeklerindeki kıvılcımlar yitmiş. Saçları sarıydı yine. Dolmuşa öyle bir deodorant kokusu doldurdu ki, arka sırada oturan bir delikanlı gürültülü, derin bir soluk alıp şöyle dedi: *"Ciğerlerimizi temiz havayla dolduralım"*. Zeynep'in dudak kenarlarıyla gülümsediğini gördüm. Sonra ne oldu dersin? Benim nerede ineceğimi biliyor ya, kendisinin de orada inmesi gerektiği halde inmedi. Yüz metre kadar ileride inip geriye döndü. Bakkalda biraz oyalandım. Ne yapacağını görmek istiyordum.

Duyduğuma göre, Zeynep Beyoğlu'na taşınmak için para biriktiriyormuş. Zaten orada adını yanlış anımsamıyorsam "Dayanışma Atölyesi" diye bir yere "takılıyormuş". Atölyede, sistemi bol bol eleştiriyorlarmış. Özellikle Zeynep, reklam sektöründe olmasından aldığı itkiyle sansüre karşı konuşmalar yapıyormuş. Rastlantıyla bir arkadaşım onu dinlemiş. Bana aktardığına göre şu sıralar Çin'e takmış. Orada demokrasi yokmuş, özgürlük yokmuş vb. Arkadaşım şunu sormuş kendisine: Peki, ülkemizde kitap toplatılmasına, kıyılmasına ne diyorsunuz? Üstelik bunu eleştirenlere milyarlık tazminat davaları açılması sansür değil midir? Zeynep ne derse beğenirsin: Biz başka bir şey konuşuyoruz.

Zeynep yeni bir sevgili bulmuş. Kuşlardan duyduğuma göre, sol kulağında iki küpesi varmış uzun saçlı sevgilisinin. Ne diyelim, hayırlı olsun. Her cumartesi akşamı, sevgilisini koluna takı-

yor, arkadaşlarıyla içmeye gidiyormuş. Tabii, bol bol yemek yeniyor, çeşit çeşit alkol içiliyor. Haftanın stresini atıyorlar hep birlikte. Kilo alma tehlikesine karşı her pazartesi rejime başlıyorlar topluca. Bir çeşit yeme-içme-rejim tarikatı kurmuşlar sanki.

İşte, dostum. Görüyorsun Platon'un ne kadar haklı olduğunu. Platon yaşıyor capcanlı. Akıldan istek bölümüne nasıl da düşüveriyor insan. Uçurumdan tepetaklak yuvarlanıyor. Garip değil mi, çevresine mutluluk gülücükleri dağıtarak yapıyor bunu.

Bilemiyorum. Belki de Zeynep'in, karanlık günlerimi aydınlatan o ışıltılı, yıldızlı gözlerini unutamıyorum. Belki, o donuk, sahte maviliğe dayanamıyorum. Sorun bu mu peki? Hem evet, hem hayır. Bu çözüm sıkıntımı açıklamıyor tamamıyla. *"Ağacın kurdu kendinde olur"* derler. Öyle olsa bile, bu kurt, hava, su olmasa ne kadar yaşayabilir? Bu çözüm bir sorun aslında.

Neden sorunlarımızı kendi dışımızdaki etkenlerle açıklamaya yatkınızdır? Neden?

Seziyorum, sorun daha derinde. İnsanın içi kat kat, tabaka tabaka. Neredeyim ben şimdi, kimbilir? Kaçıncı tabakadayım? Zeynep üstte kaldı. Zeynep, içimdeki her neyse, beni ona yaklaştırdı. Girdaba itti beni. Derine fırlattı. (Beni dibe iterken kendisinin yukarı çıktığını mı sanıyor acaba?) Bu işin sonunda boğulmak da var, balıklara yem olmak da. Allah sonumuzu hayır etsin. Kısacası dostum, bildiğim şu: Kesinkes kaybettim onu. *"İnsan büyük. İnsandan umut kesilmez"* diyeceksin. Bilemiyorum. O da kendini F tipi bir yaşama kaptırdı: Faul, fırıldak, facia, falso, fantezi, fasit, fena, fent, fettan, fırlama, fikirsiz, fingirdek, fiyaka...

Canını sıktığımı biliyorum. Özrümü kabul et.

Şaire güveniyoruz: *"güzel günler göreceğiz."*

Sevgiyle kal...

Z...

* Bu öykü, *İnsancıl* dergisinin (Ocak 2004) 159. sayısında Yılmaz Zir adıyla yayımlandı.

İKİ MEYDAN

Bu yıl kış yabansı geçiyor İstanbul'da. Akşam haberlerinde dinlemeye alışmıştık, Doğu Anadolu'da falan ilçelerin, filan köylerin yolları yoğun kar yağışı nedeniyle kapanmış, diye. Geçen ay kentimize de öyle oldu. Kalp hastası kentimizin beyin damarları geçici tıkanınca, günlük yaşam yarı yarıya durdu.

Yine de şubat ayının ilk günlerinde doğa anamız sıcak davrandı. Sarı, sıcak kızını kaç gündür tepeye dikmiş bizi gözlüyor. Bulutları da Yunan, Bulgar sınırında durduruyor. İnsanlar ne olur, ne olmaz diye kalın giysiler giyiyorlar. Ama fazla sürmüyor bu, yarım saatte sıcaklayıp üstlerini çıkarıyorlar.

Ben de biraz güneşlenmek için çıktım. Ev soğuk, sıkıcı; dışarısıysa sıcak, çekiciydi.

Kadıköy Meydanı

Yarım saattir Beşiktaş İskelesi'ne yakın bir bankta oturuyordum. Buranın kendine özgü bir uğultusu vardır. İskeleye yanaşan vapurlar, hemen arkamdaki caddede akan arabalar, martılar, simitçiler, kağıt mendil satan çocuklar, tinerci çocuklar, okul kıran çocuklar, evden kaçan çocuklar, anne babasıyla gezinen çocuklar, gençler, yaşlılar, kadınlar, erkekler, el ele dolaşan, kimi sarmaş dolaş sevgililer, çekirdek çıtlatanlar, piyangocular, çevreyi süzen sivil polisler... Sigara içenler, konuşmayan, ses çıkaran bir deli, güvercinler, serçeler, kumrular, belediyenin çöp arabası, sopasıyla yere vurarak yolunu bulmaya çalışan kör kadın, acele edenler, aylak gezenler... Hep birlikte bu uğultuyu oluşturuyordu.

Dikkatim çoktan on, on bir yaşlarındaki beş çingene çocuğa kaymıştı. Biri erkekti. Gri pantolon; yıpranmış, çamurlu, siyah ayakkabı; kahverengi, yırtık ceket giymişti. Saçları kıvırcık, yüzü kuzey Afrika melezleri gibi siyaha yakındı. Kızlara birkaç metre ötede durmuş, onların konuştuklarını dinliyor, sigara içiyordu. Kızların dördü de yerde sürünen rengarenk etekler giymişlerdi. Kiminin üstünde gömlek, kiminin kazak vardı. İkisi lastik ayakkabı, biri terlik giymişti. Uzun, düz saçlı olan dördüncüsünün ayağı çıplaktı. Birbirlerine öyle benziyorlardı ki, kardeş sanırdınız. Ama değillerdi herhalde. Çünkü birbirlerine, birbirlerinin anne babalarına ağza alınmayacak küfürler ediyor, kimileyin geriliyor, kimileyin de gülüyorlardı.

Az ötede beş yaşlarında üç çingene çocuk göründü. Liseli üç kızın eteklerini çekiştiriyor, ellerindeki elma şekerlerinden vermeleri için diretiyorlardı. Kızlar, zorlukla başlarından savdı onları. Küfretti çocuklar. Hırsını alamayan biri bir tekme savurdu liseliye.

Canları sıkılan çocuklar on metre ötedeki anıta doğru yürüdüler. On kadar basamağı çıktılar. Granit desteğin ön yüzünde pirinç bir levha vardı. Bir yükseklik üstünde ayakta duran Atatürk'le biri erkek, biri kız iki çocuktan oluşuyordu anıt. Erkeğin sağ elinde defter vardı. Anıt, harf devrimini simgeliyordu. Levha üstündeki harflerden ilki "w"ydi. Güneş anıtı parlatıyordu. Çocuklardan biri defteri çekiştirdi. Sonra öbürleriyle birlikte basamaklar arasına yerleştirilmiş eğimli granit sütunlardan kaydı. Hepimiz deriz aslında vatandaşlarımız parlak zekalıdır diye. İşte, granitten kaydırak keşfeden çocuklar!

Yüz metre arkamızda, postanenin yanındaki camiden ezan sesi duyulunca yanımda oturan, yüzü buruşmuş, yeşil takım elbisesi eskimiş kasketli yaşlı kalktı. Yan sırada oturan, keli güneşte parlayan yaşlı hiç istifini bozmadı. Elindeki simitten bir parça alıp iki üç metre ötede, yerde yiyecek arayan güvercine fırlattı. Güvercin topaldı. Kafasını sağa sola çevirdikçe boynu maviye, kırmızıya, yeşile çalıyordu. Önündeki simidi gagalayıp küçük bir parça kopardı. Onu yerken bir serçe, büyük parçayı kaptı, az

öteye götürdü. Güvercin onu gördü. Yanına yaklaşınca, serçe parçayı kaptığı gibi havalandı. Yaşlı, olanları görünce güvercine bir parça daha attı. Onu da topallaya topallaya gagalarken bir kumru kaptı.

Güvercin, üstüne bir insanın yürüdüğünü görünce ürktü. Uçtu. Bu kız az önce de geçmişti. Saçında değişik renklerde en az on toka vardı. Dalgın yürüyordu. Güvercini fark etmedi bile. Omzunda heybesi, elinde kitabı vardı. Nereye gideceğine karar veremiyormuşçasına şaşkın, kararsız yürüyordu. İç dünyasında gezindiği, bütün enerjisiyle bir şeyleri sorguladığı belliydi.

Az kaldı devriye görevi yapan zabıtalara çarpıyordu. Birkaç aydır meydanı Kürt gezici satıcılardan, Laz balıkçılardan, çingene çiçek satıcılarından temizlemek için belediye övülecek bir çaba gösteriyordu. Bu satıcılara yer gösterilmiyor, yalnızca kovuluyor satıcılar. Buradan gitsinler de, ne yaparlarsa yapsınlar.

Belediye şu aralar oldukça etkin. İşte, Beşiktaş İskelesi'nin önündeki yaprak dökmüş ağaçlara *Anadolu'ya Yardım Kampanyası* -ne demekse!- için pankart asmış. Ayrıca, ilaç kampanyası, doğal yıkımla mücadele için de iki ayrı pankart asmış. Fenerbahçe Spor Kulübü, siyasi bir parti, bir banka, bir tiyatro grubu da birer pankart asmışlar. Her şeye karşın yüksekte kuşların yuva yapması için yer kalmış. Bir tane yapmışlar bile.

Pankartların altından anıta doğru iki erkek çocuk koşarak geçti. Basamakları koşarak çıktılar. On iki, on üç yaşlarındaydılar. Biri kıvırcık, öbürü düz saçlıydı. Temiz giyimliydiler. Atatürk'e şöyle bir baktıktan sonra düz saçlı olanı pirinçten erkek çocuğunu tokatlamaya başladı. Kıvırcıksa kızın yüzünü okşuyordu. Granitten kaydılar. Kenarda duran demir parmaklıklı bir polis bariyerini devirerek uzaklaştılar.

Kaç gündür susan cep telefonum da canlanıverdi. Evet, oydu.

- *Taksim Anıtı'nda buluşalım. Sonrasına bakarız,* dedi.

Otobüs duraklarına doğru yürüdüm.

Otobüs

Durakttaki kuyruk uzuncaydı. İnsanlar durmadan birikiyor; ama otobüs ortalıkta görünmüyordu. Sonunda otobüs geldi. Hemen binemedik tabii ki. Şoför, kapıları kapatıp hareket amirliğine gitti. Beş dakika sonra döndüğünde, bekleyenler söylenmeye başlamıştı. Bir balıkçının tezgahındaki hamsiler gibi istiflendik. Şoför ikide bir alarm ziline basıyordu. Daha sıkışın, binemeyenler var, demek istiyordu. Dayanamadı bunu söyledi de.

- *İlerleyin beyler! Arka taraf boş.*

Bir kadının homurdandığı duyuldu:

- *Bizi de bey yaptı.*

Ben arka taraftaydım. Adım atacak yeri bırakın, kıpırdayacak yer bile yok. Bir elimizle tavandaki demire tutunmuşuz. Öbür elimizi ne yapacağımızı bilemiyoruz. Yanlışlıkla birinin yanlış bir tarafına değmesin diye çaba gösteriyoruz. Boş yer var aslında. O da, başlarımızla otobüs tavanı arasında. Şoför şunu mu dememizi bekliyor acaba?

"Başımızın üstünde yeriniz var."

Böyle durumlarda otobüs ahır gibi kokar. Bence bu koku işi çözülmedikçe, bizi Avrupa Birliği'ne almazlar. Soğan, ter, sarmısak, parfüm, deodorant, aybaşı kokusu, esans, limon kolonyası, ağız kokusu, çürük diş kokusu, çiş kokusu birbirine karışır. İşte bu yüzden yere sağlam basıp midesi kalkmayanlar tamamlayabilir bu yolculuğu.

Duraklara yaklaşıldıkça şöyle diyaloglar olur:

- *Affedersiniz yer değiştirebilir miyiz? İneceğim de.*

- *Tabii. Siz şöyle geçin.*

Yer değiştirme işlemi beş aşamada tamamlanır. Şöyle. İnecek olan, bir ayağını kapıya doğru atar. Öbürü, ayağını inecek olanın açılmış bacakları arasına koyar. İnecek olan, kapıya yakın bacağını biraz daha ileri atar. Yerini devredenin iki ayağı da

inecek olanın bacakları arasında kalmıştır. O da ters yönde ufak bir adım atar. İnecek olan, son bir hamleyle geride kalan bacağını kurtarır. İkisi sırtlarını birbirine dönünce işlem tamamlanmıştır. Siz öyle karışık göründüğüne bakmayın, pratik olarak öyle kolay ki.

Boğaziçi Köprüsü'ne geldiğimizde, trafiğin sıkışmış olduğunu gördük. Halbuki bunun için erkendi. Az sonra neden anlaşıldı. İki genç erkek, köprünün demirlerine tutunmuş kendilerini aşağı bırakıp bırakmama arasında kalmıştı. Polislerle pazarlık ediyorlardı. Polisler bir yandan konuşuyorlar, öbür yandan yavaşça onlara yaklaşıyorlardı. İntihar girişimcilerinin ikisinin de yaşı otuz beşten az değildi. Biri üstünü çıkarmış, yarı çıplaktı. Bıyıklı, dalgalı saçlıydı. Öbürü sakallıydı. Siyah saçları alnına düşmüştü. Gözlerindeki umutsuzluk ifadesi korkunçtu.

Kısa bir sessizlik oldu otobüste. Sonra hep bir ağızdan yorumlar başladı.

- Cık cık. İkisi de genç. Yazık olacak.

- Ne yazık olacak. Kazık kadar adamlar.

- Öyle deme. Kimbilir ne sorunları var.

- Sorunmuş. Laf mı o? Televizyona çıkmak için yapıyorlar.

- Geberirler inşallah. Onların yüzünden işimizi yapamayacağız. Devlet dairesi beklemez kimseyi.

- Erkekliği ayağa düşürdüler. Ulan, polisle ne konuşuyorsunuz böyle? Erkek adam, atlayacaksa atlar.

- Köprü de moda oldu yani. Sinirlenen taksi tutup köprüde durduruyor. Sonra buyur.

- Krizden oluyor bunlar, krizden. İşsizlik bunaltıyor insanları.

- Allah Allah! Ben de işsizim. Ama atlamıyorum. Öyle olsa İstanbul'un yarısı atlar be.

- Şerefsizler.

Bu arada yol açılmış, otobüs hızlanmıştı. Köprüden çıktığımızda bu konu unutuldu. Herkes az önce yaptığı şeye döndü. Kimi kitabını açtı, kimi gazetesini. Kimi dışarıyı izliyordu. Son durağa geldik sonunda. Otobüsten indim. Bir an durup çevreye şöyle bir baktım.

Taksim Meydanı

İyi. Her şey yerli yerinde. Eksik yok, fazlalık yok. İnsanlar arı kovanı gibi kaynıyorlar. Metronun girişini tutan simitçi orada. Piyangocular, sayısal lotocular, ayakkabı boyacıları ortalıkta dolanıyor. Biri kadın öbürü erkek iki kör vatandaşımız, playback yaparak şarkı söylüyorlar. Önlerindeki kumbaraya para atan yok.

Resmi, sivil polisler anıtın batı yanını tutmuşlar yine. Orası güneşin battığı yer. Hep merak etmişimdir. Taksim Meydanı'nda olsun, İstiklal Caddesi'nde olsun, satıcı kılığındaki sivil polislerin yaptıkları satışlar maaşlarına mı eklenir, yoksa emniyetin kasasına mı girer? Prim mi verilir yoksa? Polisin döner sermayesi var mıdır?

Bu meydanda her türden adam var. İstihbaratçısı, solcusu, sağcısı, şeriatçısı, faşisti, devrimcisi, lümpeni, sarhoşu, tinercisi, hippisi, yuppisi, homoseksüeli, orospusu, meraklısı, turisti... Ama güvercin, kumru, serçe yok. Bravo polislere, kuş uçurtmuyorlar.

Güneş kızıllaşarak yavaşça battı. Polislerin gölgesi büyüdü. Taksim Meydanı'nı kapladı. Gün ışığı çekildi. Karanlık çöktü ağır ağır. Körler görmedi. Ben gördüm.

Beklediğim meydanda yoktu. Beklemediklerim meydandaydı.

SENA

Artık çok uzaktaydı, Dicle'nin erik yeşili dalgaları. Günlerdir busbulanıktı ırmak. Su değil, çamur akıyordu. Bir daha görebilir miydi insan, sazlıklarında kurbağaların sıçradığı o ırmağı? Görür elbet. Doğa kendinden alınanı geri alır hep.

Sena, sarsıntıyla uyandı. Ayıramıyordu artık düşle gerçeği. Kabus mu görmüştü yine, yoksa bir patlama mıydı bu? Uzaklaşan uçakların sesi kayboldu. Önce kısa bir sessizlik çöktü kente. Ardından çığlıklar, bağrışlar duyuldu. Gönüllüler ordusuna katıldığından beri yanından ayırmadığı Kalaşnikof marka tüfeğini kaptı. Dışarı fırladı.

Kapının eşiğinde bir an durdu. Bir sokak ötedeki doğumevinden dumanlar yükseliyordu. Bir parça koptu sol göğsünden. İçi boşaldı. Gücünü yitirdi. Yoksa... Toparlandı hemen. Bütün gücüyle doğumevine doğru koştu.

Yirmi bir yaşındaydı. Kalın kaşları, uzun kirpikleri, yuvarlak yüzüyle bir Arap güzeliydi. Hep gülümseyen ela gözleri son zamanlarda kararmıştı. Kentler insanların yüzlerine, gözlerine yansır. Bağdat'ta gökyüzü, atılan füzelerden, bombalardan maviliğini yitirip grileştikçe Sena'nın yüz hatları gerildi, yumuşak bakışları sertleşti. Üstüne durgunluk gelip yerleşti. Dalgın biri olup çıktı.

Gözlerinde büyüyen karanlığa, korku ve şaşkınlık egemen oldu önce. Ama sonra bu karaltıda çelikmişçesine sert, hançermişçesine keskin, ince bir aydınlık parlamaya başladı. Amerikan bombalarından ölen insanları, özellikle çocukları gördükçe gözleri bulanıyor, yıldızsız geceymişçesine kararıyor, sonra tuzlu suyla yıkanıyor, en sonunda da iki çelik ışıltıyla aydınlanıyordu.

Sena hastaneye vardığında, önceki gün ağlayan bebeklerin sesleri çıkmıyordu artık. Büyükler devralmıştı bu işi. Bayılan bir kadını öteki ikisi ayıltmaya çalışıyordu. Mahalleden tanıdığı iki erkek, taşmışçasına sert duran, bıyıklı koca adamlar birbirlerine sarılmıştı. Hüngür hüngür ağlıyorlardı. Kimisiyse heykel gibi donup kalmıştı, cayır cayır yanan hastaneyi izliyordu.

Sena'nın yeğeniyle yengesi hastanedeydi. Beş gün önce doğum yapmıştı ağabeyinin eşi. Bebeğiyle ikinci katta yatıyordu. Gitgide artan bombardımandan ötürü erken başlamıştı kadının sancıları. Bir ay erken doğurmuştu. Bebek iyi sayılırdı. Sarılığının geçmesi için bir süre küvözde ışın tedavisi görecekti.

Önceki gün annesi emzirmek için bebeğini kucağına aldığında Sena içeri girmişti. Yengesiyle konuşmuş, ufaklığa biraz acıyarak sevgiyle bakmıştı. Bombaların arasına doğmuştu işte. Çiçeklerin içine doğsaydı keşke. Papatyaların, karanfillerin...

- *Hiye ysir isme kemen Sena.* (Onun da adı Sena olsun.)

Birdenbire çıkmıştı bu kelimeler ağzından Sena'nın. Yengesi olur gibisinden başını sallamıştı. İlk çocuğun adını babası koyacaktı. Altı ay önce çalışmak için gittiği Ürdün'den dönebilirse. İki gün önce aramış, öbür işçi arkadaşlarıyla Bağdat'ın savunmasına katılmak için yol hazırlıklarına başladıklarını söylemişti. Birkaç güne gelmesi bekleniyordu.

Sena, yengesinin yatağının kenarına oturmuştu. Yan yataktaki hastayla konuşan otuz beş yaşlarında, saçları kırlaşmaya başlamış Doktor Hasan'ın en kızdığı şeylerden biriydi bu. Yengesinin emzirmesi bitince Sena, bebeği kucağına aldı. Cebinden yeşil emziği çıkarıp çocuğun ağzına sokuverdi. Bunu gören doktor, Sena'ya kısa süren bir temizlik dersi verdi. Onu uyardı. Bu doktorları anlamak olanaklı değildi zaten. Kesinlikle kızacak bir şey bulurlardı.

Sena dumanların yükseldiği enkaza doğru ilerlerken, iki el onu kıskıvrak yakaladı. Kurtulmaya çalıştı. Başaramadı. Az ileride, kimileyin parlayan ateş, arkasında kollarını sıkıca tutan bir

kuvvet. Olduğu yere çakıldı. Kurtulabilse yangına dalıp küçük Sena'yı çıkaracağını sanıyordu. Ama kıpırdayamadı.

- *Mebeka nfitna na'mil şi.* (Artık bir şey yapamayız.)

Rüzgar, ateşle dumanı üstlerine savurunca geri sıçradı ikisi de. Sena, kendisini tutan ellerden kurtuldu. Hastanenin dış duvar yıkıntısının üzerine çöktü. Tüfeğini kucağına aldı. Elleriyle yüzünü kapadı. Ağlamaya başladı.

- *Rahit... Rahit zğayyra.* (Gitti... Gitti, küçük.)

Az önce Sena'yı tutup geri çeken genç adam Doktor Hasan'dan başkası değildi. Şimdi ayakta dikilmiş, yaşlı gözlerle yangını izliyordu. Yerle bir olmuştu dört katlı bina. On yıldır çalışıyordu burada. Rastlantıyla kurtulmuştu. Yüz metre ötedeki evine bir iş için gitmişti. Saldırı, hastaneden ayrıldıktan yarım saat sonra olmuştu. Kahverengi kadife pantolonuna doladığı deri kemerin altındaki ondörtlüyü yokladı. Kabzasını hafifçe okşadı Hasan. Ceketiyle örttü.

- *Sitt Sena, sitt Sena.* (Sena Hanım, Sena Hanım)

Tanıdık bir sesti bu. Başını kaldırdı Sena. Doktoru anımsamıştı. Kendisine uzanan eli tuttu. Ayağa kalktı. Bir süre yan yana durup alevleri izlediler. İtfaiye erleri ellerinden geleni yapıyor, yangını bir türlü söndüremiyorlardı.

- *Şükren ya sidi,* (Teşekkürler beyim.) dedi Sena.

Alevin yakıcılığını yüzünde duyumsayıncaya dek, itfaiye aracına doğru yürüdü. Leyla'nın sesiyle irkilene kadar durdu orada. Gönüllü kadın birliğindendi o da. En yakın dostuydu. Sarıldı ona.

Leyla, sağ eliyle belinden kavradı Sena'yı. Sol elindeki tüfeği alıp omzuna astı. Cebinden çıkardığı gül işlemeli mendiliyle arkadaşının yüzünü sildi. Sena'nın iki saat önce uykudan sıçradığı ortak dinlenme evine sürükledi onu.

Gerçekte ne Leyla ne Sena asıl adlarıydı. İsrail'le savaşta kahramanlık göstermiş iki Filistinli kadın gerillanın adını kendilerine kod ad seçmişlerdi.

Leyla'yla Sena, Bağdat'ın güneyindeki bir mahallede komşu evlerde yaşıyorlardı. Çocukluk arkadaşıydılar. Leyla, sekiz yıl süren İran-Irak Savaşı'nda kaybetmişti babasını. Annesiyle yaşıyordu. Yoksuldular. Leyla'nın annesi önce karşı çıktı kızının kadın gönüllüler ordusuna katılmasına. Kızın kararlılığı, ona geri adım attırdı.

Sena'nın katılması öyle kolay olmadı. Babası inatçı adamın tekiydi. Nuh diyor, peygamber demiyordu. Evet, ülkenin savunulması gerekiyordu. Ama Sena'ya ne oluyordu? Erkekler dururken ona ne gerek vardı? Ona mı kalmıştı ülkeyi savunmak? Dalga da geçiyordu üstelik. *"Bu iş sana kaldıysa ayvayı yedik,"* diyordu. Ama savaş yaklaştıkça yumuşadı. Bağdat'ta patlayan bombalar dengeyi Sena'nın lehine bozdu. Savaş kuralları, büyüklerin kurallarını değiştiriyordu hızlıca.

Sena'nın evden ayrılmasına çabuk alıştı ailesi. İki kez görüşme olanağı buldular onunla. Bir şeyi gizlemişti Sena onlardan. İntihar gerillası olduğunu. Emir kesindi. Yirmisi kadın, yetmiş kişilik grubun eğitimi gizli yapılıyordu. Yemin ederek gruba girmişti hepsi. Eğitici, kırk beş yaşlarında Filistin aksanıyla konuşan sessiz biriydi. Çok az konuşurdu. Gerçek adını kimse bilmiyordu. Ebu Cebel adıyla tanınıyordu. Yüzündeki kırışıklar yaşadığı acıların çentikleriydi. İki şeyi sıkça yinelerdi. İlki, Cemal Abdülnasır'ın *"Kuvvetle alınan kuvvetle geri alınır,"* ötekisiyse *"En büyük kuvvet insandır,"* sözleriydi.

Eve vardıklarında, Sena yüzünü yıkadı. Balkona çıktı. Gözleri buğulandı. Burun kenarlarından iki minik dere aktı. Yine o çelik ışık gözlerinde çaktı. Gitgide büyüdü. Alev alev yandı gözleri.

O günün akşamı Ebu Cebel'e gitti. Görev istedi ondan. Gözleri batmaya hazırlanan güneşmişçesine kırmızıydı. Adam, ses tonundan kadının kararlılığını anladı. Yine da şöyle bir süzdü onu. Sena'nın gözlerine iki mermiymişçesine gözlerini dikti. Kırmızı bir aydınlıkta buldu kendisini. Keskin bir ışıltıda. Ebu

Cebel'in gülümsediğini ilk kez o an gördü Sena. Adamın yüz hatları gevşedi. Dudakları hafifçe kıpırdadı. Gözleri aydınlandı.

Halk, bombardımandan kaçmak için bulabildiği araçlarla Bağdat'ı terk ediyordu. Kent savunmasını kırmak için füzeler, misket bombaları atılmıştı. Şimdi de Afganistan Dağları'nda denenen yüksek basınç bombalarının, hatta nükleer bombanın atılacağı söylentisi yayılmıştı.

Sena'nın bindiği kamyonet Bağdat'tan yirmi kilometre güneyde, bir denetleme noktasında durduruldu. Güneş daha doğmamıştı. Gece karanlığı günün aydınlığı karşısında geri çekiliyordu. Namlularını araçlara çevirmiş tanklar yolun iki yanına dizilmişti. Uzun konvoy karınca hızıyla ilerliyordu. Bütün araçlar didik didik aranıyordu. Bir saat sonra, denetleme noktasına yedi metre kala, Sena kamyonetten indi. Denetleme noktasına doğru yürüdü. Bu sırada uzaktaki dağların dorukları kızıllaştı. Belli ki güneş az sonra uç verecek, sonra da yükselecekti. Sena'nın sol elinde kundaklanmış bir bebek, sağ elindeyse boş bir biberon vardı. Denetleme noktasında, Colin adındaki siyahi asker fark etti onu. Durdurmak istedi. Biberonu havaya kaldırdı Sena. Yürümeye devam etti.

- *Stop... Stop there.* (Dur... Orada dur.)

Sena oralı olmadı. Kararlı adımlarla askerlere yaklaştı. Zayıf İngilizcesiyle:

- Water, please water, (Su, lütfen su.) dedi.

Asker duraksadı. Tetikteki parmağını çekmedi. En öndeki aracın şoförünü arayan iki arkadaşına baktı. Biri kovboy diye anılan Teksaslı George, ötekisiyse Floridalı Tony'ydi. Bu arada Sena üç askerin yanına gelmişti.

- *Ceyi le indike ya zğayyra,* (Yanına geliyorum küçük) diyerek oyuncak bebeğin kulağındaki pimi çekti.

Ölüm insanları eşitler. Doğumda olduğu gibi. Sena, şoför ve üç Amerikalı asker birdenbire kayboldu. Et parçaları araçların

üstüne yağdı. Geride, asfalt yolda açılan çukurla, çukura dolan kırmızı sıvı kaldı.

Doktor Hasan, Irak televizyonunda saat başı haberlerini izliyordu. Spiker intihar saldırısını okudu. Eylemcinin şu anda cennette olduğunu duyurdu. Aynı sıralarda İngiliz-Amerikan televizyonları alçakça bir saldırıdan söz etti.

Ayrıntılar verilirken Sena'nın eylemden önce çekilmiş görüntüleri gösterildi. Hasan, Sena'yı tanıdı. İçi ürperdi. Sol eliyle oturduğu iskemlenin kenarını kavradı. Ne yaptığının farkında değildi. Sağ elini yumruk yaptı. Dudakları bir şey söyleyecekmişçesine aralandı. Ayağa kalktı. Pencereyi açtı. Ciğerlerine derin bir soluk çekti. Dağları aşıp yükselen güneşin ışınları yüzüne vurdu.

İPOTEK*

Adam yarı uykudaymışçasına odanın ortasına doğru yürüdü. Birkaç gündür işyerine geç geliyordu. Erimemiş karla ıslanmış gri paltosunu çıkarıp astı. İskemleyi peteğin yanına çekti. Bacaklarını peteğe dayayıp ellerini peteğin üstüne koyarak, biraz da eğilerek peteği kucakladı. Üşüyordu. Isındıkça, kemiklerinin sızısını daha fazla duyumsadı. Ama bunu fazla önemsediği yoktu. Göğsünde gezinen ağrı her şeyi bastırıyordu bugün.

Ahmet, uzun boylu, esmer, kilolu, kır saçlıydı. Lacivert kadife pantolonla, yakasından yeşil olduğu anlaşılan gömleğin üstüne koyu mavi kazak giymişti. Cilalı siyah ayakkabısında birkaç çamur lekesi vardı. Bir şirketin muhasebe servisinde çalışıyordu. Şirket ekonomik krizden etkilenmiş, yöneticiler şirketi küçültmeye karar vermişlerdi. Çalışanların üçte birinin işten çıkarılacağı söyleniyordu. Ahmet de çıkarılacaklardandı. *"Müthiş bir yılbaşı hediyesi! Demek 1 Ocak'tan itibaren ben de işsizler ordusunun adsız neferlerinden biri olacağım. Ne güzel! O yalaka Recep, muhasebeyi tek başına yapabileceğini söylemese patron bunu göze alamazdı ya, neyse. Bir de iş arkadaşlığından söz ederler... Laf işte! Benim de hatam yok değil. Şu sivri dilim olmasa."*

Başını kaldırıp pencereye baktı. *"Şu tül perde ne kadar da gereksiz,"* diye düşündü, *"İçerisi zaten karanlık. Cam da buğulanmıştır zaten. Alışkanlığın gücü mü bu, yoksa yaşadığımız yeri içimize benzetmek mi, kimbilir..."*

O sıcak, aydınlık, cıvıl cıvıl çocukluğunun ne kadar uzak olduğunu düşünüyor şimdi. Annesinin, boğulur korkusuyla koyduğu ırmakta yüzme yasağını büyük bir iş görüyormuşçasına heyecanla çiğnediği o günler... Salkımsöğüt yeşilinde yıkanan Asi, çocukluğunun ırmağıydı. Islıkla haberleşerek Mustafa'yla görüşür, bahçelerden gizlice geçerek kendilerinden büyük çocukların yüzdüğü sığ kumluğa giderlerdi.

İşte, temmuzun son günleri. Mandalina, portakal, erik ağaçlarının arasından hızlı adımlarla, kımileyin koşarak kıvrıla kıvrıla geçiyorlar. İkisinin de sırtında, yamalı kumaş pantolonların üstüne sarkıtılmış kısa kollu gömlekler, ayaklarında lastik ayakkabılar. Güneşte kavrulan patlıcan, biber, domatesle kamışlara dolanmış fasulye ağaççıklarından uzak duruyorlar. Bu sıcakta çalılıkların gölgesinde dinlenen bir yılanın kuyruğuna basmak da var. Bir de insanı tere boğan tepedeki sarı korla pantolona utanmazca yapışıp dikenlerini batıran pıtraklar...

Kumluğa yüz metre kala aniden durup çömeliyorlar. Sırtlarını ırmağa vererek, ağaç gövdeleri arasından bahçeleri kuşkulu bakışlarla tarıyorlar. Ahmet kaşla göz arasında ayağa kalkıyor. Bir maymun çevikliğiyle Temmuzi ağacına tırmanıyor. Mustafa kıpırdamıyor. Ürkek tavşan kulakları, keskin kartal gözleriyle gözcülük yapıyor.

Öbür erik ağaçları doğanın yasasına uyarak çoktan meyvelerini verip bir sonraki yıla kadar içlerine çekilmişler. Bütün köyde temmuz ayının sonlarında olgunlaşan yalnızca bu üç Temmuzi var. Az güneş gören alt dalların meyveleri yeni pembeleşmiş. Üstte kıpkırmızı, hatta morlaşmış olanları var. En tatlılarını kuşlar gagalamış. Kuşlardan arta kalanı yabani arılar vızıldayarak, derinleştirdikleri çukurlara kuyruklarını dışarıda bırakıp kafalarını sokarak emiyorlar.

Bir yandan ceplerini doldururken öbür yandan çok olgunlaşmışları ağzına atıyor Ahmet. Zevkle çiğneyip çekirdeklerini gürültüyle tükürüyor. Çekirdekler sağına soluna düştükçe Mustafa sinirleniyor. Ahmet'e sesleniyor:

- Çabuk ol, bir gelen olacak.

Oysa, ikisi de bu çöl sıcağında kolay kolay kimsenin evden dışarı adım atmayacağını, hatta çocuklar dışında neredeyse köyün tamamının öğle uykusunda olduğunu biliyorlar. Mustafa'nın da canı çekiyor, çekirdeği morlaşmaya başlamış lezzetli, olgun eriklerden. Hepsi bu. Ahmet bunu bildiğinden ona iyilerinden birkaç tane ayırıyor. Kumlukta yüzenlerin sevinç çığlıkları kulaklarına ulaşınca, Ahmet alışkın hareketlerle aşağı kayıyor. Yere, boyu kadar uzaklık kalınca atlıyor. Ağacın tepesindeki yakıcı aydınlıktan sonra yerdeki gölgelik, ona bir an zifiri karanlık gibi geliyor.

"Ne kadar karanlık burası," diye söylenerek ayağa kalktı Ahmet. Tül perdeyi çekti. Buğulanan camı sağ elinin avcuyla sildi. Gökyüzü iki gündür durmadan kente kar boşaltıyordu. Salvolarla binaları dalga dalga yalayan ince beyazlık, insanın ağzına, burnuna, gözüne giriyor, yüzünü kırbaçlıyordu.

Ahmet'in solunda, köşedeki orta masada pembe bir menekşeyle aşk merdiveni, sağında da evraklarla dosyaların koyulduğu camlı dolap vardı. Dolabın önünde masa, üstünde pili bittiğinden çalışmayan saat, takvim, çeşitli renklerde kalemler, birkaç dosya göze çarpıyordu. Masanın önüne sağlı sollu iki tane, gerisine de odaya girdiğinde Ahmet'in çektiği iskemle koyulmuştu. Duvardaki iki natürmort tablonun duvarlar boş kalmasın diye asıldıkları hemen belli oluyordu.

Ahmet, caddede sakına sakına ilerleyen arabaları izliyordu. Kaldırımda yürüyen insanlar da kayıp düşmemek için dikkat ediyorlardı. Karşı binanın giriş katındaki berber dükkanının içi, kapısı camdan olduğundan, görünüyordu. İskemleye oturan dükkan sahibi katalitik sobanın parlayan ateşine elini uzatmış, traş olanlarla konuşuyordu. Üç traş koltuğu vardı. İki kalfadan biri sakal traşı, öbürü saç traşı yapıyordu. Üçüncüsü boştu. On yaşlarındaki çırak kenarda duruyordu.

Ahmet dolabı açıp üst raftan küçük aynayı aldı. Aynayı sol eliyle tutup başının çevresinde gezdirdirken sağ eliyle de saçını

taradı. Saçları uzamıştı. Beyazlaşmış saçında ancak dikkatle bakınca birkaç siyah tel görebildi. Yüreği parçalansa da dayanmıştı işte. Ama saçları ayrılığın acısıyla teker teker ölmüştü. Yüz çizgileri derinleşmiş, ela gözlerinde karanlık iki nokta belirginleşmiş, gözlerinin akları donmuştu. İşte göğsündeki sızının, yüzündeki kaygılı ifadenin asıl nedeni buydu. İşten çıkarılacak olması nedense onu anımsatmıştı. Aynayı masaya bırakıp odadan çıktı.

Kapısında, *"Fatsalı"*yla *"kalfa aranıyor"* yazılarının asıldığı berber dükkanına girip boş koltuğa oturdu. Uzun boylu, uzun saçlı, esmer dükkan sahibi ayağa kalktı.

- *Hoş geldin abi. Saç mı?*

Ahmet aynada berberle göz göze gelerek,

- *Evet saç,* dedi. *Makinayla al. Üç numara olsun.*

Berber, çıraktan havlu istedi. Ahmet'in az yağlanmış saçını yıkadı. Kuruladı. Açık mavi önlüğü boğazının çevresine dolayıp çırağın uzattığı makineyle tıraşa başladı. Bir yandan da yan koltukta saç traşı bitmek üzere olan kırk yaşlarındaki adamla kesintiye uğrayan konuşmasını sürdürdü.

Az sonra kapı açıldı. İçeriye keskin soğukla birlikte kambur, sırtına siyah bir şal atmış, elli beş yaşlarında bir kadın girdi. Berber, dükkanına her gün onlarcasının uğradığı dilencilere artık para vermiyordu. Ama bu kez kadına acıdığından değil, yan koltukta saç tıraşı olan adama takılmak istediğinden *"Allah versin."* diye savmadı.

- *Teyze, patron bu,* dedi.

Gürültüyle kahkaha atan adam aynadan kadına baktı. Başını hafiften sola eğdi. Alnını kırıştırdı. Sonra üstten tavırıyla sordu:

- *Teyze sen nerelisin, bakalım?*

Kadın kendisine konuşma olanağı tanıyan bu sorudan hoşnut kaldı.

- *Oğlum, beni çingene mi sandınız? Değilim. İzmitliyim* **ben.** *Evim depremde yıkıldı. Kocam sakat kaldı. İki yıldır dileniyorum. İşte böyle. Ona ben bakıyorum.*

Adam babacan ses tonuyla,

- *Ha, anladım. Depremzedesin sen,* dedi. Sonra dükkan sahibine döndü. *Teyzeye iki yüz elli bin ver, hesabıma yaz,* diye de ekledi.

Parayı alan kadın *"Allah razı olsun,"* diyerek çıktı. Adam kendisinden hoşnut güldü. Gülünce sararmış dişlerini gördü. Kaşları çatıldı. Neşesi dağıldı. Dişlerini daha yakından görmek için aynaya yaklaştı.

- *Ulan, dişçiye o kadar para sayıyoruz, bu dişler yine sarı.*

Adamı tıraş eden kalfa, işin aslını biliyorum demek istermişçesine güldü.

- *Abi, sigara içiyorsun ya ondan oluyor. Sigara yapar.*

Bunun üstüne adamla kalfa tartışmaya başladılar.

- *Ne sigarası yav! Ben sigara migara içmiyorum.*

Kalfa biraz şaşkın,

- *Abi, senin arabada Marlboro Light gördüm ben.*

Adam, ensesi temizlenebilsin diye başını öne eğerken,

- *Oğlum onu karılar için bulunduruyorum. En çok içtikleri sigara o,* dedi.

Kalfanın gözleri parladı. Adamı içtenlikle onayladı.

- *Valla, helal olsun. Centilmen adamsın be abi. Kemal abiyi tanır mısın? Geçen tıraşa geldi. Neler anlattı, neler?*

Adamın yüzüne gülümseme yayıldı.

- *Tanımaz mıyım? Bu çevrede erkek olup da onu tanımayan var mı? İyi tanırım. Elinde iyi mallar var.*

Kalfa, gülümsemeye çalışırken parasızlık nedeniyle gerçekleştiremediği şey aklına gelince yüzü çarpıldı, sonra yutkundu. Savunmaya geçti.

- *Benim manitam var. Ben o işi bedavaya getiriyorum,* dedi. Adam gürültülü kahkahasını attı.

- *Her gün çorba içilir mi yahu? Neyse, yine de bir bakıma iyi yapıyorsun. Kredi kartı borcum nedeniyle evime haciz geldi. Bu bankalar, dinsiz imansız. Arsam vardı. Onu satıp ödedim gerçi. Ama ne yapayım? Ben bıraksam, benim meret vazgeçmiyor. Romenler bir gece için otuz dolar istiyor. Hele Ruslar daha namussuz. Elli dolardan aşağı düşmüyorlar.*

Adam sözlerini bitirdiğinde, bu kez sırtında eski bir kaput, ayaklarında lastik ayakkabılar olan altmış yaşlarında bir adam içeri girdi. Delik ayakkabısından sızan suyla ayakları ıslanıp üşümesin diye çoraplarının üstüne birer poşet geçirmişti. O da dilendi. Ama para alamadı. Sobada biraz ısındıktan sonra çıktı. Kar fırtınasında kayboldu.

Ahmet tıraşı bitince berberin parasını ödedi. Giymesi için paltosunu tutan çırağa bahşiş vererek çıktı. Rüzgar gökyüzünü silkeliyor, karla oyun oynuyordu. Caddede tek tük araba, kaldırımda az insan vardı. Otobüs durağına doğru yürüdü. Dalgındı. Bir sokak çocuğu berberin az ilerisindeki pastanenin havalandırma mazgalına oturmuş ısınmaya çalışıyor, yırtık, kirli montunun sol iç cebinden çıkardığı üstüpüden tiner çekiyordu.

"Yaşam nasıl bastırdı içimdeki insanı? Sertiğiyle mi, albenisiyle mi, zevkleriyle mi, sıkıntılarıyla mı? Kaygıyla tutku arasında sıkışıp ezilmiş, tost içindeki kaşar gibi şekilsiz, cıvık, sahte bir yaşam benimkisi. Şu çocuğu görüyorum; ama bir şey yaptığım yok. Eve varınca her şeyi unutacağım. Tüh, insanlığıma tüküreyim. Rüzgar üstüne savurmasın diye başını yana çevirip tükürdü. *Hep böyle yapıyoruz. Birçok şeyi görüyor, bir çuval dolusu eleştiri, mide bulandıracak kadar çözümleme yapıyor, sonra da elimden ne gelir ki canım diyerek kendimizi avutuyoruz. Kendi yaşam hapishanemizin gönüllü tutsaklarıyız. İçim kararmış benim. Kara bir perde çekmişim yaşama. Yalnızlıktan bunalarak, buna yaşamak denirse tabii, yaşıyorum. İçimde kaybolan*

sessiz çığlıklar atıyorum. Nasıl bu duruma geldim ben, nasıl? Asi'nin suyunu yutan o asi çocuk, o insan nerede? Ben miydim o, yoksa bir başkası mıydı?"

"Ben kimim gerçekten? Nasıl bir insanım? Hangi ulustanım örneğin? Karda yürürken kart kurt sesi çıkarıyorum şimdi; ama Kürt olmadığımı biliyorum. Çünkü, anadilim Arapça. Yani 'Dağ Türkü' değilim. Karların eriyip gölcükler oluşturduğu yerlerde şlap şlup sesi çıkarıyorum. Ş harfinden gidersek Şehir Türklerinden olmalıyım. Kendi kendine gülümsedi. *Peki, böyle bir şey var mı? Yok. Böyle saçma sapan şeyler nerden aklıma gelir? Hayret vallahi."*

"Bir dakika bunu hemen geçmeyelim... Türk Tarih Kurumu mu, yoksa başka bir kurum mu ilgilenir bilmem ama, gidip Yahu Allah rızası için bana yardım edin. Bunalımdayım, kimliğimi arıyorum. Bir TC vatandaşının hangi boydan, hangi soydan olduğunu anlayabilen, açıklayabilen bir uzmanla görüşmek istiyorum. Gözlerim çekik ve küçük değil, iri; elmacık kemiklerim çıkık değil, yayvan; kısa boylu ve tıknaz değil, uzunum; bacaklarım çarpık değil, düzgün; tez canlı değilim. Buzdolabı kadar soğuğum. Yani anlayacağınız Türklere pek benzemiyorum. Kendime 'Ne mutlu Türküm diyene' sözünü sık sık anımsatmama karşın öyle olamıyorum. Ne yapmamı önerirsiniz desem, ne olurdu acaba? Herhalde beni önce kuşkuyla inceler, içtenliğime inanırlarsa, Sen Arapça konuşan bir Akdenizli olduğuna göre Eti Türklerindensin kardeşim. Ama böyle şeylere fazla kafayı takıp kurcalamasan daha iyi olur. Biz üniter toplumuz. Hadi şimdi güle güle, derlerdi herhalde."

"Allah Allah! Adama bak!... Bu soğukta bile çöp bidonlarını karıştırıp karton kutularla gazeteleri ayırıp balyalıyor. Bugün her şey canımı sıkmak için özel olarak ayarlanmış sanki. Ya bu adam kimlerdendir acaba? Büyük olasılıkla çingenedir. Çocuk Kürttür, az önceki dilencilerden biri Türk, öbürü göçmendir. Kimin ne olduğu önemli değil. Ama önemsizleştikçe eşitleniyo-

ruz. Bu koşullarda hepimiz kaybediyoruz. Bu kentte, bu sistemde hepimiz önemsizleştikçe kaybediyoruz."

Ahmet, otobüs durağında bir süre beklemek zorunda kaldı. Körüklü otobüste, arkalarda oturacak boş bir yer buldu. Çantasını açıp gazetesini çıkardı. İlk sayfada manşetten bir haber vardı. ABD Türkiye'ye Stratejik Ortaklık payesi verecekmiş. Dünyayı yeniden düzenlerken sadık müttefiki Türkiye'ye daha çok iş düşecekmiş. Sırada Irak varmış. *"Olacağı buydu. Borç tuzağıyla bizi öyle kucaklarına oturtmuşlar ki, ABD için seve seve... Her şeyi yaparız tabii. Genç cumhuriyetin damarlarında kaynayan yağmacı Oğuz kanı şahlanır artık,"* diye düşündü.

Kültür sayfasında bir kültür merkezinin *"Şimdi yaşa sonra öde!"* ilanını görünce bir süre önce okuduğu başka bir haberi anımsadı. Antalya'daki bir şirketin cenaze kampanyasıydı bu. Bir peşin dört taksit toplam beş yüz milyon lirayla ahirete yolculuk yapmak olanaklıydı. *"İşe bak yahu! Yaşamak da, ölmek de taksitlendirildi. Şimdi öl sonra öde! Ya da yakınların ödesin! Faturalı yaşam işte... Ne yapsak fatura ödetiyorlar."*

Ekonomi sayfasındaki kredi kartı borcu olanlarla ilgili haber ilgisini çekti. Yazılanlara göre bunlar iki milyon kişiymiş. Bankalar hacizlere başlamış. İnsanların evlerini, arabalarını, maaşların haczediyorlarmış. *"Bunlar KKBP kursalar, (Kredi Kartı Borçluları Partisi).* Ahmet, pencereden dışarı bakıp gülümsedi. *Yakınları da partiye katılsa iktidara gelirler alimallah. İlk iş olarak kendi borçlarını, sonra da Arjantin'deki gibi ülke borçlarını silseler ne güzel olurdu. Neyse, zamanında kredi kartını kırıp atmakla iyi yapmışım."*

Arka sayfadaki yarı çıplak kadın fotoğrafının altında *"Nataşalarda AIDS'e dikkat!"* yazısı okunuyordu. *"Bir zaman bir yerde 'Sistem kadını orospu yapar' demiştim de bir burjuva karşı çıkmıştı buna. 'Ne demek efendim, sistem neden böyle bir şey yapsın? Orospuluk binlerce yıldır var' demişti. Adı neydi adamın? Aman, aklıma gelmiyor şimdi... Yüzde bir oranında hak-*

lı tabii. Orospuluk beş bin yıl önce Sümer'de tapınaklarda yapılan kutsal bir işti. Sonradan ayağa düştü. Peki, bu adam gazete okumuyor mu hiç? Okuyordur da, okuduklarını sınıfının bilinciyle yorumluyordur. Şu Romenler, Ruslar böyle değildi ki bir zamanlar. Sosyalist blok dağıldıktan sonra doktor, öğretmen, hemşire gibi seçkin mesleklerden kadınlar, işsiz kalanlar, açlıktan ölmektense orospu oldular. Ya geçenlerde Erzurum Valiliği'nin orospuluğu bırakan kadınlara yüz milyon lira maaş vereceğini duyurmasıyla geçim derdi çeken yüzlerce ev kadının 'Ben de orospuyum.' diye başvurması hakkında ne düşünüyor acaba? Peki, İngiltere'den Tayvan, Tayland, Filipinler gibi Uzakdoğu Asya ülkelerine gidip sekiz-dokuz yaşındaki çocuklarla seks yapan yaşlı erkekler için koyulan haftalık uçak seferlerine ne diyor? Ha, bir de İsviçre'de yeni açılan, erkeklerin çalıştığı genelevi unutmamak gerekir. İnsan türünün çürütülmesine sistemin yaptığı bu son derece özgün katkıyı kadın-erkek eşitliği sağlanıyor diye savunmaya kalkmazdı herhalde. Adam karşı çıkarken şöyle deseydi yüzde yüz haklı olurdu: 'Yanılıyorsunuz. Sistemimiz yalnızca kadınları değil, erkekleri de, çocukları da orospu yapar."

Ahmet gazeteyi katlayıp çantasına koydu. Elinin tersiyle buğulanan camı sildi. Cama çarpıp donan kar taneleri nedeniyle dışarısı görünmüyordu. Ama otobüsün sarsıntılarından mahallenin çukurlu, kavisli caddesinde ilerledikleri belliydi. Son durakta inecekti. *"Benim bir orospudan farkım ne? O kadınlığını, etini, zevk düşkünlerine pazarlıyor. Ben bilgimi, beyin gücümü pazarlıyorum. İkimiz de patronlarımıza iyi para kazandırıyoruz. Hiç olmazsa onun belli bir yaşa kadar iş güvencesi var. Eh, ben de cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda daha şanslı sayılırım. Şu Taksim'deki yaşlı kadar olamadık."*

Dört ay önceydi. Bir sabah vize almak için İstiklal Caddesi'nin girişindeki Fransız Konsolosluğu önünde sıraya girmişti Ahmet. On kişi kadarlardı. Konsolosluğun açılmasına daha yarım saat vardı. Her şey olağandı. Akşamdan kalma ayyaşlar,

işine giden, yüzlerinden uyku akan insanlar, köşe başlarını tutmuş satıcı kılığındaki sivil polisler, tramvayın çan sesi, çıplak ayaklı tinerci çocuklar... Kuyruğa dosdoğru gelen üstü başı dağılmış, sakalı kırlaşmış, uzun kirli siyah saçlı, orta boylu adamı daha birkaç metre ötedeyken fark etmişti Ahmet. Adam Ahmet'in hemen önündeki saçı boyalı, ojeli, rujlu, takıp takıştırmış, evrenin kendi çevresinde döndüğünü sanıyormuşçasına her şeye küçümseyerek bakan, hani günümüzün moda deyimiyle kokona denen yaşı geçkin kadına yaklaştı. Dilendi. Kadın dünyanın en önemli işini yaptığına kendisini inandırarak, bütün kent donup, gözlerini ona çevirip ne yaptığına bakıyormuşçasına başını hafifçe arkaya atarak çantasını açtı. Bir milyon çıkarıp adama uzattı. Arkasından ekledi.

- *Sakın, sabah sabah bununla içeyim deme.*

Kendi halinde, sakin biri gibi görünen adamın kanı bir anda beynine sıçradı. Kulaklarına kadar kızardı. Bir dakika önce insanlarla göz göze gelmemek için yere bakan adam, şimdi gözlerini dikmiş, kadının suratına bakıyordu. Bu durum birkaç saniye sürünce kadın telaşlandı. Ne yapacağını bilemedi. Adam,

- *Paranla irademe ipotek koyacağını mı sanıyorsun,* deyip titreyen elinde tuttuğu parayı kadının suratına fırlattı.

Gövdesi dikleşti. Taksim Meydanı'na doğru yürüdü gitti.

* Bu öykü, *Sanat ve Hayat Dergisi*'nin 2. sayısında (Eylül-Ekim 2002) Yılmaz Zir adıyla yayımlandı.

BİLGE KARTAL

Bir varmış bir yokmuş.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cüceler dev gibi görünür iken, devler kafeslere kapatılmış iken, aslanlar sürek avlarında avlanıp derileri yüzülür iken, ülkenin birinde, bir dağda, yüksek mi yüksek, sarp mı sarp bir kayada yavru bir kartal yaşarmış.

Yavru kartal, günün ilk ışıklarıyla uyanır uyanmaz gökyüzüne bakarmış. Gözleriyle yükseklerde uçan anasını ararmış. Yuva öylesine yüksekteymiş ki, aşağıya bakınca başı dönermiş. Çam ağaçlarını, çalılıkları, akan dereyi, küçük kuşları izlemeye bayılırmış. Çok meraklıymış. Her şeyi öğrenmek istermiş. Anası, ona sabırla bildiklerini anlatırmış.

Yavru kartal dört yaşına gelip de, büyüklere benzer tüyler çıkarınca anası onu karşısına almış. Yavrusuna kartallarla ilgili her şeyi öğretme zamanının geldiğini düşünmüş. Uzun uzun anlatmaya koyulmuş:

- Yavrucuğum, görüyorum ki hızla büyüyorsun. Tüylerin benimkine benzemeye başladı. Başına bir iş gelmezse yetmiş, belki de yüz yıl daha yaşayacaksın. Ama kartallar kafese kapatıldığında kırk yıldan fazla yaşamaz. Bunu da bil. Biz tutsak yaşayamayız.

Kartallar kendilerini iyi tanımalıdır. Biz göç etmeyiz. Anlayacağın göç eden kartallar da vardır. Ama biz bu dağda doğar, bu dağda ölürüz. Mevsim değişse de, yiyecek azalsa da, yaşam zorlaşsa da bu kayayı bırakmayız. Hep aynı yuvayı kullanırız. Tekeşliyizdir. Birini sevdik mi ömür boyu onunla yaşarız. Yılda bir

ya da iki yumurta bırakırız yuvaya. Üstüne çoğunlukla dişiler yatar. Ama yavru, yumurtadan çıktı mı, erkekle dişi, yavrularını birlikte beslerler.

Biz kartallar kuşların en yırtıcısı, en atılganı, en cesurlarıyız. Gün ışığında, gözlerimiz bütün kuşlarınkinden keskindir.Yüzlerce metre yüksekten bile yerdeki en küçük kıpırtı gözümüzden kaçmaz. Seninkiler daha küçük; ama büyüdüğünde kanatlarının iki, iki buçuk metreye vardığını şaşırarak göreceksin. Arada bir kanat çırparak, çoğu kayarmışçasına süzülerek, havada geniş turlar atarak, döne döne yükseğe çıkarız. Gerektiğinde kanatlarımızı kapatarak yıldırım pike yapabiliriz. Çevikliğimizi kanatlarımıza borçluyuz. Pençelerimiz çelikmişçesine güçlü ve keskindir. Saplandığı canlının kurtuluş şansı yoktur. Bir de kıvrık, sivri gagamız var. Bununla parçalayamayacağımız tek şey belki de şu üstüne yuva yaptığımız kayadır. Bu dört güçlü özelliğimizi her zaman aklında tutacak, yeri geldiğinde kullanacaksın. Savaşçı bir kartal olman bunlara bağlı. Bunları unutmayacaksın.

Şunu da unutmayacaksın: Kartallar arasında soyu bozuklar da var. Her zaman da olacak. Bunlar ne bulursa yerler. Aralarında leş yiyenler bile var. Ama sen yalnızca kendi seçtiğin avı kendine layık göreceksin. İçorganları ve artıkları yeme, bırak öbür hayvanlar yesin. Açlıktan ölsen bile leş yeme. Sen yalnızca bizim ölümsüz düşmanımız yılanla besleneceksin. O, yumurtalarımızı yiyerek soyumuzu nasıl yok etmeye çalışıyorsa, senin de yaşama amacın o soyu zayıflatmak olacak. Şunu unutma, on yılda bir kara yılanlar dağı taşı kuşatırlar. Buna hazırlıklı ol. Bacaklarının kısa, pullu, güçlü oluşu, ayrıca tüylerinin sıklığı nedeniyle en zehirli yılanları bile tehlikesizce yakalayabileceksin.

Bizim, hayvanlar dünyasında adımız uçan aslandır. Aslan yerde neyse, gökte de biz oyuz. Bizden korkmayan hiçbir canlı yoktur. Hem bizden çekindiklerinden, hem de kimseye gereksinim duymadığımızdan biz de aslanlar gibi yalnız yaşarız. Kartallar yalnızdır, bunu unutma. Bundan sıkılma.

Anlatılanları uslu uslu dinleyen yavru kartal, güneşten kamaşan gözlerini kısarak anasına sordu:

- Peki ana, bulutlar nedir?

Anası bir an durdu. Soru onu şaşırtmıştı. Gecikmeden yanıtladı:

- Bulutlar ölmüş kartallardır. Ben de ölünce bulut olacağım. Seni yukarıdan izleyeceğim. Sen mavi göğe yükseldiğinde, belki de sana dokunacağım. Sana her zaman yakın olacağım. Baban da bulut olacak. Bir gün sen de bize katılınca, üçümüz başka bir yere gideceğiz.

Bunu duyan yavru kartal heyecanla kanatlarını çırptı.

- Nereye ana, diye sordu.

Ana, başını gökyüzüne doğru kaldırdı. Gözlerini uzaklara dikti.

- Savaşçı kartalların gittiği yere... Berrak yaz gecelerinde gökyüzüne baktığında gördüğün parlak, geniş yıldızlar topluluğu Samanyolu'dur. Onun kenarında Kartal adındaki Kuzey Takımyıldızı vardır. Baş kısmını Alfa, Beta, Gama adında üç yıldız oluşturur. Bunlar, kanatlarını açmış bir kartal görünümündedir.

Yavru kartal bulutlara eşlik edip uzaklara gitmeyi kaç kez düşlemişti. Bulut kovalamak ne heyecanlı bir şeydi, kimbilir. Ama yıldızlar ona ulaşılmayacak kadar uzak görünüyordu. Demek bir gün oraya da gidecekti. Ne güzel! Sevinçle kanatlarını çırptı.

Yavru kartal, yuvasından fazla uzaklaşmadan uçmaya başlamıştı. Bu kısa uçuşlar ilk günlerde onu çok yordu. Ama gün geçtikçe kanatları güçlendi. Yavru kartal büyümüş, artık genç, güçlü bir kartal olmuştu.

Kimileyin annesiyle, kimileyin yalnız uçuyordu. Anne bu durumdan hoşnuttu. Bir gün annesi ona şöyle dedi:

- Ben artık yaşlanıyorum. Sen de büyüdün. Bundan böyle tek başına uçacak, tek başına savaşacaksın. Yılanlarla savaşımız bin

yıllardır sürüyor. Bizler, ara halkayız yalnızca. Bizden önceki savaşçılarla, bizden sonrakiler arasındaki halka. Şunu unutma: Bütün gücünle bizden sonra gelenlere yaşanabilir bir doğa bırakmak için uğraşacaksın. Yalnız kalacaksın. Ama aklınla, düş gücünle önüne çıkan engellerin arka planını çözeceksin. Acı çekeceksin. Ama bu, seni çelikleştirecek.

Unutmaman gereken bir şey daha var. Yılan bizimle savaşında her zaman yeni yollar buluyor. Onun da yavruları var. Onlar da büyüyorlar. Onların bize göre üstünlükleri de var. Geceleyin biz uyuruz, yılan uyumaz. Yılan geceyi sever. Gün ışığında bizden çekinir, saklanır.

Aradan yıllar geçti. Anne kartal bir gün bulut oldu. Genç kartal yalnız kaldı.

Genç kartal her gün güneş doğmamışken, gece sessizce, yavaşça yerini aydınlığa bırakırken uyanıyor, gözlerini gökyüzüne dikiyormuş. Gökyüzü bulutluysa *"Acaba bu bulutlardan hangisi anam?"* diye düşünüyor, bulutsuzsa çok uzaklardaki yıldızlara bakıyormuş. Sonra aşağılarda mırıltısı ninniyi andıran dereye kulak kabartıyor, daha uyanmamış karanlıktaki ormana göz atıyormuş. Sabah Yıldızı gökyüzünde yalnızlaştığında ona arkadaşlık etmek istermişçesine, gökyüzünde geniş turlar atarak yükseliyormuş.

Genç kartal yalnızca yuvasının bulunduğu dağda değil, başka dağlarda da uçuyormuş. Bu gezileri sırasında birçok kartalla tanışmış. Onu sevenler az, sevmeyenler çokmuş. Doğruları sakınmadan söylemesi çoğu kartalın hoşuna gitmiyormuş. Derdi, öbür kartalların hoşuna gitmek değilmiş zaten. Bir gün annesinin öğütlerini düşünürken *"Nasıl bir yaşam sürdürürsem doğru yaşamış olurum?"* sorusunu kendisine sormuş. O günden sonra da bütün yaşamını bu sorunun yanıtına adamaya karar vermiş. Yılanla savaşmak ona yaşam hakkında daha derin bilgilere ulaşma olanağı vermiş. Yaşam hakkında bilgilendikçe yılanla daha iyi savaşmış.

Yıllar geçmiş. Genç kartal artık deneyimli, kendinden emin biri olmuş. Ama canını sıkan bir şey varmış. Yıllardır düşünmesine karşın çözüm bulamıyormuş. Yılanlar gitgide artıyormuş. Yeni yılanlar ortaya çıkıyormuş. Sonunda tek başına çözüm bulamayacağını anlamış. Öbür kartalları sorunu konuşmak amacıyla toplantıya çağırmış.

Yılanlarla savaşan kimi kartallar toplantı günü gelmişler. Yakındakiler sabahtan, uzaktakilerse öğlene doğru varmışlar. Toplantı yeri genç kartalın yuvasına yakın yüksek bir kayanın zirvesiymiş.

Herkes yerine geçince, genç kartal konuşmaya başlamış:

- Arkadaşlar! Toplantıya geldiğiniz için teşekkür ederim. Toplantı nedenlerini bilenler var. Bilmeyenlerse merak ediyorlar. İzninizle gerekli açıklamaları yapmak istiyorum.

Biliyorsunuz, yılanlar son yıllarda hızla artıyor. Yuvalarımıza kadar sokulacaklar neredeyse. Böyle giderse yükseklerdeki yuvalarımızda uyumak bile tarihe karışacak. Rahatça uyumayı özleyeceğiz. Bu sorunu çözmek zorundayız. Yoksa sinsi düşmanımız bize ağır darbeler vuracak. Kardeşlerimizi teker teker kaybedebiliriz. Daha önemlisi, özgür gelecek tasarımımız düş olmaktan öteye geçemeyecek.

Ne yapabiliriz? Nasıl bir yol izlememiz gerekir? Siz ne dersiniz? İşte sizi çağırma nedenlerim.

Dikkatle dinleyen kartallar, genç kartal susunca hep bir ağızdan konuşmaya başlamışlar. Yaşça büyük kimi kartallar, *"Bizi çağırma nedenin bu mu? Sana mı kaldı bu işlere çare aramak? Çok bilmiş,"* dercesine küçümseyerek bakmışlar.

Büyük tartışma başlamış sonra. Ama ne tartışma! Kimin ne dediği belli olmuyormuş. Genç kartala hak verenler de varmış, karşı çıkanlar da. Sırayla herkes düşüncesini açıkça söylemiş.

Keskin gözleriyle dağın yamacını, ormanı tarayan genç kartal yeniden söze girmiş:

- Çoğumuzun ya gözü bozuldu, ya da çoğumuz bencillikten aşağıda bize hazırlanan oyunu göremiyoruz. Kartallar, yalnızlığa, özgürlüğe düşkündür. Bunu bilmeyen yoktur. Ama alışkanlıklarımıza yaşam tarzımıza tutsak olmamalıyız. Güzel, mutlu geleceğimiz, bir araya gelerek ortak iş yapabilmemize bağlıdır. Çünkü düşmanımız ortak. Gittikçe de güçleniyor. Sorun hepimizin sorunu. Birlikte olmayı yeğlemedik. Birlikte olmak zorundayız. Elbette herkes kendi bağımsızlığını koruyacaktır. Uyumlu, güçlü bir mücadele yürütmeliyiz.

Dikkat edin yalnızca bu dağın yılanlarıyla savaşmıyoruz. Çok önceleri dağlarımıza dadanan, dışarıdan gelen avcılar da var. Üstelik bunlar yılanlardan daha tehlikeli. Gelişmiş, uzaktan vuran silahları var.

Avcılar konusunda herkes genç kartala hak vermiş. Kartalların korktuğu tek şey bu avcılarmış. Bunun üzerine *"Ne yapabiliriz?"* diye düşünmeye başlamışlar. Genç kartal bu sırada başını gökyüzüne kaldırmış. Uçsuz bucaksız mavilikte ağır ağır kayarak uzaklaşan bulutlara bakmış. İçinden *"Keşke annem şimdi yanımda olsaydı. Bana kesinlikle yardım ederdi,"* demiş.

Güneş, batıda sarıdan turuncuya, turuncudan kırmızıya acele etmeksizin dönmeye başlamış. Uzaktaki sıradağların ardında kaybolduğunda genç kartal şöyle önermiş:

- Arkadaşlar, demiş. Bugün karara varamadık. En iyisi iyice düşünüp yeniden bir araya gelmek. Toplanınca bu konuyu bir daha konuşuruz. Çoğunuzun yolu uzun olduğundan bugün konuşmaya zamanımız kalmadı. Ama giderken dikkatli olun. Bu sabah erken saatlerde ormanda dolanan silahlı adamlar gördüm. Ormandan uzak durun.

Kartallar birer ikişer göğe yükselmeye başlamışlar. İçlerinden ikisi ilk defa gördükleri çam ağaçlarıyla kaplı ormanı merak edip derenin üstünden ormana doğru uçmuşlar. Az sonra birkaç el silah sesi duyulmuş. Meğer sabahleyin gelen avcılar ormanda gizleniyorlarmış. Kartalların biri kanadından vurulmuş.

Bir kanadı kırılmış. Neyse ki öbür kartal hızla kanat çırparak oradan uzaklaşmış.

Vurulan kartal kırık kanadı aşağıda, sağlam kanadı yukarıda batan bir gemiymişçesine havada yan yatmış. Ağaçların üstünden yamaç boyunca aşağıya düşüyormuş. Derenin karıştığı uzaktaki ırmağa ulaşmak için büyük çaba harcamış. Irmağı geçmiş. Kendini bir çalılığın üstüne bırakmış. Orada bulut olmuş.

Bunu gören öbür kartallar çok üzülmüşler. Ama ellerinden bir şey gelmemiş.

Gel zaman, git zaman toplantı günü gelmiş çatmış. Bu kez daha az kartal gelmiş. Ama gelenler daha kararlıymış. Hepsi avcıların vurduğu kartal için üzgünmüş.

Güneşten tüyleri parlayan yaşlı kartal sessizliği bozarak söze başlamış:

- Arkadaşlar, demiş. Geçen toplantıda istenmeyen, şanssız bir olayla karşı karşıya kaldık. Hepimiz üzgünüz. Bu olay, birlikte bir şeyler yapmamız gerektiğini bize acı bir biçimde gösterdi. Evet, yılan sinsi; ama avcı ondan daha sinsi, daha tehlikeli. Öyle bir düzenle karşı karşıyayız ki, yumurtalarımız yılana yem olmadan çatlayıp içinden bir yavru çıkabilirse, onu da avcıların vurma tehlikesi var. Sanki ikisinin arasında gizli bir anlaşma var.

Biz de öyle bir şey yapmalıyız ki, düşmanlarımızla mücadele edebilelim. Bunun için ortak hareket etmemiz gerekir. Keşke yalnızca bu dağlarda, bu ülkede değil, bütün dünyada bunlara karşı birleşsek. Neden bunu söyledim biliyor musunuz? Çünkü bu durum bütün dünyada yaşanıyor. Ama önce biz kendi dağlarımızdan başlayalım.

Oradakiler bu sözlere hak vermişler. Başka bir kartal söz isteyip soru sormuş:

- Peki, böyle bir savaş aracı var mı? Bunu nasıl yapabiliriz?

Genç kartal başını göğe kaldırmış. Gökyüzünde asılıymışçasına duran pamuk beyazı koca bulutların arasından arada bir

göz kırpan güneşe bakmış. Gözlerine dolan ışıkla bulutlara dönmüş. Anasını aramış. Söz istemiş:

- Biliyorsunuz; ormanda aslanların özgürlük savaşı var. Bin yıllardır büyük tehlikelere göğüs gererek, sayısız kayıp vererek, bıkmadan, usanmadan savaşı sürdürüyorlar. Yakalanıp kafeslere hapsedildiler. Kimileri açlıktan ölmeyi tutsaklığa yeğledi. Her şeye karşın savaşmaktan vazgeçmediler.

Biz de mavi gökyüzünde, onların yeşil ormanda yaptıklarından geri kalmadık. Bizim durumumuz daha az tehlikeli olabilir. Ama doğrusu bizim başımıza da az işler açılmadı.

Her neyse! Benim bir önerim var. Toplantıdan önce baykuşlarla, leyleklerle ayrı ayrı konuştum. Baykuş gece karanlığında bizi vuracak tehlikeleri haber vermeyi kabul etti. Leylekse uzak dağlarda, uzak ülkelerde yaşayan kardeşlerimize ulaşıp, onlarla haberleşebilmemizde bize yardım edecek. Gördüğünüz gibi bunu başarabilirsek, ki ben bir engel göremiyorum, mücadelemizi daha güçlü yürütebileceğiz.

Genç kartal bunları anlatırken, öbür kartallar onu hayran hayran dinlemişler. Bu öneri onları öyle şaşırtmış ki, gagaları açık kalmış. Çünkü böyle bir düşünce hiçbirinin aklına gelmemiş. Kimisi sevinçten kanat çırpmış, kimisi onaylayıp kafasını sallamış.

Kartallardan biri utangaç utangaç önüne bakıyormuş. Herkes onu sessiz biri diye tanıyormuş. Söz istemiş. Şunları demiş:

- Arkadaşlar! Ben bugüne kadar konuşmadım. Umutsuzdum. Yeni bir şey yapılabileceğine doğrusu inanmıyordum. Bu arkadaş -genç kartalı göstererek- gözüme, boş düşler kuran biri gibi görünüyordu. Ama az önce duyduklarım yanlış düşündüğümü bana gösterdi. Artık ben de inanıyorum. Arkadaşımızın düşüncesinde derin bir bilgelik var. Benim de bir önerim var. Bundan böyle arkadaşımıza Bilge Kartal diyelim.

Bu konuşma coşkuyla karşılanmış. Genç kartal biraz utanmış, ama ona Bilge Kartal denmesi hoşuna gitmiş.

İşte böyle! O günden sonra kartallar daha güvenli yaşamaya başlamışlar. Kendilerini daha özgür duyumsamışlar. Baykuşun, leyleğin bunda büyük katkısı olmuş. Bilge Kartal, bir gün arkadaşlarına önemli bir uyarı yapmış:

- Dikkat etmemiz gereken bir sorun var. Gevşememeliyiz. Tehlike her zaman, her yerden gelebilir. Yüksekte kendinizden geçmiş bir şekilde bulutlarla oynarken bir düşman uçağının pervanesine kapılabilirsiniz. Yükseklik sarhoşluğuna aldanmayın. Beklenmedik bir anda büyük bir yıkımla karşılaşacakmışçasına hep hazırlıklı olun. Bunu yapabilirseniz, fazla acı çekmezsiniz.

Bencil, kendini beğenmiş kartallar Bilge Kartal'dan hiç hoşlanmıyorlarmış. Ona demediklerini bırakmıyorlarmış. Hatta bir iki kez saldırmaya bile kalkışmışlar. Ama Bilge Kartal'ın çevikliğini, keskin pençelerini görünce vazgeçmişler.

Günler günleri kovalamış. Bilge Kartal öylece yaşayıp gitmiş. Masalımız da burada bitmiş...

Ne o? Uykunuz daha gelmedi galiba. İyi de, anlata anlata ben yoruldum vallahi. Hadi neyse. Bilge Kartal'ın son serüvenlerinden birini anlatayım. Ama bu son, ona göre. Sonra mışıl mışıl uyuyacaksınız. Tamam mı?

Efendim... Günlerden bir gün Bilge Kartal pek sevdiği gökyüzünün mavi derinliklerinde, kanatlarını bulutları kucaklamak istermişçesine açmış, döne döne uçuyormuş. Kimileyin bulutların üstüne çıkıyor, kimileyin altına iniyormuş. Güneş tüylerini ısıtıyor, kanatları altın gibi parlıyormuş. Uça uça ırmağın ötesindeki uzak bir dağa gelmiş. Daha önce birkaç kez geldiği bu dağı merakla izliyormuş. Kayın, gürgen, selvi, çam ağaçları çokmuş. Yemyeşil bir ormanmış. Sincaplar, kuşlar, ayılar, maymunlar, aslanlar varmış.

Yerdeki en ufak cisimler, hareketler bile gözünden kaçmıyormuş. Deri rengi kayanınkiyle uyumlu olduğundan kendisini gizleyebilen boz yılanı birdenbire fark etmiş. Yılan yavaşça, sinsice bir kartal yuvasına sokuluyormuş. Çatallı dilini iştahla dışa-

rı çıkarıyormuş. Yuvadaki yavrular ne yapabileceklerini bilmiyormuş. Korkuyorlarmış.

Bilge Kartal, ıslığı andıran, gökyüzünü yırtan, uzaklardan duyulan, keskin, güçlü bir çığlık atmış. Şimşekmişçesine parlamış. Kanatlarını toplayıp yuvanın bulunduğu kayaya yıldırım gibi inmiş. Kaçmaya çalışan yılan, az sonra kartalın pençeleri arasında can vermiş. Kartal yılanı parça parça edip yuvadaki yavrulara pay etmiş. Sonra da gökte yükselip uzaklaşmış.

Bilge Kartal yuvasına dönmüş; ama aklı kurtardığı yavrularda kalmış. Onları kendi yavruları saymış. Minik kartallar her gün uyandıklarında, gözleri günün ilk ışınlarıyla yıkanıp güneşten yandığında, Bilge Kartal'ı görmek için gökyüzüne bakıyorlarmış. Bilge Kartal'ı çok sevmişler. İşte bu yüzden özlüyorlarmış.

Bilge Kartal artık haftada bir gün minikleri görmeye gidiyormuş. Onlara hiç bilmedikleri yiyecekler getiriyormuş. Bunlar çok lezzetliymiş. Değişik dağlardan getiriyormuş bunları. Onlar da büyüyüp Bilge Kartal gibi gökyüzünde özgürce uçmayı, uzaklara gidip yeni yerler görmeyi, başka kartallar tanımayı istiyorlarmış. Bir de yılanlarla yürütülen savaşa bir an önce katılmayı...

Bir gün Bilge Kartal, minikleri karşısına oturtmuş. Onlara demiş ki:

- Size uçmanın, yılanla savaşmanın inceliklerini göstereceğim. Kanatlarınız iyice güçlenip yalnız başınıza uçmayı öğreninceye kadar sizi besleyeceğim. Uçtuktan sonra sizi kendi halinize bırakacağım. O zaman bulutlara eşlik edip gökyüzünde kaybolmanın, rüzgarla değişik oyunlar oynamanın, güneşe doğru uçmanın hazzına varacaksınız. Sizi becerikli birer savaşçı olarak yetiştirebilirsem pek mutlu olacağım.

Minikler hızla büyüyorlarmış. Kanatları gün geçtikçe güçleniyormuş. Doğa ananın eşitsiz gelişim yasası kendisini bu yuvada da göstermiş. Yavrulardan ikisi öbürlerinden hızlı büyüdüğünden Bilge Kartal onlara uçuş izni vermiş. Çok mutlu olmuş-

lar. Öbürleri de bir an önce uçmak istiyorlarmış. Bilge Kartal için söyledikleri bir de şarkı varmış. Her sabah bunu söylerlermiş. Şarkıyla masalımızı bitirelim:

"Yaşasın şafak yine söküyor
Gece bir hırsız gibi geri çekiliyor
İşte güneş karanlığı yine yırtıyor
Gökyüzü feneriyle ormanı aydınlatıyor

Gözlerimiz kamaşıyor sevdiğimiz ışıktan
Bilge Kartal'a duyduğumuz özlemden, meraktan
Ah! Biz de bir öpücük alabilsek yüksekteki buluttan
Yaşasın mavi aydınlık, işte gün doğdu."

KAR YÜRÜYÜŞÜ*

Adam bir süre yatakta sağa sola döndükten sonra durdu. Sırtüstü durumda, ellerini ensesinde birleştirdi. İlk defa görüyormuşçasına tavanı inceledi. Yataktan çıkmak için acele etmiyordu. İsteksizdi. Dün, geç saatlere kadar düşünüp verdiği kararı gözden geçirdi. Gözü köşelerdeki örümcek ağlarına takıldı. Temizlemek gerekiyordu onları. Perdeden sızan gün ışığı içeridеki karanlıkla aydınlığı dengeliyordu. Üstündeki yorganla iki battaniyeyi duvara savurup yatağın kenarına oturdu. İskemledeki hırkayı sırtına aldı. Somyanın ayağı dibinde duran çoraplarını giydi.

Ayhan, yirmi sekiz yaşlarında, esmer, orta boyluydu. Matematik öğretmeniydi. Altı ay önce, ekonomik kriz nedeniyle çalıştığı dershaneden tazminatı ödenerek çıkarılmıştı. Şimdi iki öğrenciye evlerinde ders veriyordu.

"Evet, evet! Zamanı gelince yapmalı bir şeyi. Her şey zamanında güzeldir, derler. Niye zorluyoruz bilmem ki... Yalnızlık kaygısı mı? Belki... Acıdan kaçınmak mı yoksa? İnsan ne yabansı! Başlarken de korkar, bitirirken de. Ama her geçen gün daha da kararıyor içim. Yoruldum artık. Eziliyorum. O kadar karalanmış ki bu sayfa, temize çekilemez artık, yırtıp atmalı. Yeni, beyaz bir sayfa açmalıyım."

Kara bulutlar dolaştı ela gözlerinde, zayıf bir ışık parlayıp söndü. Yüzünün çizgileri derinleşti. Ayağa kalktı. İç çekerek pencereye yürüdü. Perdeyi sol eliyle, hep yaptığı gibi, hızla yana çekti. Pencere kenarındaki iki güvercin ürküp havalandı. Ayhan'ın gözleri önce kısıldı. Sonra şaşkınlıkla büyüdü. Yüzünde bir gülümseme dalgalandı. Yüz çizgileri sevinçle titredi.

Gecenin rüzgarlı, gri, iç karartan havası gitmiş, yerini berrak beyazlığa bırakmıştı. Kar geceleyin kenti sessizce örtmüştü demek. Pencereyi açtı. Ağzından boğazını acıtan, ciğerlerinin derinliklerine ulaşan derin bir soluk aldı. Pencere kenarında birikmiş karı iki eliyle avuçladı. Kartopu yaptı. Bir süre evirip çevirdikten sonra boş sokağa fırlattı. Kartopu, karşı sokaktaki emlakçının önünde birikmiş kara saplanıp kayboldu. Dükkanın kapısı kapalıydı, ama içerden cama para bandıyla yapıştırılmış ilanlar iyi kötü okunuyordu.

" Ya, işte böyle! Gönül evimi boşaltma zamanıdır. Ben de yakında ilanımı asarım. Artık kiralık mı olur, yoksa devre mülk mü bilemem. Yok, yok. En iyisi bir süre onarım yapmalı. Kadına kalbimizin kral dairesini vermiştik. Değerini bilmedi... Ya ben, onu hırpaladım mı acaba? Yapmışımdır. "

Birden boynundan beline kadar ürperdi. Baştan ayağa titredi. Üşümüştü. Pencereyi kapatıp katalitik sobayı yaktı. Hem ısınıyor, hem de dışarıya bakıyordu. Gözünü dışarıdan alamıyordu bir türlü. Pencerenin sağında duran sehpanın üstündeki kırmızı telefona baktı. Rakamları silikleşmişti. Kablosu hep böyle kısa mıydı? Uzanıp sol eliyle telefonu aldı. Daha önce yüzlerce kez çevirdiği numarayı önce anımsayamadı. Sonra tuşlara ağır ağır dokundu.

Telefonda Semire'nin –kadının adıydı bu- sesini duyunca *"İyi, evdeymiş"* diye, geçirdi içinden. Semire, yirmi beş yaşlarındaydı. Bir lisede tarih öğretmeniydi. Karşılıklı hal hatır sordular. Ayhan ona, uygunsa görüşüp konuşmak istediğini söyledi. Semire de görüşmelerinin gerektiğini düşünüyormuş. Kardeşi evde olduğundan ev uygun değilmiş. – Ayhan, kadının evinde görüşmek istiyordu aslında. Bir şeyin başladığı yerde bitmesi hoşuna gidiyordu nedense.- Aşağı yukarı ikisinin evlerine eşit uzaklıktaki çeşmeyi iki saat sonrası için buluşma yeri olarak belirlediler.

Ayhan sokağa çıktığında, bir grup çocuğun gürültüsüyle dalgınlığından sıyrıldı. Durup bir süre izledi onları. Dünya umur-

larında değildi. Bütün kalpleriyle, enerjilerini yalnızca buna vererek, akıllarına başka bir şey getirmeden, çığlıklar atıp kahkahayla gülerek kendilerinden geçmiş, kartopu oynuyorlardı. Yaşam o anda kardı, oyundu, neşeydi onlara göre. Ayhan, sokak köşesini döndü. Çocuk sesleri yerini, Semire'nin bir kuyunun derinliklerinden gelen boğuk sesine bıraktı. İçinden onunla tartışıyordu. Semire onu suçluyor, Ayhan da ona yanıt veriyordu.

Çeşmede karşılaştıklarında Ayhan'ın dikkatini çeken ilk şey kadının yüzü oldu. Beyaz yanaklarına allık sürmüştü. Kızıla boyattığı saçları çağlayanları kıskandıracak denli omuzlarına coşkuyla dökülüyordu. Siyah deri botuyla siyah kadife pantolonu, besbelli yeni olan kırışıksız kar beyazı tüylü mantosuyla uyumlu bir zıtlık içindeydi. Ama Ayhan bunu düşünmüyordu. En son ne zaman kadının bu kadar bakımlı olduğunu anımsamaya çalıştı. İlişkilerinin ilk dönemlerinde, yani altı ay önce, yine böyleydi galiba. Ama arada fark vardı. O zaman mavi gözleri, parıltılı gök altında fırtınada çırpınan denizi andırıyordu. Tokalaştılar.

- *İki dakika geciktin,* dedi kadın saatine bakarak.

- *Evet, bacaksızlar çaldı zamanımı. Suçum yok benim.*

Yürüdüler. Sessizce. Adam birdenbire gücünün azaldığını duyumsadı. Haftalardır Semire'yle ilişkisini sürdürmesi gerektiğini öğütleyen ses, uzaktan da olsa, güçsüz de olsa kulağında uğulduyordu. Semire'nin sokakta park etmiş bir arabadan sıyırıp ona fırlattığı kar düşüncelerini dağıttı. Ağır ağır başını kaldırıp kadına baktı Ayhan. Kadının gözlerindeki garip dalgalanmayı gördü.

Kadın gülümsemeye çalışarak; ama bunu pek beceremediğini de anlayıp kızararak dedi ki:

- *Amma yere baktın. Bir şey mi arıyorsun? Yoksa düşmekten mi korkuyorsun?*

Gözlerini kısıp başını sallayan adam,

- *Olabilir, bilmiyorum. Düşünüyorum işte,* dedi.

Böyle zamanlarda, bir türlü açıklayamadığı utançla karışık suçluluk duyardı Ayhan. Ayağıyla ezdiği kardan farkı yoktu şu anda yüreğinin. Duvarının dibinden geçtikleri okulun bahçesini gösterdi.

- *Şuraya bak! Anımsıyor musun iki hafta önceki yalancı baharı? Erik, elma ağaçları beyazlı, pembeli çiçekler açmıştı. Bir şey kalmamış.*

Bunu duyan Semire'nin alnı kırıştı. Ayhan'a kuşkuyla baktı.

- *Ya, öyle oldu. O zamansız bahar kısa sürdü. Güneş vardı, ama etkisizdi. Üşüyordum ben. Kar üç gün daha yağacak diyorlar. Buz tutmasa bari.*

- *Okula gitmedin demek. İyi olmuş. Sabah iki güvercini ürküttüğümde karar verdim seni aramaya.*

Kadın saçlarını hafifçe savurarak,

- *Okullar iki gün tatil edildi. Hafta sonuyla birleşince mini bir tatil oldu. Yürüme oradan, bu tarafa gel. Bizden önce geçenlerin açtıkları yoldan yürüyelim,* dedi.

Ayhan oralı olmadı. Olmadı, ama az sonra kendini yerde buldu. Karla kapanmış bir çukura girmişti ayağı. Gülerek ayağa kalktı. Silkindi. Ne yaparsın anlamında ellerini açtı.

- *Bir keresinde yine düşmüştüm bundan büyükçe bir çukura, dedi. Çıkamamıştım bir türlü. Dizlerim acıyordu. Sağ kolum da incinmişti. Ağlıyordum. Tanımadığım bir insan uzatmıştı elini bana.*

Kadın soran gözlerle bakınca devam etti adam:

- *Çok oldu. Çocuktum. Kirlenmemiştim henüz. Bu kar gibi. Ya bana bulaşmamıştı bu dünyanın pisliği daha, ya da bulaşmıştı da ben farkında değildim,* dedi.

Ayhan bunları söylediğinde, az ötelerinde dört yaşlarında bir çocuk annesinin elinden kurtuldu. Annesi onu kalınca giydirmişti. Bereyle, atkıyla yüzü öylesine ustaca örtülmüştü ki, neşe-

li mavi gözleriyle, buharlar çıkaran pembeleşmiş beyaz burnu dışında hiçbir yeri görünmüyordu. Paytak paytak koşarak birkaç adım attı. Annesi eğildi. Kimileyin kına yakılmış saçları, çocuğun başına, omuzlarına değiyordu. *"Düşeceksin"* diye söyleniyor, çocuksa buna aldırmıyor, neşeli neşeli gülüyordu. Anne, pembe eldivenli elleriyle çocuğun iki yanındaki boşluklarda tetikte bekliyor, çocuk sendelediğinde onu hemen yakalıyordu. Çocuk yeniden onu sınırlayan kollardan kurtuluyor, az sonra sendeliyor, yine yakalanıyordu. Bu bir süre, böyle sürüp gitti. Anne sonunda iyice kızdı. Bağırdı çağırdı. Zorla kucağına aldı onu. Çocuk ağladı. Annesinin saçını çekip yoldu. Ama bir işe yaramadı bu.

Caddeye çıkmışlardı. Arabaların kimi zincir takmıştı lastiklerine. Buz tutmuş yolda tık-tık-tık ses çıkarıyorlardı. Zincir takmamış çoğunluksa kaya kaya ilerliyordu. Tehlikeliydi bu. Ama ne trafiği düzenlemeye çalışan polislerin, ne de sürücülerin umurundaydı. Bir sarı ticari taksiyle kırmızı renkli bir özel otomobil çarpışmıştı az ileride. Bu renkler gelip geçenlere Avrupa'da ülkemizi aslanlar gibi temsil eden futbol kulübünü anımsatıyordu. Kimi içinden, kimi yanındakiyle konuşarak, kazanın böyle bir havada zincirsiz yola çıkmanın kaçınılmaz sonucu olduğunu kanıtlıyor, nedense hemen hepsi bu kazanın kötü olduğunu söylüyor, ama için için seviniyor, durup eğilerek hasar saptaması yapmaya çalışıyor, kimileyin daha da ileri giderek trafik polisinin hazırladığı, iki sürücünün kuşkulu bakışlarıyla gözlediği rapora korkusuzca göz atıyor, polis tersleyince geri sıçrayarak uzaklaşıyorlardı.

Ayhan'la Semire sessizce yürüyordu. Ayaklarının altında ezilen karın verdiği yabansı bir duyguyla. Çevreye bakıyorlar, dinliyorlardı. Yürümüyorlar, bir boşlukta kayıyorlardı sanki. Görünen şeyler ulaşılamayacak, kulaklarına çarpan sesler anlaşılamayacak kadar uzaktaydı. Üstelik ikisi de birbirine öyle uzaktı ki, konuşsalar ötekinin duymayacağını, ellerini uzatsalar boşluğa dokunacaklarını düşünüyorlardı. Tıpkı uzayda kayan iki yıldız

gibi. Aralarında milyarlarca kilometre vardır. Ama gökyüzüne baktığımızda birbirlerinin yakınındaymış gibi görürüz.

Ayakları ikisini alışkanlıkla, bir pastanenin üst katına çıkardı. Duvara bitiştirilmiş kahverengi kare biçimli ahşap masaların etrafında, üçer tane aynı renkte sandalye vardı. Sekiz masanın beşinde birer kadınla birer erkek oturuyordu. Pencere kenarındaki masada oturan erkek açtığı gazeteye dalmıştı. Kız arkadaşıysa dışarıda serpiştirmeye başlayan kara bakıyordu. Baş sayfada altı sütuna atılmış başlığı okudu Ayhan. *"Bush, Saddam'a üç gün verdi. Ya teslim olursun, ya ölürsün."*

Garson siparişlerini aldı. Küçük bir sorun çıktı ama. Garson yüzüne zoraki bir gülümseme yaymaya çalışarak, özür diledi. Ayhan'ın bardakta istediği çayı getiremeyeceğini; çünkü çayı yalnızca fincanla verdiklerini söyledi.

- *O halde,* dedi Ayhan, *ben bir şey içmiyorum.*

Garson gitti. Semire kaşlarını çattı. Alnı kırıştı.

- *Neden üsteliyorsun bardakta. Anlamsız bu yaptığın.*

Ayhan'ın yüzü gerildi.

- *Aman boşver, önemli değil.*

- *Daha önce de yaptın bunu. Üstelik böyle yerlerin çayı yalnızca fincanda verdiklerini biliyorsun.*

Ayhan, duvardaki çerçeveli eski İstanbul fotoğraflarına bakıyordu.

- *Evet, öyle. Gene yaparım. Bir şeye zorlanmaktan nefret ederim. Bu iyi bir şey olsa bile. İnsanlar kendilerince bir yeri parselliyorlar. Mülkiyet anlamında değil yalnızca. Etkinlik anlamında da. İktidar kuruyorlar orada. Sonra da kafalarına estiği gibi davranıyorlar.*

Semire güldü. Çantasından çıkardığı sigara paketinden bir tane çekip yaktı.

- *Ayyy, hemen teorileştirmezsen bir davranışı olmaz yani. Böyle yapmakla, bu pastane sahibinin iktidarına karşı mı koymuş oluyorsun?*

Ayhan gözlerini iki çiviymişçesine kadının gözlerine dikti.

- Sorun bu değil. Her türlü insan ilişkisinde iktidar belasından sıyrılmak. Bunun için de mülkiyeti, egemen olmayı, öbürlerini belirlemeyi, sınırlamayı, ya da şimdi olduğu gibi biri bunlara karşı çıktığında onu yargılamayı bırakmak gerekir.

Semire sigarasını kül tablasına vurarak,

- Yani, seni yargıladığımı söylüyorsun. Söylediklerini tersinden okursak, sen bütün bunlara karşı çıktığın için seni yargıladığıma göre, ben bunları savunuyorum anlamı çıkar. Öyle mi?

Ayhan omuz silkti.

- Bilmiyorum. Ben değil, sen yapıyorsun bu saptamayı. Başkalarınca bir şeye zorlanmak rahatsız ediyor beni. Senin bunu anlamamansa canımı sıkıyor.

- Söylediklerin, bir kaşık suda fırtına koparmaktan farksız, dedi Semire sandalyeye yaslanırken.

İç çekti Ayhan. Camdan dışarıya, sokağın karşısındaki iki katlı gri binaya baktı. Üst kattaki dairenin duvarı kısmen çökmüş, camları kırılmıştı. Çatı yamulmuş, besbelli birkaç kiremit sokağa düşmüştü. Birkaç çürük kalasla desteklenmese duvar diye bir şey kalmayacaktı. Kar içeri girmiş, az da olsa birikmişti. Seçilebilen birkaç ev eşyası vardı. Rafları olmayan siyah kitaplık, merdaneli çamaşır makinesi, kapısı biraz aralanmış kocaman buzdolabı, sağa sola saçılmış giysiler görünüyordu. Nereden geldiği bilinmeyen, üşümekten titreyen, beyazlı siyahlı kedi evdeki tek canlılık belirtisiydi. Evin duvarındaki çatlaklarda kök salmış ağaç, sokağa ve gökyüzüne dallarını uzatmıştı. Rüzgarda hafifçe sallanıyordu. Böylesi ağaçlar İstanbul'da az değildir. Dikkatli gözler seçebilir bunları.

Üşüyordu Ayhan. Hapşırdı. Ellerini pantolon cebine soktu. Oturduğu yerde büzüldü. Yine yenilmişti işte. Bizim "deli", Rusların "büyük" dediği Çar Petro'yu düşünüyordu. *"Yenile yenile yenmesini öğreneceğim"* sözlerini geçirdi içinden. *"Kaç kez daha yenileceğim? Onun çarpıştığı güç, askeriydi. Ya beni*

yenen güç ne? Daha doğrusu bizi?" Semire'ye baktı. Buhar tüten sütlü kahvesini sigarayla birlikte keyifsiz de olsa içiyor, öbür masalardaki çiftlere, duvardaki eski İstanbul resimlerine bakıyordu. Bir an kalkıp gitmeyi düşündü Ayhan. Kadının fincana uzanan ince, uzun parmakları durdurdu onu. Çok değil, üç gün önce Ayhan'ın saçındaydılar.

- Semire, biliyor musun, dün akşam seni düşündüm. Daha doğrusu ilişkimizi.

Semire gözlerini kırpıştırdı kısa bir süre. Gözleriyle Ayhan'ın gözlerini, yüzünü araştırdı.

- Eeee...

- E'si bildiğin gibi... Durağan bir şey çürür, dağılır. Sözgelimi, kapalı kapta duran su yosun tutar.

Güldü Semire.

- Yalnız kapalı yerdeki su mu yosun tutar? Ben akan suyun da yosun tuttuğunu gördüm.

Ayhan başını salladı.

- Haklısın. Durağanlık, yavaşlatılmış akıştır aslında. Hareketsizlik değildir.

- Öyleyse bizim ilişkimiz de hareketli. Senin deyişinle yavaşlatılmış bir hareket içinde.

- Öyle denebilir. Ama bu yetmiyor bana. Ya da bu hareket biçimi yanlış.

Dudaklarını büzdü Semire.

- Bununla ne demek istiyorsun?

- Şunu. Bizim ilişkimiz yaratıcı değil. Kendini yineliyor. Düşünelim bir. Bu ilişki bizi nasıl değiştirdi? Ya da değiştirdi mi?

- Değiştirmesi mi gerekiyordu peki? Üstelik sen şunu hep söylersin. Ne toplumlar tarihinde, ne de bireyin tarihinde yineleme vardır. Şimdi nasıl oluyor da bizim ilişkimiz kendini yineliyor?

Ayhan aklına gelen ilk kelimeleri tam söyleyecekken yuttu. Haklıydı Semire. Bir şey dilinin ucuna gelip gelip geri kaçıyordu. Yanıt orda gizliydi.

- Evet, yineliyor. Bizim ilişkimiz gerilim çözüyor. Ama her defasında başka gerilimleri. Yalnızlık gerilimi, cinsellik gerilimi, güvensizlik gerilimi, korku gerilimi, çoğunlukla da nedenini bilmediğimiz gerilimleri çözüyoruz. Aynı polisiye romanlar gibi. Okursun okursun, bitirdiğinde katilin kim olduğunu öğrenirsin; ama bu bir işine yaramaz. Seni değiştirmemiştir bu. En fazla biraz daha kuşkucu, biraz daha güvensiz olmuşsundur. İnsanların büyük çoğunluğu şöyle düşünür sonra: Bu erkekler ya da bu kadınlar hep böyledir zaten. Yani genelleştirirler.

Semire'nin gözlerinde bir ışıltı belirip kayboldu. Devam etti Ayhan:

- Bak şimdi. Üretimden söz etmiyorum. Yaratmalı, doğurmalı insan ilişkisi. Kadın erkek ilişkisi de. Evet, tamı tamına böyle işte.

Yüzü bulutlandı Semire'nin. Gözlerini kırpıştırdı. Bir sigara daha yaktı.

- Nasıl olacak bu?

- Nasıl mı? Aynı gerçekçi eserlerde olduğu gibi. Eser olay örgüsüyle, çatışkılarla ele geçirir bizi. Sonuçta bizi değiştirmiştir. Biz farkına varmasak da. Her ilişki çatışkıdır bence ya da öyle olmalıdır. Çatışkı doğurgandır çünkü.

- Yanlış anlamadıysam gerçekçi ilişkiler kuralım demek istiyorsun.

Durdu Ayhan. Bir an düşündü.

- Evet, öyle.

- Nasıl belirleyeceğiz kimin nerede, neyi, nasıl, ne kadar yapacağını? Makine miyiz biz?

- Onu demek istemiyorum ben. Bunlar belirlenemez.

- Öyleyse nasıl olacak?

- Bilmem. Belki şöyle: Önce, kendi içimizde derinleşip yaratıcılığımızı harekete geçirelim. Sonra insanlıkla birleşelim. Üzüntülerini üzüntümüz, sevinçlerini sevincimiz yapalım. Maskelerimizi indirip bizi çıplak bırakacak, özgürleştirecek ilişkiler ancak böyle topraklarda filizlenebilir.

Acı acı gülümsedi Semire.

- Böyle ilişkiler kuran var mı? Ben görmedim de.

- Az da olsa var.

- Söylediğin şeyler güzel. Keşke olabileceğine ben de inansam. Her insan kendi yaşamını yaşar, bence. İlişkide de bu böyle. Kendi haline bırakmak gerekir gibi geliyor bana. Sense hep kurcalıyorsun. Öteki insanların acılarını, mutluluğunu nasıl paylaşacaksın? Yok böyle bir şey. İnsan kendi ailesi dışındakilere duyumsayamaz bence bunu.

Sağ eliyle dur işareti yaptı Ayhan.

- Bir dakika. Yanlış bu. Bilimsel değil. Kandaşlıkla ilgisi yok duygularımızın, düşüncelerimizin. Bir şeyin bizi etkileme gücünü belirleyen şey, içindeki soyut emeğimizdir. İnsan ilişkisinde buna anlayışı da kat sen.

- Bıktım senin bu akılcı açıklamalarından. Senin sorunun ne Ayhan, biliyor musun?

- Neymiş?

- Çokça düşünüyor, azca yaşıyorsun.

Başını sağa sola salladı Ayhan.

- Onu bilemem. Ama şundan eminim. Sağlıklı sevgiler, yaratıcı özgürlükler, sarsılmaz dostluklar için, aile de dahil her türlü mülkiyet-iktidar ilişkisi parçalanmalıdır.

- Sen aslında kalıcı bir ilişkiden korkuyorsun. Mülkiyet, iktidar... Sen, bunların arkasına saklanıyorsun. Evlenemezsin sen.

- Çok da umrumdaydı. Bir arkadaşım ne diyor evlilik için biliyor musun?

- Ne diyor?

- Evlilik bir elma şekeridir. Şekeri yalarsın, elmayı yersin. Sonunda sapı elinde kalır.

- Hıh, çok komik. Peki, biz bu elma şekerinin ürünü değil miyiz? Ailelerimizi yok mu sayalım, yani?

Ayhan bir süre Semire'yi inceledi. Konuşmasını sürdürüp sürdürmemek arasında bir an duraksadı. Boşuna mı uğraşıyordu, ne?

- Hayır, böyle bir tutum çok kaba olurdu. Ben kişiliğimizi, düşüncelerimizi, duygularımızı hapseden duvarların yıkılmasını öneriyorum.

- Ailenin ne suçu var bunda? Şimdi ailen seni sınırlıyor mu?

- Doğru. Aslında bizi sınırlayan yalnızca aile değil. İlk sınırlandığımız yer orası. Buna okulu, iş ortamını, sokağı da katarsak nasıl kuşatıldığımızı daha iyi görürüz. Şimdi bunlarla hesaplaşmadan nasıl sağlıklı olur bir insan? İçselleşmez mi bunlar?

Sigarasını söndürdü Semire. Kül tablasında dağılan korlaşmış tütünleri tek tek ezdi.

- O kadar sorguluyorsun ki her şeyi, ilişkinin büyüsü kayboluyor. Gizem yok oluyor.

- Büyü mü? Atalarımızın doğayla mücadelelerini kolaylaştıran bu şey bize gerekli değil artık.

- Her neyse. Seninle ortak bir dille konuşamıyoruz bir türlü.

"O da görüyor birbirimizi engellediğimizi. Ne çabuk kırıldı o sevgi dalgası" diye düşündü Ayhan. *"Yüreklerimizin titreşimleri üst üste binmedi. Her birimiz kendi frekansında titreşti. Akortsuz bir ilişki bu"* diye geçirdi içinden Semire.

Dışarıda kar iyice hızlanmıştı. Rüzgar da çıkmıştı sonunda. Kar tanecikleri küme küme, demet demet salvolar biçiminde savruluyor, karşı binadaki çökük duvarın ardında kalan eşyalar, biraz da gökyüzü karardığı için olsa gerek güçlükle seçiliyordu. *"Fırtına dinmeden çıkmalıyım buradan,"* diye düşünerek Semire'ye döndü Ayhan.

- Biliyor musun, şimdi ne yapıyor olmalıydık? Kardan adam... Evet, evet yanlış duymadın. Kartopu oynamalıydık sonra. Bir de altımıza naylon koyup dik yokuşlardan kaymalıydık rıhtıma kadar.

- Kardan adam yapmak aklımdan geçmedi değil. Ama üşütürüm diye vazgeçtim sonra.

Fırtınanın çağrısı Ayhan'ın gözlerinde dalgalandı. Sesi kulaklarında uğuldadı. Bütün benliğiyle o masadan koptuğunu duyumsadı. Yaşam pastanelerde değil, sokaktaydı. İnsanlığın ikinci öğretmeni Aristoteles'i düşündü. *"Bir taş neden yere düşer? Yeri orası olduğu için."* Gülümsedi. *"Bir insan neden fırtınaya karışır? Yeri orası olduğu için."*

Ayağa kalktı Ayhan. Semire'ye elini uzattı. Kadın, anlam vermekte zorlanarak karşılık verdi. Bir yerden düşerken insan nasıl yakaladığı ilk şeyi sıkıca tutarsa, Ayhan'ın elini öyle kavradı. Nemli kıvılcımlar çaktı Ayhan'ın gözlerinde. Eli gevşedi.

- Hoşça kal. Ben çıkmak zorundayım.

* Bu öykü, *İnsancıl* dergisinin (Eylül 2003) 155. sayısında Yılmaz Zir adıyla yayımlandı.

YARGI

Yaklaşık sekiz metre boyunda, beş metre eninde, üç buçuk metre yüksekliğindeydi mahkeme salonu. İki kapısı, iki penceresi vardı. Koridordan salona girişte kullanılan ilk kapıda mübaşir tutukluların adlarını okurdu. Kapının hemen yanında jandarma kelepçeleri açar, tutuklular içeri alınırdı. Yargıçlarla savcı dışında mahkeme salonuna giren çıkan herkes bu kapıyı kullanırdı.

Kapının sağ yanında sanıkların, izleyicilerin, tanıkların oturduğu, bir ilköğretim okulundan çekip alınmış görünümü veren sıralar dizilmişti. En öndeki sıranın hemen önüne ahşaptan, bir buçuk metre yüksekliğinde parmaklık, engel niyetine yerleştirilmişti. Avukatlar da bu sıralardan paylarına düşen ikisini almışlardı. Bunlar, kapıdan girildiğinde tam karşıda, yan yana yapılmış iki pencereden sağdakinin hemen önündeydi.

Pencereler on ikilik demir çubuklarla korumaya alınmıştı. Perdesizdiler. Mahkeme bahçesinde beş kavak ağacı vardı. Kavaklar mahkeme binasından daha mı yüksekti? Tepe noktaları salondan görünmüyordu. Kavaklar, mahkeme duvarına bitişik dört katlı beton binayla neredeyse iç içeydiler. Doğal perde işlevi görüyorlardı. Buna karşın salondan şunlar görünüyordu. İkinci kat balkonunda ipe asılı çamaşırlar, üçüncü katta çocuk bisikletiyle zaman zaman kıpırdayan tülün ardındaki insan gölgeleri. Dördüncü kat penceresindeki mor menekşelerle balkondaki mangal. Mangalın üstündeki siyah poşetin rüzgarla titreşmesi açık seçikti. Serin, ama güneşli bir gün olmasına karşın, balkonlarla pencerelerde bir tek insan görünmüyordu.

Kapı, salonu düşsel çizgiyle ikiye bölmüştü. Rastlantı mıydı, yoksa ironi mi belli değil. Suçlananlar, onları savunanlar, aileler sağda; yasayı, devleti, düzeni savunanlarsa solda oturuyordu. Karşı karşıya gelen bu iki cephe arasındaki çatışma eşitsizdi. Sav-yargı cephesinin en göze batan üyesi, kapının bir metre kadar solunda dosyalarını masaya yerleştirmekle uğraşan savcıydı.

Savcının arkasındaki köşede ikinci kapı vardı. İşte, beş dakika önce savcı buradan girmiş, iki dakika sonra da yargıçlar onu izlemişti. Yargıçlar, yükseğe yerleştirilmiş deri kaplı tekerlekli sandalyelerine oturabilmek için iki ahşap basamağı çıkarlardı. Yukarıda olduklarından salondakilere üstten bakıyorlardı. Zabıt katibiyse yargıçların solunda, savcının tam karşısındaydı. Daktilosuna çoktan yerleştirdiği dosya kağıtlarıyla karbonları kontrol ediyordu. Zabit katibiyle savcının masaları, sanık-tanık cephesini görecek şekilde yana doğru kırk beş derecelik açıyla döndürülmüştü.

On dakika önce salona alınması gereken tutuklular hâlâ ortalıkta yoktu. Yine jandarmanın yavaşlığı mı? Allah bilir! Mahkeme kuruluyla aileler karşı karşıya gelmişti. Sanki aileler yargılanıyordu!

Üç yargıçtan biri, asker kökenliydi. Birinci yargıcın solunda oturuyordu. Yarbay rütbesindeydi. Konuştuğu hiç görülmemişti. Anlatılanlara göre, psikolojiye özel merakı vardı. Tutukluları, aileleri, avukatları baştan aşağı süzer, sürekli gözlem yapardı. Tutuklunun üstüne başına, giyimine kuşamına, davranışlarına dikkat eder; söylenenlere değil, hangi ses tonuyla söylendiğine, bunlar söylenirken bedenin hangi dili konuştuğuna önem verirdi. Beden diliyle ilgili piyasadaki bütün kitapları okumuş, kendisini yetiştirmişti.

Yarbay, davanın hazırlık aşamasına savcıdan daha meraklıydı. Yargılananların siyasi düşüncelerini anlamak için, önceden edindiği ideolojik bakışıyla yetinmezdi. Yargılanacakların taraftarı oldukları gazeteleri, dergileri, kitapları, bildirileri alıp okur-

du. Tutukluları birçok açıdan incelerdi. Ailelerini, geçmişlerini, emniyetteki tutumlarını, sorguda konuşup konuşmadıklarını, cezaevinde neler yaptıklarını öğrenmeye çalışır, fotoğraflarını isterdi.

Ama ona göre en iyisi görüntülü incelemeydi. Emniyette çekilen kasetler yetersizdi. Cezaevindeki günlük yaşamları kameraya alınabilirdi. Koğuş sistemi buna elvermiyordu. Üç yıl önce, yani 1996'da hücre sistemine geçiş denemesi yapılmıştı aslında. Bunu durdurmak amacıyla altmış dokuz gün süren, "süresiz açlık grevi, ölüm orucu" yapılmış, on iki "terörist" ölmüştü. Bu nedenle hücre tipi cezaevleri bir süreliğine ertelenmişti. Önünde sonunda bu operasyon başarılacaktı gerçi.

Hücreler psikolojik savaşın, toplum mühendisliğinin önemli bir parçasıydı yarbaya göre. Bunu çok önemsiyordu. Nedeni sorulduğunda şöyle açıklıyordu.

"Böl-parçala-yönet ilkesi her yerde geçerlidir. Dünyayla, toplum yönetiminde, siyasi grupların etkisizleştirilmesinde... Hatta bireylerin içgüçleri de bu ilkeye göre çatışmaya sokulabilir."

Dikkat ettiği bir nokta da şuydu. Yargılananı hangi avukat savunuyordu. Avukat daha önce hangi davaları üstlenmiş? Politik düşüncesi nedir? Bu önemliydi ona göre. Çünkü, suçlananla savunan özdeşleşiyordu. Avukat, o kişiyi savunduğuna göre onun gibi düşünüyordu. Kişi, o avukatı tuttuğuna göre onun gibi düşünüyor olmalıydı.

Koridordan, yaklaşan kalabalığın gittikçe artan ayak sesleri duyulunca yarbay düşüncelerinden sıyrıldı. Kelepçeler açıldı. Mübaşir tutukluların yoklamasını yaptı. Suçlananlar ahşap parmaklığın hemen ardındaki sıralara, rastlantıyla olsa gerek, boy sırasına göre oturdular. Peşlerinden bıyıkları sarkık bir *"gazeteci"* girdi. Flaş patlamaya başladı. Fotoğrafçının mahkeme kuruluna dönüp flaşı patlatmasıyla, o güne kadar konuşmayan yarbay diken üstüne oturmuşçasına sıçradı. Kapıda duran jandarma başçavuşuna kesin, net, sert emrini verdi:

- Başçavuş! Gazeteciyi dışarı çıkarın!

Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin askeri damarı kabarmıştı. Yarbayın iç dünyası mahkemeye yavaş yavaş egemen oldu. Kapıda duran başçavuş gürleyen sesle esas duruşa geçmiş, birkaç saniye geçtikten sonra ne olduğunu anlamış, bu arada hatasını anlayan *"gazeteci"* hızla salondan sıvışmıştı. Ardından mübaşir kapıyı kapattı.

Bu karışıklıktan yararlanan Tahsin hafifçe dönerek iki sıra geride oturan annesine baktı. Gülümsedi. Annesinin gözlerinden sevgiyle kaygıyı iç içe okudu. Annesini buralara sürüklemenin yoğun sıkıntısını duyumsadı. Annesine acımadı, yalnızca üzüldü. Annesinin yanında oturan babasının gözlerine, yüzüne baktı. Adama acıdı. Babasının bütün beklentilerini boşa çıkarmıştı.

- Bu işleri bırak, içeri düşersen seni tanımam. Hapishaneye, mahkemeye gelmem, derdi babası. Ama dayanamamış, kalkıp gelmişti. Vicdanıyla hesaplaşmış, yenilmiş, bu kuvvet onu, yüzlerce kilometre ötedeki mahkeme sıralarına fırlatmıştı. O sert, gürleyen adam gitmiş, yerine yıkılmış, acısı yüzünde dalgalanan biri gelmişti. Bir an oğluna gülümsedi bile. *"İyi"* diye düşündü Tahsin, *"Beni hâlâ seviyor"*.

Yarbay dikkatini toplamış, asıl işine dönmüştü. Tutukluları tek tek inceliyordu. Salonu gözaltında tutuyor, en ufak hareketleri bile kaçırmıyordu. Belirli bir noktaya bakıyor, ama bütün salonu inceliyordu. Tahsin'in anne babasıyla bakışmasını, babasıyla göz göze geldiği aşamada yakalamıştı. Arnavut kökenli yarbayın mavi gözlerinde bir pırıltı yandı, hemen ardından kayboldu.

Tahsin'in saçları kısa kesilmişti. Elbiseleri uyumlu, temiz, hafif kırışıktı. Bedenine oturmuştu. Akıllı birine benziyordu. İyi bir subay olabilirdi aslında. Zamanında askeri okula girseydi, şimdi yüzbaşı rütbesinde olurdu herhalde. Suç biraz da devletindi belki de. Böyle gençleri bulup çıkarmıyor, önlerini açmıyor, başıboş bırakıyordu. İnsan yaşamı boşluk tanımıyordu. Devletin dolduramadığını düşmanları dolduruyordu. Sonra da devlet bunlarla böyle uğraşmak zorunda kalıyordu işte.

Duruşmanın başladığını mahkeme başkanının çekiç vuruşu duyurdu. Kuru, duygusuz sesi duyuldu. Salondakiler toparlandı. Tek tek adlar okundu. Kimlikler saptandı. Savcıya söz verildi. Savcı iddianameyi okumaya başladı. Salon gerildi. Arada bir kimi kelimeler, hemen peşinden de zabıt katibinin hızlı parmak vuruşlarıyla takırdayan daktilonun sesi dışında bir şey duyulmuyordu. Daha bu işlem bitmeden herkes kendi dünyasına çekilmişti.

Duruşma sürerken kavak ağaçlarına bir grup saksağan kondu. Belli ki bir şeye çok kızgındılar. Durmadan ciyak ciyak bağrıyorlardı.

Mahkemedekiler rollerini başarıyla oynuyordu. Tutukluların adları sırayla okunuyordu. Ayağa kalkıyorlar, ifadeleri alınıyor, oturuyorlardı. Sonra avukatlara söz veriliyor, söylenenler havada dağılıp gidiyordu. Ne mahkeme kurulu tutuklularla avukatların söylediğini önemsiyor, ne de ikincilerin birincilerden böyle bir beklentisi vardı. Yargıçlar, savcı, zabıt katibi, avukatlar, tutuklular tekdüzelikle işlerini yapıyorlardı. Kapı yanına dikilmiş mübaşir de tablonun parçasıydı. Yalnızca aileler yerlerinde durmakta zorlanıyor, sevinç, çaresizlik, kaygı, salıverilme umuduyla debeleniyorlardı. Onlar da bu oyunun parçasıydılar.

Tahsin, yarbayın kendisini incelediğini fark etmişti. Nedense aklına Kadıköy'deki bir sokakta dışarıda iki, apartman girişinde bir korumanın bekçilik yaptığı ev gelmişti. Sanki burası yarbayın eviydi. Daha önce de oradan geçtiği halde bunu fark etmemişti, Esra gösterinceye kadar.

O akşam buluşmuşlar, yürüye yürüye Ali Usta'ya gelmişlerdi. Konuşmaları açık seçik anımsıyordu Tahsin.

- Korkarım, sen de bana benzeyeceksin. İnsanlara, olaylara, tat almak için değil, bunu nasıl yazabilirim diye bakacaksın, demişti Esra.

- Sen böyle mi bakıyorsun?

- Çoğunlukla. Bundan nasıl bir öykü çıkar diye bakıyorum.

- Neden?

-Elimde değil. Kötü olduğunu bile bile yapıyorum. Arkadaşlar benimle dalga geçiyorlar bazen.

-Aya bak! Olağan gözle baksaydık ne diyecektik? Hilal biçiminde.

- Şimdi neye benzetiyoruz?

- Tabii ki hançere.

- Gökyüzüne saplanmış bir hançer!

- Karanlığı yırtan bir hançer!

- Karanlığın bağrına saplanmış bir hançer!

Hançer!... Tahsin hançerin neye benzediğini iyi biliyordu. Esra'yı görmediği gün, sesini de duymazsa, o körelmiş hançer kanırta kanırta içinde dönüp duruyor, içini parçalıyor, acıtıyordu. Sapı boğazını tıkıyor, sivri ucu sol memesinin altına batıyordu. Hızlı soluk alışı ya da iç çekişleri nedeniyle hançer yukarı sıçrıyor, gözyaşı torbalarını patlatıyordu. İşte o zaman, Esra'nın pek sevdiği sessizce ağlayış başlardı.

İnsan severse böyle birini sevmeliydi. Güldü mü iz bırakan, sol yanağının ortasında belirginleşen, gamzeli birini sevmeliydi. Ya karanlıkta iki mum ışığıymışçasına parlayan o gözler? Ya o asi kara saçlar?

Tahsin mahkeme kuruluna bakıyor, Esra'yı görüyordu. Yanında oturan arkadaşı dürtünce kendine geldi. Düşlerden sıyrıldı. Adı okunmuştu. Ayağa kalktı. Ona da aynı suç atıldı.

"Ülkenin bölünmezliği, devletin güvenliği, milletin birlik ve beraberliği..." hedef alınmıştı. Katıldığı eylemler, kullandığı kod adlar sayıldı. Bir diyeceği olup olmadığı soruldu.

- İddianame, polisin öldürme tehdidiyle imzalattığı ifadeye dayandırılmış. Emniyet ifadesini daha önce çıkarıldığım nöbetçi mahkemede reddetmiştim. İşkenceyle alındı çünkü. Ayrıca bana işkence yapan polislerden şikayetçiyim. Bu nedenle suçlamaları kabul etmiyorum. Beraatimi istiyorum.

Savcıyla yarbayın yüzünde sıkıntı ifadesi dalgalandı. İkisinin de zihninden eşzamanlı *"Yine aynı kalıp sözler!"* düşüncesi geçti. Mahkeme başkanı söylenenleri özetleyerek tutanağa geçirdi.

Tahsin'in başka söyleyecekleri de vardı. *"Dünyayı sınırlarla, toplumu sınıflarla bölenler; insan türünün birlik ve beraberliğini bozanlar... yargılanmalı aslında."* Ama bunları yuttu.

Tahsin mahkeme kurulunun kızacağını bile bile otururken arkasına döndü. Annesine baktı. Bir an Esra'nın onun yanında oturduğunu düşündü. Anne-kız kadar birbirlerine benziyorlardı. İkisini tanıştıramamıştı daha. Ne çok özlemişti ikisini de...

BİR TARTIŞMA*

O günlerde Don Ouijote'u okuyordum. Bu kitap sanırım döneminin en güzel eleştiri, arayış kitaplarındandır. Krallar, beyler, rahipler, engizisyon mahkemesi, düş gücü sınırsız bir deli, hatta zırdeli diyebileceğimiz Don Ouijote'un diliyle yerden yere vuruluyor. Bir köylü olan Sancho Panza'nın kişiliğindeyse alaysı bir hayranlık seziliyor. Feodal sistemin eleştirisi kitabın her yerine sinmiş. Kitabın öbür ayırıcı yanı insanların duygusal yaşantısına değişik açılardan eğilmesi. Aşk, evlilik, tutku sıkça işleniyor. Belki aşk bir serüven olduğu için, ya da serüven aşksız olamayacağı için, kitap için zorunlu bir şey gibi görünüyor bu durum.

Her neyse. Kitabın ikinci cildinin üç yüz altmış altıncı sayfasında Don Ouijote kendi bestelediği bir ezgiyi okurken şunu söylüyor:

"Kral sarayında yaşayanlar da
Gezginci şövalyeler de
Hafif meşrep kadınlarla oynaşır
Akıllı uslularla evlenirler."

İşte o akşam bu dörtlüğü enine boyuna düşünürken -Rahatım da yerindeydi hani. Kanepede uzanmış, sağ elimde duran kitabı karnımın üzerine koymuş sol elimle saçımı yoluyordum- telefon çaldı. Arayan Hasan'dı. Beni çaya davet ediyordu. Kimlerin olduğunu sorunca Metin, Zeki ve Aydın'ın orada olduklarını söyledi. *"Pekâlâ"* dedim, *"geliyorum."*

Cep telefonumu aldım. Ayakkabılarımı giydim. Kapıyı kilitleyip çıktım. Saat, yirmi üçü gösteriyordu. Sokak, belediyenin lambalarıyla açık birkaç dükkandan sızan ışıkla sarı bir aydınlık içindeydi. Apartman kapılarının önünde poşetlere koyulmuş çöpler, belediye kamyonunu bekliyordu. Sokakta az insan vardı. Birahanenin önünde beş delikanlı ellerinde birer kutu birayla, kaldırıma oturmuş neşeli şeylerden konuşuyorlardı. Apartmanın önüne gelmiştim. Üçüncü kattaki evin ziline bastım. Otomatikle dış kapı açıldı. Merdivenleri çıktım. Daire kapısı aralıktı. İçeri girdim. Salona doğru yürüdüm.

Salona girildiğinde bir köşede koltuk takımı, öbüründe yemek masası seçiliyordu. Koltukların çaprazında duvara monte edilmiş televizyon, masanın çaprazındaki köşedeyse bilgisayar ve vitrin bulunuyordu. Koltuklarla masa arasında kalan bölümde -kauçuk dışında- adını bilmediğim çiçek açmayan üç dört saksı çiçeği vardı. Sokağa bakan iki penceredeki güneşlikle tüllerin kirli olmalarına karşın beyaz oldukları söylenebilirdi. Koltukların önünde üstü cam olan bir sehpa duruyordu. Bütün salonu kaplayan mavi halıfleksin üstünde yer alan iki yer minderi, iki yastık şark köşesi havası veriyordu. Bir kocaman küp, üzerindeki, doksan dokuzluk tesbih, saz ve nargile bu görüntüyü destekliyordu.

Evi size anlattığım gibi buldum. Tek yenilik ortadaki sehpa üstüne tepsiyle koyulmuş beş çay bardağıyla şekerlikti. İçeri girince bir hareketlilik oldu. Selamlaştık. Oturdum.

Konuşmaya başlamışlardı ben gelmeden. Yemek yenmiş, çay demlenmişti. Dört arkadaş koltuklara oturmuş, söyleşi düzeni almışlardı. Şundan bundan konuşuyorlardı. Dinlemeye koyuldum. Birçok konu ortaya atılıyor, sonra unutulup gidiyordu. Bu arkadaşlarım hep böyledir. Planları programları yoktur. Konuşulacak konunun ne olduğunu, nereye varacağını kimseler bilemez. Öyle zamanlar olur ki, kimileyin o konuyu kendileri değil de başkaları konuşmuşçasına ulaştıkları sonuçlara şaşırırlar.

Yine öyle oldu. Beklenmedik bir anda beklenmedik bir konuya odaklandılar. İlginç bulmasaydım kalem kağıdı elime almayacaktım.

İlk çaylar yudumlanmaya başlanmıştı ki, Aydın arkasına yaslanıp sol kolunu koltuğa yayarak dedi ki:

- Şu şifre kırıcıyı taktırmam iyi oldu, birçok filmi izleyebiliyorum. Sinemaya gidememenin acısını çıkarıyorum.

Aydın uzun boylu, normal kilolu, açık tenlidir. Bireysel kurtuluşa yürekten inanmıştır. Bütün davranışları, günlük yaşamı, ilişkileri bu düşünceyle uyumludur. Yalnızlıktan hoşlanır, hatta buna tutsaktır. Kimseden çekinmeden konuşur. Sigara içer. Az uyur. Bu yüzden genelde gözleri kırmızıdır.

Hasan muzipçe gülümseyerek ona baktı.

- Tabii, öyledir! Gece yarısından sonra izlediğin filmleri saymazsak. Çünkü, artık bunları sinemalarda pek göremiyoruz. Şifre kırıcı galiba daha çok bu tür "gece yarısı sanat etkinlikleri" için gerekli oluyor.

Hasan, kısa boylu, esmer, kilolu, otuz üç yaşlarındadır. Kendini herkesten sorumlu görür. Arkadaşlarının, ailesinin dertleri kesinlikle onu gerer. Bir şey yapmak zorunda duyumsar kendisini. O konuya egemen değilse, öğrenir ve yardıma koşar. Çevresinde ona *"baba"* diyenler bile vardır. Bu sorumluluk duygusu ve yardımseverlik ona haz verir. Süregen sinüziti olduğundan arada bir burnunu çeker.

Aydın sinirlenerek,

- Sana ne! Bilgisayar da benim, şifre kırıcı da. Neyi ne zaman izleyeceğime ben karar veririm. Gece yarısından önce ya da sonra istediğim şeyi izlerim.

Hasan:

- Ne demek sana ne? Ben senin arkadaşınsam beni ilgilendirir. Ne buluyorsun şimdi o filmlerde? Hangi sorununu çözüyorsun? Sana ne katıyor? Hadi durma, yanıtla. Sana göre "por-

no izlemeyen bir erkeğin zevk damarlarından biri kopmuş demektir."

Hasan'ın aktardığı bu *"atasözü"* herkesi neşelendirdi. Aydın'ı sıkıştırmak hoşuna gitmişti. Aydın'ın üstüne gitmekten, sinirlerini germekten zevk alırdı. Ses tonundan alınganlık sınırlarında gezindiği anlaşılan Aydın,

-Neden benimle uğraşıyorsun? Böyle yaparsan giderim, dedi.

Hasan ses tonunu yükseltti:

- Git! Bir an bile durma, durduğun hata.

Zeki, tartışmaya pek anlam veremeyerek, Aydın'ın bakışlarını yakaladı.

- Nereye gideceksin? Oturuyoruz işte, dedi.

Zeki, kısa boylu, göbekli, otuz yaşında bir adamdır. Yemeği, rakıyı pek sever. Çok güler. Güldü mü yirmi sekiz dişi sayılır, gök gürler sanki. Hâlâ içinde sıcacık akan asi ruhla, toplumsal yaşamla uzlaşmış bugünkü yaşantısı arasındaki gerilim ve çatışma içten içe onu sürekli iğneler. Rahat vermez ona. Kimbilir, belki de bu neşede bu çelişkiyi sindirme ya da dengeleme çabası vardır. Bu arkadaş grubunda evli olan yalnızca odur.

Hasan bacak bacak üstüne attı, yanıtladı:

- Nereye olacak, evine. Gece yarısından önce hazırlık yapmaya.

Bu sözler ortamı daha da gerdi. Aydın çay kaşığını, bardakta sağdan sola amaçsızca çeviriyordu -şekeri çoktan erimişti çünkü.- Kısa süren bir sessizlikten sonra şunları söyledi:

- Beni kırıyorsun. Bak, gidersem bir daha gelmem, çağırsan bile gelmem.

Hasan hiç oralı değildi. Arkasına yaslanarak,

- Keyfin bilir, dedi.

O ana kadar sessiz duran, tartışmayı dikkatle izleyen Metin, yerinde kıpırdadı. Metin, uzun boylu, esmer, otuz üç yaşında,

ince yapılıdır. Rahat, sorunsuz, sakin, kavgasız bir yaşam her zaman ona batar. Kendini pek düşünmeyen, birikim yapmayan biridir. Serüvencidir. Metin söyleşiye hemen katılmaz. Tartışmanın ilerlemesini, konunun belirginleşmesini, görüşlerin kabaca netleşmesini bekler. Sonra derli toplu bir giriş yapar. Şunları söyledi:

- Yine gereksiz bir kapışmayla karşı karşıyayız. Derdiniz nedir sizin? Doğru dürüst bir konu konuşamayacak mıyız? Sakin olun da konuşmamızı sürdürelim. Hasan iyi bir konuya parmak bastı. Konuyu açalım bence. Herkes eteğindekileri döksün.

Aydın, kalmakla gitmek arasında yaşadığı kararsızlık yüzünden oturduğu yerde bir türlü rahat edemiyordu. Öneriyi beğendi:

- Olur konuşalım. Sataşma olmasın ama. Bunu duyan Hasan sopa yutmuş gibi dikleşti.

- Benim söylediklerim sataşma mı yani? Doğru değil mi?

Aydın, Metin'e dönerek;

- Ben Metin'le konuşuyorum. Sen niye yanıt veriyorsun? Her neyse. Bana sorarsanız hiçbir kız kendini onun için hırpalamaya değmez.

Hasan üstünde yalnızca şort ve atlet olduğu halde terliyordu:

- Ne yani, aşk için çekilen acıları, sevgi için katlanılan sıkıntıları küçümsüyor musun?

Aydın dişlerini sıktı. Sanırım bu yüzden sesi biraz kısık çıktı.

- Bu senin yorumun. Ben böyle çilekeş insanlar yoktur demiyorum. Bunlar aptaldır diyorum. Strese girmeden, rahat rahat flört etmek dururken, kendimi paralamam. Gezerim, eğlenirim. Ama evlenmeye geldi mi iş değişir.

Hasan şaşkın bir yüz ifadesiyle:

-Nasıl yani?

Aydın, Hasan'ı yanıtladı:

-Yatılacak kız başkadır, evlenilecek kız bambaşkadır. Flört için genel beğenilerime uyması yeterlidir. Evleneceğim kızsa, kesinlikle güzel olacak. Uzun boylu, hatları düzgün, efendi, bekareti bozulmamış olacak. Benim de evim, işim, arabam olmalı tabii.

Zeki, çayını tazeleyip yerine oturmuştu. Evli olmanın dayanılmaz ağırlığıyla Aydın'a baktı. Söylenenler aklına pek yatmamış gibiydi. Şöyle bir soru sordu:

- Bunların hepsi nasıl bir araya gelecek peki? Hasan sağ eliyle dur diyerek:

- Bir dakika, sen bakir misin? Değilsin. Neden bunu kadına dayatıyorsun? Tutarsızlık bu yaptığın.

Aydın'ın yüzü gerildi:

- Ben bakir olmak zorunda değilim. Ama evleneceğim kızda bekaret ararım. Olmazsa olmaz abi. Sana kalsa çocuklu bir dulla bile evlenirsin.

Metin gülümsedi, Aydın'a baktı:

- Güzellik tanımının da maşallahı var. Bir mankeni mi tanımlıyorsun, yoksa sevilecek bir kadını mı belli değil. Neden güzelliği yalnızca görsellikle sınırlıyorsun? Kadını alıp vitrine mi koyacaksın? Kişiliği, karakteri, düşünceleri, duyguları ne olacak? Kadınla erkek arasındaki uyum ve çatışma süreçleri hangi boyutlarda, nasıl ortaya çıkacak?

Aydın:

- Metin, sen hep böyle yaparsın. Kitaplarda okuduğunu, yaşamda ararsın. Önce kişilik, iç güzellik dersin. Bırakın bunları ya. Kişiliği güzel olsun da ne olursa olsun, demeye getiriyorsunuz. Sen şimdi kişiliği çok güzel, tam senin kafana göre yani, ama çirkin bir kızla çıkar mısın? Ben çıkmam. Fiziği güzel olacak abi! Kişiliği de güzel olursa ne âlâ.

Metin kendisine sorulan soruyu yanıtlamayı gereksiz buldu. Araya ben girdim.

- O halde; güzeli, çirkini konuşmamız gerekli. Neye güzel, neye çirkin diyeceğiz? Bu ayrımın ölçütleri ne olacak? Salt güzel bir insan var mıdır? Bir şey karşıtıyla birlikte var olabildiğine göre, bize güzel görünenin çirkin yanlarını da görmemiz gerekmez mi? Güzel yanlarını sevdiğimiz kadar, çirkin yanlarını da de -kabul etmesek bile- sevecenlikle eleştirebilecek miyiz?

Aydın çayından bir yudum alarak,

- Hep böylesiniz. Önce teori, sonra pratik. Anlatın öyleyse, güzel neymiş? Ne yapmamız gerekiyormuş?

Kaşlarım kalkmış olmalı ki alnımın kırıştığını duyumsadım. Bu arada başımı sağa sola çalkalama tası gibi sallıyordum:

- Ne yapman gerektiğini ben sana söyleyemem. Sorun şudur: Bilginin her beş yılda bir ikiye katlandığı; uzayla atomun derinliklerine dalındığı; insan genomunun açığa çıkarıldığı; Tanrı'yı düşünde yaratan insanın, keçi, fare, domuz, hatta gizlice insan klonlayarak Tanrı'yı işsiz bıraktığı bir dönemde annebabamızın mantığıyla olaylara bakamayız. Bütün kalıplardan sıyrılmamız gerekir. En tehlikeli körlük akıl körlüğüdür ki, bu da günlük yaşamın akıntısına geleneksel düşüncenin etkisine kapılmakla olur. Yaşam kendi yasalarına göre başı buyruk hareket eder. Sen de bilirsin ki yaptığımız şeylerin büyük çoğunluğu bilinçdışının işleridir. İlişkilerimizde pek az şeyi kurgulayarak yaparız. Kurgu da tutmaz çoğunlukla. Önce yaparız, sonra neden öyle yaptığımızı düşünürüz. İşte, yaşamın labirentlerinde dolaşırken sağlam bir bakış açısı, net bir kafa, ne geleneksel bakışa, ne de duygulara hapsolmuş bir düşünce sistematiği, uçsuz bucaksız denizlerde yol alan bir kişinin pusulası gibidir.

Aydın çayından yeni bir yudum aldı. Bana şöyle dedi:

- İyi söylüyorsun da, konuyu dağıtıyor gibisin. Metin başını salladı:

- Bırak dağıtsın. Toplamak için, önce dağıtmak gerekli. Derinde ne olduğunu görmek için dalmak gerek. Korkma, ne dağılırız, ne de boğuluruz.

Zeki, akşam yemeğinde rakıyı biraz kaçırmıştı. Durgundu. Az önce sorduğu soruyu biraz değiştirerek yineledi:

- Şu evlenilecek güzel kadın sorununa geri dönsek fena olmayacak hani.

Metin bana baktı. Konuşmaya pek istekli olmadığını görünce konuşmasını sürdürdü:

- Güzel kadın nasıldır? Sanırım her erkeğin kafasında, bilinçli ya da bilinçsiz bu soruya bir yanıt bulunabilir. Bir erkeğin idealize ettiği kadınla, birlikte olduğu kadın denk düşmez hiçbir zaman. Ama bunlar ne kadar birbirine yakınsa, başka deyişle, aralarındaki açı ne kadar darsa, kadın söz konusu erkek için o kadar güzeldir. Aynı şey tersinden, kadınlar için de geçerlidir. Öte yandan açının genişliği, ya da kurguyla gerçeklik arasındaki uzaklık da çirkinlik olarak değerlendirilir. Ama dikkat ederseniz, bu değerlendirmeler özneldir. Yani bilimsel, nesnel bir bakış açısıyla yapılmış bir değerlendirme değildir. İşte bu nedenden dolayı, güzel kadın ya da güzel erkekten önce, güzel insan kimdir, nasıldır; ona bakmak gerekir, diye düşünüyorum.

Zeki şaşkın bir yüz ifadesiyle:

-Bunu nasıl anlayacağız? Gerçekten bunun nesnel kriterleri var mı?

Aydın bıyık altından güldü. Şunları söyledi:

-Sabırlı ol! Şimdi hepsini sıralar. Kalıba karşı çıktı ya, şimdi kendi kalıplarını döker.

Hasan, Aydın'ı durdurarak,

- Konuyu dağıtma! İşine gelmedi değil mi? Aydın boynunu dikleştirerek:

- Hiç de değil! Niye işime gelmesin?

Bu arada Metin, fırsattan faydalanarak bir çay daha aldı. Biraz otoriter bir ses tonuyla araya girdi:

- Arkadaşlar, lütfen izin verin de sözümü bitireyim! Söyleyeceklerim yarım kaldı.

Aydın:

- Tamam, tamam, sustuk işte. Metin koltuğa yaslandı, ayaklarını uzattı. Şöyle sürdürdü konuşmasını:

- Evet, insana önce insan gözüyle bakalım. İnsanları cinsel kimliklerinden önce, insani kimlikleriyle değerlendirelim. Her insanın ayrı bir bakış açısı olduğuna göre, belki de insan sayısı kadar güzellik anlayışı vardır. Öyleyse nasıl bir ölçütümüz olmalı? Can alıcı sorun budur! Birey, insanın insanlaşma sürecine yaptığı katkı oranında güzelleşir bence, insanlaşmanın önünde engel olarak duruyorsa da çirkindir. Önce yapılmaması gereken şeyler var. Musa'nın on emri gibi. Kimseyi sömürmeyeceksin - ekonomik, ahlaki, duygusal, ayrıca şu an aklıma gelmeyen başka alanlarda- kimseyi ezmeyeceksin, insanların haklarını yemeyeceksin, hukuklarını çiğnemeyeceksin. Çalışacaksın, kendi emeğinle yaşayacaksın, üreteceksin, dinleyeceksin. -Bunu yapamayacak durumda olan sayrıları, çocukları, yaşlıları saymıyorum- Eh, işte o zaman, güzel bir insan olmak için aday olabilirsin. Yani, güzel insan olmak zor iştir. Öyle hemen olunamaz.

Zeki, hem Metin'in söyleyeceklerini merak ettiği için, hem de söylenenler geçmişiyle ilgili birtakım çağrışımlar yaptığından, şu soruyu sordu:

- Adaylığı geçip üye olmak için, ne yapmak gerekir?

O anda ben güzellik kavramına yoğunlaşmıştım. Dalgınlığımdan sıyrılıp söze girdim:

- Olay bakış açısında düğümleniyor sanırım. Güzel insan ya da güzellik kavramları; yaşanan dönemin, ülkenin ekonomik, toplumsal koşullarından, kültürel yapısından koparılarak anlaşılamaz. Güzel, güzellik tek başına var olamaz. Bu, toplum içinde olanaklıdır. Bireyin toplumsal yaşama yaptığı katkı, insanlığın tarihsel yürüyüşünde tuttuğu yer önemlidir. Kendisi için değil, toplumun mutluluğu, yararı için ne yaptığına bakılır. İnsanın ne

söylediği önemlidir, ama esas olan ne yaptığıdır. Hani derler ya "İnsan, eylemlerinin toplamıdır" diye.

Bu sözlerim Aydın'a, sanki hiçbir kırışıklık bırakmamak için ciddiyetle kafasının ütülendiğini düşündürttü. Doğrusu bu kadar teori de canını sıkmıştı. Araya girdi:

-Örnek ver.

Bu öneriden gönendim, gülümsedim. Aklıma gelenleri sıraladım:

- Einstein, Ömer Hayyam, Rosa Luxemburg, Nâzım, Babek, Bruno vb. Uzatmaya gerek yok. Bu insanlar toplumu özgürleştirme, mutluluğa taşıma çabasında birçok acıya katlanmışlardır. Ama bu süreç onları özgürleştirmiştir de. Sürecin büyüklüğü, yani söz konusu hareketin insanlaşma sürecindeki vazgeçilmezliği, benzersizliği o insanın buradaki önemli, başkasınca doldurulması olası olmayan rolü, o insanı büyük, eşsiz, güzel yapar.

Aydın alaysı bir yüz ifadesiyle:

- Çirkinlere de örnek verecek misin? Dersimiz eksik kalmasın. Buradan soru gelirse takılmayalım.

Metin konuşacağını belli eden derin bir soluk aldı. Şunları söyledi:

- Ben vereyim Aydın Bey! Buyurun buradan yakın, diyerek bir şarkıcının adını söyledi

Aydın gülümseyerek:

- Fena sayılmaz. Ama ondan güzeli var, dedi.

Metin başını sağa sola salladı. Aynı düşüncede olmadığı aşağıdaki sözlerinden anlaşıldı:

- Bence ikisi de çirkin. Bacaklarını, popolarını, memelerini kısacası bedenlerini, erkekleri kışkırtmak için cinsel meta olarak kullanıyorlar. Sonuçta binlerce yıldır meta olarak pazarlanan kadının aşağılanması için, gönüllü olarak canla başla çalışıyorlar. Metalaşıyorlar, kendilerini pazarlıyorlar. Bütün dertleri para ve ün. İnsanlaşma mücadelesiyle ilgileri olmadığı gibi, onun önün-

de engeldirler hatta! Düşünceleri, değerleri, duyguları kirlenmiştir. Bu kirliliği topluma yaydıkları ölçüde, sistem içinde yükseliyorlar.

Hasan alnını ovuşturdu:

- Adını çıkaramayacağım biri de "Diyarbakırlılar pis kokuyor" diyerek, Kürt halkını aşağılamıştı..

Metin:

- Der tabii! Bunlarda değersizlik değer olduğundan ne deseler yeridir. O terin gerisinde ne var, düşünmez bile!

Zeki, Kürt olmadığı halde, ulusal sorun konusunda son derece duyarlıydı. Şöyle bir saptama yaptı:

- Halkı aşağılayan, kendisini aşağılar. Halk yaşamı üretir çünkü.

Başımı emme basma tulumba gibi aşağı yukarı sallarken şunları söyledim:

- Doğru söylüyorsun. Yanılmıyorsam, bir Fransız yazar şöyle demişti: "Halk her zaman geridir." Ama burada aşağılama değil, gerçekçilik var bence. Çirkin erkeğe gelince. Geçenlerde gazetede okudum. Adını şu an anımsamıyorum. Playboy'un sahibi yetmiş yaşında bir adammış. Viagra desteğiyle yedi "güzel" kadınla yaşıyormuş.

Aydın ellerini açarak,

- Helal olsun adama, dedi.

Bunu duyan Metin, yüzünü ekşitti:

- Komik olma. Para, erk, ün gibi; sistemin tuzaklarını kullanan bir adamla, ona kapılan yedi çirkin, salak kadın var ortada. Sınıflı toplumun insana kurduğu tuzaklarla, fiziksel güzelliği öne çıkaran sayrılıklı bakış, birbirini tamamlıyor.

Aydın kaşlarını çattı:

- Sence fiziksel güzelliği yok mu saymak gerekiyor?

Metin gülümsedi ve şu yanıtı verdi:

- Hayır, onu söylemiyorum. Böyle bir şey var, yok saymıyorum. Ama abartıldığında, saçma bir durum çıkıyor karşımıza. Kavram, kendinden uzaklaşıyor, kendine yabancılaşıyor, dönüp kendisine zarar veriyor. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim. Güzellik de, çirkinlik de insanın kendisine bağlıdır. Kişinin düşüncesi, eylemi bunu belirler. Sınıflı toplumda güzelleşmek, gerçekten zordur. Bir kere sistemin bütün çirkinleştirici saldırılarına, hatta sisteme karşı olacaksın. Sürekliliği olan bir mücadeleye gireceksin. Bir taraftan yıkacaksın, öbür taraftan yapacaksın. Sistemin beynimizde, kişiliğimizde, yaşamımızda, ilişkilerimizde yaptığı yıkımları kaldırıp, her şeyi altüst edip yeniden kurmak gerekli. Alışkanlıkların gücü pek fazladır. Dinle, devletle, toplumla, aileyle, kendinle -en önemlisi de budur- çatışacaksın. Düşünüyorum da asiliğinden, kural tanımazlığından dolayı Şeytan, en güzel melektir esasında.

Şeytan kelimesini duyup düşüncelerinden sıyrılan Zeki, başını kaldırdı. Bugüne kadar bir şeytanlık yaptığı görülmemişti. Kimbilir, belki de yapmak isterdi. Sanki bu düşünceyi kanıtlamak ister gibi şöyle dedi:

- Çok doğru, bence de Şeytan en güzel melektir.

Konu Şeytan'dan açılmışken yerinde duramayan Aydın'ın ne diyeceğini herkes merak etti. Aydın şunu söyledi:

-Şeytanınız bol olsun!

Hasan'ın sessiz kalması düşünülemezdi. Aydın'ın sözünü bekliyor, onu iğnelemek için fırsat kolluyordu. Kelimesi kelimesine şunları söyledi:

- Sana gerekmez, tepeden tırnağa şeytansın! Metin son bir hamleyle söyleyeceklerini tamamlamaya çalıştı. Şunları söylediğini anımsıyorum:

- Güzellik yalnızca gözle değil, bütün duygularla, en önemlisi de akılla kavranmalıdır. Yoksa öbürü körlerin fili tanımlamasına benzer.

Metin sözünü bitirince ayağa kalktım. Saat bire geliyordu. Zamanlamam iyiydi, çünkü aynı anda Aydın başka bir konu açmaya girişmişti. Salondan ayrılıp kapıya doğru yürürken şunları duydum:

- *Peki, homoseksüeller aşık olabilir mi?* Medya popüler bir şarkıcıyı gündemde tutuyordu, ondan söz ediyordu. *"Arkadaşlar, hoşça kalın"* dedim, *"gitme zamanıdır."*

Ertesi gün Zeki'yle Haldun Taner Sahnesi'nin arkasında karşılaştım. Zamanı vardı. Birer çay içmeye karar verdik. Beşiktaş İskelesi'nin yan tarafındaki çay bahçelerine doğru yürüdük.

Güneş batmak üzereydi. Sultanahmet'ten yükselen minareler gitgide kızıllaşan, büyüyen ışık kaynağına saplanmış mızraklardı sanki. Denizin turuncumsu yansımaları vapurların, motorların dalgacıklarıyla birleşerek yabansı; ama hoş şekiller çiziyordu. İşten eve dönen insanlar yorgunluklarından beklenmeyecek bir çeviklikle motorlar yanaşmadan kenara atlıyorlardı.

İki çay istedik. Para peşin alındığından, çaylar gelir gelmez ödedik. Birer yudum aldık. Havadan, sudan biraz konuştuktan sonra dünkü söyleşinin nasıl sürdüğünü sordum. Zeki, Haydarpaşa garına doğru göz attıktan sonra anlatmaya başladı.

- *Anımsarsan sen ayağa kalktığında Aydın, homoseksüellerin aşık olup olamayacaklarını sormuştu. Sen çıkarken Hasan yanıt vermekle uğraşıyordu. Olurlar tabii, dedi, neden olmasınlar. İnsan değil mi onlar? Bunun üzerine Aydın ince ince güldü. Aynen şunları söyledi: Bence onlar ibne.*

Bunlara şaşırmadım. Yanımıza sokulup çiklet almamızda direten çingene kızını başımızdan savdım. Biz bu konuları konuşurken terbiyesi bozulacaktı.

- *Kesin,* dedim, *Hasan buna sinirlenmiştir.* Zeki'nin yüzünde dolaşan kuşku bulutları gözümden kaçmadı.

- *Öyle denilebilir mi bilmiyorum,* dedi. *Neden aşağıladığını sordu ona yalnızca. Aydın kendinden emin ne dedi biliyor musun: Hak ettikleri için.*

Biz böyleyiz işte! İnsanları anlamaya çalışmadan hemen yargılayıp cezalandırırız. Herkesin bizim gibi olmasını isteriz. Bize benzemediği ölçüde cezası ağırlaşır. Ne zaman farklı/aykırı olanı olduğu gibi kabul edeceğiz, diye düşünüp sakalımı ovarken Zeki konuşmasını sürdürdü:

- Metin bu konuşma tarzından hoşlanmamıştı. Araya girip bir soru sordu: Bunu hak ediyorlar ne demek? Neden tepkilisin onlara? Bir zararlarını mı gördün, deyince Aydın rahat bir yüz ifadesiyle gerinerek şunu söyledi: Görmem gerekmez. Bunlar toplumu bozuyorlar. Senin çirkinlik dediğin şeye giriyorlar.

Kahkaha attım.

- Desene tereciye tere satayım derken Metin'in damarına bastı.

Zeki de güldü. Sözünü sürdürdü:

- Aynen öyle. Ne alakası var, dedi Metin, hiç de girmez. Ben de Metin'le aynı düşüncedeydim. Girmediğini ben de söyledim. Bu insanın özel yaşamını ilgilendiren bir şeydir, inanç gibi. Şunları söyledim Aydın'a: Bu bir seçimdir. İnsanlar kendi özel yaşamlarına başkalarının haklarını çiğnemeden istedikleri gibi karar verebilirler. Eşcinsellik bize ters geliyor, yapmayız. Ama anlarız, yapana da karşı çıkmayız, dedim.

Zeki'nin söyledikleri doğruydu. Başımı sallayarak onayladım:

- Peki, dedim, *Metin başka bir şey söylemedi mi?*

- Söylemez mi, dedi, *farklı bir açılım getirdi tartışmayla.*

- O bunu hep yapar, dedim. *Neler söyledi bu defa?*

Zeki çayından son yudumu aldıktan sonra denize şöyle bir baktı. Gözleri kısılmıştı. Bana döndü. Anlatmayı sürdürdü:

- Metin eşcinselliğin bir seçimden çok, doğanın bir çeşitliliği olduğunu söyledi. Nasıl ki akla kara arasında birçok renk varsa, cinsel ilişki yelpazesinde de çeşitlilik beklenmelidir, dedi. Sonra da dünyanın birçok ülkesinde aşağılanan, dışlanan eşcinsellerin

bu yaşam biçiminde diretmeleri seçimden öte bir zorunluluğu göstermektedir. Olasılıkla bu insanların genetik yapılarında, hormon düzeylerinde böyle bir şeye yatkınlıkları olmalı. Bildiğiniz gibi erkekte kadınlık, kadında da erkeklik hormonları vardır, deyip sustu. Aydın bu kadarını beklemiyordu. En azından bu konuda haklı olduğunu düşünüyordu. Biraz şaşkın şunları söyledi: Yani sana göre topluma çeşitlilik katan homolar aslında iyi bir şey yapıyorlar. Toplumu varsıllaştırıyorlar, faydalı oluyorlar, öyle mi? Bu kadarına da pes vallahi.

Zeki ara verince iki çay daha istedim. Bu arada üstün bir mücadele örneği sergileyerek masamıza başarılı bir sızma girişiminde bulunan "kağıt mendilci çocuklar"dan birer mendil almak zorunda kaldık.

Zeki, çayından daha bir yudum almıştı ki cep telefonunun sinyali duyuldu. Çantasından alıp numaraya göz attı. Yeşil düğmeye basıp kulağına dayadı:

- Alo... Rıhtımdayım hayatım. Bir arkadaşla oturuyoruz... Geciktiğimi biliyorum. Kızacak bir şey yok... Beni beklemesen daha iyi. Biraz gecikeceğim.

- İstersen kalkabiliriz, dedim. *Gitmen gerekiyorsa...*

- Boşver canım. Her gün işten çıkar çıkmaz eve gidiyorum da ne oluyor sanki?

Yüzündeki bıkkın, umursamaz ifadenin onu yaşından büyük gösterdiğini fark ettim. Dalgınlığından sıyrılıp gözlerime baktı. Gülümsedi.

- Ne diyordum... Haaa... Sonra Metin eşcinselliğin insanlık tarihiyle yaşıt olması gerektiğini, bir nesnellik olduğunun kabul edilmesi gerektiğini söyledi. Hasan da Metin'i örnekle destekledi. Bir de şu var, dedi. "Dünya bunu gittikçe kabulleniyor. İngiltere'de iki rahip evlendiler. Birçok ülkede böyle şeyler var. Şunu da unutma: Taksim'in travestileri, Karaköy'ün belgeli oruspuları egemen sınıfın kadın-erkek üyelerinden daha onurlu, daha insancıl, daha güzeldirler." Aydın'ı o anda görecektin. Sanki altında en az

on diken vardı da nereye dönse biri batıyordu. Suratının ifadesinden kendisi söylemese bile Hasan'ı anlamadığını biz anlamıştık.

- Kimbilir, belki de anlamak istememiştir, dedim. Zeki kısa bir süre düşündü. Alnını kaşıdı.

- Bilmiyorum, galiba anlamadı. Hasan sözlerine açıklık getirdi: Şunu demek istiyorum, dedi. Profesyonel bir orospu zorunlu olduğundan, yaşamak için bu işi yapar. Yaptığı şey ortadadır. Ruhunu değil etini, duygularını değil bedenini pazarlar. Biraz kaba kaçsa da şunu söyleyeceğim: O dar odada, o soğuk sevimsiz yatakta düzülen kadın değildir. Onun kişiliğinde onu buna zorlayan toplumun, daha doğrusu sistemin kendisidir. Kimse anasından orospu doğmaz. Ama sistem tam oranını bilemem ama, diyelim ki genç kadınların yüzde beşini resmi ya da gayri resmi orsupuluk yapmaya zorlar. Sistemin bir gereksinimidir bu.

Hasan'ın imgelem gücü hoşuma gitmişti. Bir sistem nasıl düzülür acaba diye düşünürken Zeki anlatmayı sürdürüyordu:

- Metin, Hasan'dan pası alıp şöyle dedi: Söyledikleri aklımda yanlış kalmadıysa şöyleydi: "Egemen sınıfın cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bütün üyeleri, her şeyin bir fiyatı olduğunu düşünürler. Her şey alınıp satılabilir onlara göre. Amaca ulaşmak için de her yol serbesttir. Zaten serbest piyasa her alanda geçerlidir. Sevgi, aşk; doğal, içten yaşanmaz. Karşı cins elde edilir, sahiplenilir, kullanılır, tüketilir. Sonra da yeni arayışlara girilir. Ne kadar çok aldatırsa, kendini o kadar başarılı sayar. Ne kadar çok karşı cinsten birileriyle birlikte olursa, kendini o kadar mutlu sanır. Sahte bir haz alır. Onlara göre dünyaya bir kez geldiğimizden kendimizi sınırlamadan ilkesizce her şeyin tadına bakmalıyız."

İçimde kabaran düşünceler dilimi tutsak ederek dökülmeye başladılar:

-Çok doğru, dedim. *Üstelik bunu da halkı çatlatmak istercesine her akşam televizyonlarda gösteriyorlar. Bir avuç insanın mideleri, belleri, cepleri arasına sıkışmış, domuzların çamurda yu-*

varlanmalarından daha düzeyli olmayan bir yaşamı model olarak sunuyorlar.

Zeki bütün içtenliğiyle kahkaha attı.

- Bu benzetmeden domuzlar alınmasın, dedi. *Neyse... Sonra ben bir iki şey söyledim. Sistemin kurbanı olmuş bir kadın, onu kurban eden sistemin bir üyesinden bin kat daha onurludur, dedim. Gerçekten de fuhuş sistemin organik bir parçasıdır, internete bak en hızlı gelişen, en kârlı sektör bu. Bana öyle geliyor ki eşitliksiz sistemler yok olmadan fuhuş bitmez.*

Zeki bunları söyledikten sonra sustu. Saatine baktı. Kentimizi her gün hiçbir karşılık beklemeden aydınlatıp ısıtan doğa anamızın sarı renkli sevimli kızının bizden ayrılırken son bir çabayla döktüğü kan kırmızı gözyaşlarını çoktan Marmara'nın tuzu yutmuştu. Belediyenin direklerinden, çay bahçelerinden sızan ışıklara zaman zaman iskeleye yanaşan bir motor ya da bir vapur küçük de olsa katkı yapıyordu.

* Bu öykü, *İnsancıl* dergisinin (Kasım 2001) 133. sayısında Yılmaz Zir adıyla yayımlandı.

GÜLLER

Cep telefonu çaldığında caddede yürüyordu. Evden ancak yüz metre uzaklaşmıştı. Engin saatine baktı. On üçü on geçiyordu. Telefon numarası tanıdık değildi. Kim olabilir?

Pazar günüydü. Caddede az insan vardı. Doğanın hava durumu konusunda kararsız kaldığı günlerden biriydi. Güneş bir görünüyor, bir bulutların ardına saklanıyordu. Rüzgar kimileyin sinirleniyor, tüm gücüyle üfürüyor, yerde ne bulduysa havaya savuruyor, sonra da dinginleşiyordu. Engin toz toprak içinde kalmıştı. Yarım saat önce yıkadığı saçları kirlenmişti.

Arayan Şakir'di. Kontrol muayeneleri için gelip gelmeyeceklerini soruyordu. Ayrıca bir Avrupa ülkesinden gelen *"televizyoncu"* iki gündür muayenelerini yapan hekimlerle görüşmek için bekliyormuş. Şakir'in ses tonundan kendilerini kesinlikle beklediklerini anlamıştı. Sesindeki gizli serzeniş o gün gidilmezse bir kırgınlık yaşanacağının açık göstergesiydi.

Ne yapmalıydı? Durdu. Bir süre düşündü. Eve döndü. Muayeneler için gerekli malzemeleri çantasına koydu, çıktı. Yolda bir telefon kulübesinden meslektaşı Pınar'ı aradı. Birlikte gideceklerdi.

Hafta sonları kulübenin yanında, eski yeni sinema artistlerinin resimlerini sergileyen satıcı yine yerindeydi. Engin buradan geçtiğinde resimleri kısa bir süre de olsa incelerdi. Ama bu pazar bunu yapmadı. Dalgındı. Satıcı, bir arkadaşıyla oturmuş çay içiyordu. Birer de sigara yakmışlardı. Üstü başı yine dağınıktı. Her zamanki gibi sakal tıraşı olmamıştı. Bu adamın nasıl olup da geçinebildiğini anlamak zordu.

Engin'in suratı asıktı. Defne'yi düşünüyordu. Pazar günü için sözleşmişlerdi. İki gündür kurduğu düşler birdenbire buharlaşmıştı. Tasarladıkları *"muhabbet"* olmayacak gibi görünüyordu. Yazık! O ışık saçan, içi yanan, gülümseyen gözlerini özlemişti. Gözleri ona göre dalınacak vahşi sulardı. Kısacık kestirdiği saçlarını, esmer tenini dört gündür görmemişti. Sesinin titreşimiyle içi titremeyeli ne çok zaman olmuştu.

Kendisiyle gelir miydi acaba? Zayıf bir olasılıktı, ama şansını deneyecekti. O ortamı duyumsamasını, o havayı solumasını, yaşamla ölüm arasındaki ince çizgide aylardır dans eden o cesur oyuncularla tanışmasını istiyordu. Belki bir gün onları yazardı. Belki birlikte yazarlardı, kimbilir.

Kardelen Sokağı'na saptı. Binadan içeri girdi. Tiyatro hocasını buldu. Çalışmaya katılamayacağını söyledi. İzin aldı. Tiyatro Atölyesi, yaşamının yeni döneminde çıktığı iç yolculuğun, kendini tanıma, anlama çabasının önemli bir aracıydı.

Defne üçüncü kattaydı. Gitmek zorunda olduğunu söyledi. Üzgündü. Tasarladığı gibi kendisiyle gelmesini önerdi. Beklediği yanıtı alınca düşünceli bir biçimde, ağır ağır merdivenleri inmeye başladı.

Nedenini bilmiyordu. Defne onu çekiyordu. Bunun tam olarak hangi gün, hangi saatte, nerede, nasıl başladığını anımsamıyordu. Acaba saçlarını kestirdiği günün ertesinde mi? Yoksa kendisiyle konuşan bir erkek kendisine kaba bir söz söylediğinde, *"Oraya gelir, kafanı kırarım"* dediğinde mi?

Üç yıl önce, bir radyo programının başlayacağını her gece on ikide duyuran kadının sesine hayrandı Engin. O sesi duymak için beklerdi. O ses Defne'ninmiş. Bir ay önce onunla karşılaşınca mı onunla ilgilenmeye başladı? Bu belirsizlikte net olan tek anı, sözcüklere hak ettikleri sıcacık bir içtenlik yükleyerek, *"Dost, nasılsın?"* deyişiydi.

Defne çok okuyor, çok yazıyordu. İçinde ne fırtınalar kopuyordu, kimbilir. İç dünyasının gölgesi görünüşüne yansıyordu.

"Bir zamanlar beline kadar" uzanan ipek saçları şimdilerde kısacıktı. Yüzü inceydi. Alev alev yanan gözlerini gölgeleyen tek şey zaman zaman dudaklarına götürdüğü sigaranın dumanıydı. Ama artık bunları düşünmenin sırası değildi.

Giriş kattaki kafe, pazar günü kalabalığını ağırlıyordu. Görüş uzaklığı sigara dumanından iyice azalmıştı. Masalarda tartışanlar, koyu söyleşilere dalanlar, gazete okuyanlar vardı. Bu uğultuda sözleri pek anlaşılmayan bir türkünün melodisi dalga dalga yayılıyordu.

Dışarı çıktı. İskeleye doğru yürüdü. Gözleri ayaklarının bir iki metre ilerisine saplanıp kalmıştı. Yolda bir şey arar gibi...

Aylardır kendini aç bırakarak direnenleri düşünüyordu. Nasıl sonuçlanacaktı bu süreç? Devletle devrimciler arasındaki irade çatışmasında denge bozulmuştu. *On Dokuz Aralık Operasyonu* fiziksel bir başarı sağlamış, direnişçiler hücrelere koyulmuştu. Ama direniş tam anlamıyla kırılamamıştı. İrade çatışması sürüyordu. Ölüm orucu hapishanelerde, evlerde sürüyordu. *"İçeride, Dışarıda Hücreleri Parçala"* ma hedefine ulaşılabilecek miydi?

Adını anımsayamadı Engin.

"Biz yaşamı, uğrunda ölecek kadar seviyoruz" demişti bir devrimci yirmi yıl kadar önce. Sonra da direnerek ölmüştü.

"Bu ülkede devrimciler yirminci yüzyılı direnişle, ölülerle kapattılar. Yirmi birinci yüzyıla aç girdiler. Yaşamı savunmak için birer birer öldüler. Kilitlendikleri kafeslerde iki yüz gündür açlar. Yalnızca ekmeğe değil, insana, güneşe, gazeteye, kitaba, temiz havaya, sıcak bakışlara, güzel konuşmalara... Açlık, dünyanın her yerinde, her şeye" diye geçirdi içinden.

Bunları düşünürken Haldun Taner Sahnesi'nin yakınlarına gelmişti. Eminönü- Karaköy iskelesi yakınında çiçek satan çingeneler yerlerindeydi. Gözü kırmızı güllere takıldı.

Düşüncelerinden sıyrıldı. Beş goncanın beşinin de solmamış, diri durduğu demeti aldı. Pek kokmasalar bile güzel görünü-

yorlardı. Her goncanın bir kişiyi simgelediğini düşündü. Biri Şakir'i, biri Hatice'yi, biri Gülcan'ı, biri Demet'i, sonuncusu da kendisini simgeliyordu. Bu benzetmeden hoşnut kaldı.

Birkaç gün sonra Hatice altı ayı dolduracaktı. Yüz yetmiş dört gündür açtı. Şakir, Gülcan ve Demet on gün geriden onu izliyorlardı. Dördünün de içgücü şaşılacak kadar yüksek görünüyordu. Ergül'le Deniz yakın zamanda ölmüşlerdi. Anlatılanlara göre bir akşam Deniz'in ellerinde titremeler başlamış. Gittikçe bedenine yayılmış, sarsıntılara dönmüştü. Gece düzelmişti. Sabah birden kalp atımı hızlanıp, zayıflamıştı. Soluğu sıklaşmıştı. Bedeni soğumuş, sabah saat sekiz sularında kalbi durmuştu. Sonra morarmaya başlamıştı.

Engin iskeleye vardı. Burası hep böyle ana baba günüydü. Resmi polis otosu her zamanki yerindeydi. İki polis memuru ayakta, minibüse yaslanmış sigara içip laflıyorlardı. Durumlarından kıvançlıydılar. Bir çingene kızı memelerini, bedeninin ince çizgilerini belli eden dar, yırtmaçlı giysisiyle ortalıkta dolanıyor, kırıtıyordu. En fazla on üç yaşındaydı. Yanında iki delikanlı vardı. Delikanlılar kıza hoş görünmek için yarışıyorlardı.

Vapura binerken çiselemeye başlayan yağmur hızlanmıştı. Beşiktaş'a vardığında sağanak biçimini almıştı. Çantasındaki siyah bereyi çıkarıp başına geçirdi. Pınar, onu iskelenin yağmur almayan, korunaklı bölümünde bekliyordu. Tokalaştılar. Otobüse bindiler.

Yol boyunca İstanbul Boğazı'nı izledi. İç karartıcı bir görünüşü vardı. Deniz grileşmişti. Poyrazla kavga ediyordu. Karadeniz'den Marmara Denizi'ne akan bildik yüzey akıntısının acelesi vardı sanki. Bir an kötü bir şey olacakmış duygusuna kapıldı Engin. Sonra bu sezgiye sevindi. Çünkü, sezgilerinin çoğu ya yanlış çıkardı, ya da tersi olurdu. Yüzünün önce asılmasının sonra da gülümsemesinin nedeni buydu.

Otobüsten indiler. Gidecekleri yer yakındı ya, hem yağmur yağıyordu, hem de yokuş vardı. Bu yüzden boş taksi beklediler. Bu arada yoldan hızla geçen araçlar üzerlerine iki kez uygun bir

şekilde, çamurlu su sıçratmayı başardı. Acaba sürücüler mi bu konuda becerikliydi, yoksa kendileri mi suyun sıçrayacağı yerde duruyorlardı? Karar verememişken Pınar bir taksi çevirmişti bile.

Mahalle gecekondu bölgesiydi. Yollar çukurluydu. Altyapı yokluğundan yollarda derecikler oluşmuştu. Tek katlı, kiremit çatılı gecekonduya ulaşmak için dik yokuşlardan tırmandılar. Taksiden, evin on metre ötesindeki düzlükte indiler. Pınar para verdi. Üstünü almadan yürüdü. Öbür gelişlerinde olduğu gibi evin girişinde onlarca çift ayakkabı vardı. İçeri girdiler.

Yaklaşık üç saat sonra, muayeneleri, televizyon görevlisiyle görüşmeyi tamamlayıp çıktılar. Yağmur durmuştu. Hava serindi. Engin derin bir soluk aldı. Mahalle sırtlarını, sonra da Boğaz'ı kuzeyden güneye doğru taradı. İstanbul yıkanmış, parlamıştı. Güzel kokuyordu.

Bakışları güneyde bir noktaya kilitlendi. Ne İstanbul, ne Boğaz, ne de doktorculuk. Hiçbiri umrunda değildi. O an yalnızca onu görmek istiyordu. Acaba Defne'ye yetişebilecek miydi?

"Bir kartal olup uçabilseydim."

Sol göğsünde bir sıkışma duyumsadı. O tanıdık duygu, o kör hançer içinde dönüyordu. Sevinç mi acıyı büyütüyordu, yoksa acı mı sevinci, anlayamadı.